

IX.

**Különböző törvényekbe
ütköző kihágások.**

IX.

Erdőtörvény.

(1879:XXXI. t.-c.)

M 1. (9. §.) *Az erdőkben szabad-e tüzet rakni?*

Az erdőkben és azok közelében száz méternyi távolságon belül csak az erdőégek megakadályozására szükséges óvrendszabályok megtartása s idegeneknek még ezen felül csak az erdészeti személyzet engedélye mellett szabad tüzet rakni; azonban az erdőőrök az általuk őrzött területeken, favágók a vágásokban, kőfejtők a kőbányákban és a nyájukat legeltető pásztorok főzés és felmelegedés végett oly veszélytelen helyeken, melyeken az erdőbirtokos a tűz gerjesztését világosan el nem tiltotta, a kellő óvrendszabályok mellett rakhatnak tüzet. Aki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozása előtt teljesen eloltani. Különösen száraz időjárás alkalmával az erdőrendészeti hatóság a tüzelést az erdőben egészen eltilthatja.

M 2. (11. §.) *Aki erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, mit tartozik tenni?*

Aki erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, tartozik azt lehetőleg eloltani, ha pedig azt eloltani már nem bírja, vagy ha erdőéget vesz észre, vagy annak tudomására jut, tartozik az útjába eső legelső ház lakóinak tudtára adni, ezek pedig tartoznak az erdőégről az erdőbirtokost vagy annak háznépét vagy az erdőfelügyelettel megbízott

személyzetet értesíteni, vagy a legközelebbi községi előjáróságnak, lehetőleg (szolgabíró-nak, mezei rendőrkapitánynak) bejelenteni.

M 3. (40. §.) Hatóságilag felesketett erdőtisztek és erdőőrök miféle közegeknek tekintendők?

A hatóságilag felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők és mint ilyenek, lőfegyvert is viselhetnek. Ezen fegyverük vadászatjegy adómentes.

M 4. (73. §.) Ha a lopott dolog értéke vagy az okozott kár összege 24 pengőt felülhalad, mit képez a cselekmény?

Ha a lopott dolog erdei termék, illetőleg az erdei kihágásból eredő kár értéke 24 pengőt felülhalad, a cselekmény a büntető törvénykönyv értelmében vétséget, illetőleg büntetett képez. 60p.

M 5. (74. §.) Mikor képez büntettet az erdei lopás?

Büntettet képez az erdei lopás, habár a lopott dolog értéke 24 pengőt nem halad túl, ha erre vonatkozólag azon körülmények valamelyike forog fenn, melyeknél fogva a lopás, tekintet nélkül a lopott dolog értékére, a büntető törvénykönyv szerint büntettnek állapítatik meg. 60

A büntető törvénynek a fegyverviselésre vonatkozó megállapítása erdei lopást illetőleg, csakis lőfegyverre értendő.

M 6. (81. §.) Ha valakit útközben, akár erdőben, akár annak közelében, oly baj ért, mely miatt kénytelen volt erdei kihágást elkövetni, büntetettik-e?

Ha valakit útközben, akár az erdőben, akár annak közelében oly baj ért, hogy kénytelen volt erdei kihágást elkövetni, de azt az erdőfelügyelettel megbízott személynek azonnal vagy a legközelebbi községi előjárónak 24

óra alatt feljelenti, úgy ezen cselekmény nem büntetettik mint kihágás. Az okozott kár, vagy az eltulajdonított dolog értéke azonban ez esetben is megtérítendő.

M 7. (82. §.) Erdei kihágás miatt mikor van helye a büntető eljárásnak?

Erdei kihágás miatt a büntető eljárásnak csak a sértett fél panaszára van helye.

8. (100., 105. §.) Ki követi el az erdei kártételt?

Erdei kártételt követ el:

1. aki oly erdőben, melyben a legeltetésre nincs joga, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet;

2. aki élőfát le- vagy bevágás, megfúrás, rovatozás, gyűrűzés, jelzés, lehámolás, fűrészelés, a gyökerek feltakarása, gyantanyílások fel- vagy továbbszakítása, vagy bármi más módon megrongál;

3. aki az élőfa galyát vagy ágát letöri, levágja, megvagdálja vagy a fát más hasonló módon megrongálja.

M 9. (109. §.) Ki követi el az erdei veszélyes cselekményeket és mulasztásokat?

Az erdei veszélyes cselekményeket és mulasztásokat elköveti:

1. aki az erdőben vagy azok közelében 100 méter távolságon belül engedély nélkül, vagy az erdőbirtokos által világosan tiltott helyen tüzet gerjeszt;

2. aki az általa, vagy hozzájárulásával, avagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszélynek kikerülésére szükséges és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja;

3. aki az erdőben vagy annak közelében tüzet talál és azt el nem oltja, ha pedig azt eloltani már nem bírja, vagy ha erdőéget vesz észre, vagy annak tudomására jut, azt az útjába eső legelső ház lakosainak tudtára adni

elmulasztja, az ilyen lakó pedig az erdőbirtokost vagy annak háznépét, vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet haladéknélkül nem értesíti, vagy a legközelebbi községi előjáróságnak be nem jelenti;

4. aki erdőégés esetében annak oltására kötelezve lévén, ezen kötelezettségének alapos ok nélkül nem tesz eleget, vagy az oltást vezető hatósági közeg rendelkezését alapos ok nélkül nem teljesíti.

M. 10. (150. §.) *Mit rendel a törvény az eltulajdonított erdei termékek elvételére s az ezzel kapcsolatos házkutatás foganatosítására nézve?*

A tettenkapott vagy folytonosan üldözött tolvaj által eltulajdonított erdei termékek rendőri vagy erdei közegek által onnan vehetők el, ahová azok elhelyeztettek.

Ezen eseteken kívül, az eltulajdonított erdei termékek kutatása céljából, a házmotázás elrendelése és foganatosítása tekintetében a fennálló szabályok és a törvényes gyakorlat irányadók.

Vadászati törvény.

(1883:XX. t.-c.)

M. 1. (1. §.) *Mi a vadászati jog?*

A vadászati jog a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka.

A. 2. (2. §.) *A tulajdonos saját földbirtokán mikor gyakorolhatja a vadászatot?*

Saját földbirtokán a tulajdonos vagy az, akinek ez jogot vagy engedélyt adott, a vadászatot az ezen törvényben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja, ha az:

1. egy tagban, egy összefüggésben álló részekben legalább 200 holdra terjed, holdját 1600 négyszögölével számítva, habár több határban fekszik vagy utak, vasutak, csator-

nák, folyók vagy patakok által hasítottak is; vagy ha a földbirtok

2. 200 holdnál kisebb ugyan, de kerti leg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigeteket képez;

3. az egy tagban legalább — holdját 1600 négyszögöllel számított — 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, amennyiben az egyesített területek a 200—1600 négyszögöllel számított holdat megütik.

3. (10. §.) *A tilalmi időszakban az első 14 napot kivéve, a vadra vonatkozólag mit tilt a törvény?*

A tilalmi időszakban, az első 14 napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, illet árnulni, venni, szállítani, vagy nyilvános helyiségben étlapra jegyezni nem szabad.

A. 4. (13. §.) *A kártékony vagy ragadozó állatot a földtulajdonos elpusztíthatja-e?*

Ragadozó vagy kártékony állatokat, úgymint: medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengerinyulát, hörségöt, ürgét, görényt, menyétet, nyusztot, vidrát saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja, azon esetben is, ha a vadászat bérbe van adva; ha azonban a pusztítást vadászati lag hajtókkal vagy bárminemű vadászebekkel akarja végbeinni, ebben az esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni.

Oly vidékeken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak, a vadászterületek tulajdonosai, bérlői kötelesek az érintett kártékony vadakat elpusztítani.

A. 5. (14. §.) *Minő állatokat pusztíthat el a vadászatra jogosított?*

A vadászati területen talált házimacskát

és kóbor ebeket a vadászatra jogosított elpusztíthatja.

6. (15. §.) Szabad időben is mely eszközökkel és módon tilos vadászni?

Szabad időben is tilos minden szőrmés vagy szárnyas hasznos vadat törökkel, hálókcal, hurkokkal elfogni vagy megölni, különösen tűzokokat ólmos eső alkalmával behajtani vagy agyonverni. Kivételt képeznek a fenyves madarak, melyeket hurkokkal és léppel fogni szabad időben is megengedett. Tenyésztés céljából a befogás csak a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy azok szakértő megbízottai részére engedtetik meg.

7. (16. §.) A vadászatot hogyan lehet gyakorolni?

A vadászat csak lőfegyverrel vagy lóháton bármintű vadászebek használatával gyakorolható.

8. (16. §.) A vadászat gyakorlása közben okozott kárért kárpótlás jár-e?

A vadászat gyakorlása közben a vetésekben, ültetvényekben vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért a vadászatot gyakorlók teljes kárpótlással tartoznak.

9. (16. §.) Szabad-e a vadászterületre ebeket bocsátani?

A vadászatra jogosítottakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi fajú ebeket bocsátani; kivétnek a nyájőrök, kik azonban kötelesek ebeik nyakára oly nehézeteket függeszteni, mely első lábaik térdein alul három centiméter távolságra lóg alá.

10. (18. §.) Milyen helyen lehet a vadászatot minden időben üzni?

Kerítéssel kellőleg elzárt olyan helyeken, melyeken a vad ki nem válthat, a tulajdonos vagy vadászati bérlő a vadászatot minden időben gyakorolhatja és megengedheti.

11. (26—29. §§.) Vadászati kihágást ki követ el?

1. Aki a tulajdonosnak, vagy ha a vadászat bérbbe van adva, a haszonbérlőnek engedélye nélkül vadász;

2. ha az orvvadászat éjjel, vagy kerített helyen, vagy tiltott eszközökkel történt, vagy ha az orvvadász álcázva, avagy másképpen ismeretlenné téve találtatik, vagy ha a nevét eltagadja, avagy álnévvel azt, ki tetten kapja, félrevezetni igyekszik, vagy azt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog, vagy erőszakot használ;

3. aki tiltott időben vadász.

12. (28., 30., 31., 32. §§.) Ki követ még el vadászati kihágást?

1. Az a tulajdonos, aki a haszonbérbbe adott vadászati téren a haszonbérlőt vagy azt, aki ennek engedélyével vadász, megtámadja vagy akadályozza;

2. aki a vadak fiait elfogja, a madarak fészkeit elrombolja, tojásait elszedi;

3. aki a tiltott időben hasznos vadat ló, árul vagy vesz;

4. aki ebét szándékosan valamely reánézve tilos vadászati tere viszi, úgyszintén az is, aki a nyájőrök ebeire vonatkozó intézkedés ellen vét.

Vadászati tilalmi idők módosításáról.

(1925. évi 85.000. számú földművelésügyi miniszteri rendelet.)

1. (1. §.) Az általános vadászati tilalom meddig tart?

Az általános vadászati tilalom január hó 1. napjától augusztus hó 15. napjáig bezárólag tart, mely idő alatt hajtókutyákkal (kopó, taeskö, agár, komondor vagy egyéb hajtóebbel) egyáltalán nem szabad vadászni.

2. (1. §.) *Az általános vadászati tilalom idején milyen kutyákkal szabad kivételesen vadászni?*

Az általános vadászati tilalom idején is szabad kotorékebekkel kotorékmunkát végezteni, valamint pórázon vezetett vérebbel és friss disznó (medve) nyomra eresztett „disznós kutyá“-val vadászni.

3. (1. és 2. §.) *Egyes vadak vadászatára nézve milyen különös tilalom áll fenn?*

Tekintet nélkül az általános vadászati tilalom idejére, tilos vadászni:

a) szarvasbikára november hó 1. napjától — dambikára december hó 1. napjától — augusztus hó 15. napjáig bezárólag;

b) szarvas- és dämtehénre, valamint szarvas- és dämborjúra február hó 1. napjától október hó 31. napjáig bezárólag;

c) őzbakra október hó 16. napjától április hó 15. napjáig bezárólag, őz-sutára december hó 16. napjától október hó 15. napjáig bezárólag, őzgidára minden időben;

d) zergére december hó 1. napjától július hó 31. napjáig bezárólag, zergegidára minden időben;

e) muflonkosra december hó 1. napjától július hó 31. napjáig bezárólag, muflonjuhra és bárányra minden időben;

f) európai bölényre minden időben;

g) mezei nyúlra január hó 16. napjától augusztus hó 31. napjáig bezárólag;

h) siket- és nyírfajdkakasra június hó 1. napjától március hó 31. napjáig bezárólag, mindkét fajbéli tojóra és jércére minden időben;

i) császármadárakra november hó 1. napjától augusztus hó 15. napjáig bezárólag;

j) túzokkakásra január hó 1. napjától február hó 28. napjáig bezárólag és június hó 1. napjától október hó 31. napjáig bezárólag, tojóra és jércére minden időben;

k) fácánra február hó 1. napjától szeptember hó 15. napjáig bezárólag;

l) fogolyra, fűrjre és harisra január hó 1. napjától július hó 31. napjáig bezárólag;

m) erdei szalonkára április hó 16. napjától augusztus hó 15. napjáig bezárólag;

n) vízimadárakra április hó 16. napjától június hó 30. napjáig bezárólag;

o) éneklőmadárakra, valamint a kis- és nagy-kocsagra, üstökösgémre, a vadpulykára, reznektúzokra, a kanalasgémre és batlára, továbbá a vadászati szempontból figyelembe jövő hasznos madarakra, így a bibicre, kékvéresére, a baglyok minden fajaira és a sírályra minden időben.

Az egyes vadakra meghatározott tilalmi időben kivételes okból sincs vadlelövésnek helye.

4. (1. §.) *A tilalmi idők alatt a vadak fiai és a madarak fészkei milyen védelemben részesülnek?*

A tilalmi idők alatt sem a vadak fiai, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni tilos. A magyar királyi földművelésügyi miniszter a madarak tojásának kizárólag vadtenyésztés céljából gyűjtését megengedheti. Ily gyűjtésre vadászati jog bérlője csak a bérbeadó hozzájárulásának igazolásával kaphat engedélyt.

5. (93. §.) *A vízi- és éneklőmadarakra megállapított vadászati tilalom milyen szárnyasokra nem terjed ki?*

A vízi- és éneklőmadarakra meghatározott vadászati tilalom nem terjed ki a téli bűvárra, a kányák fajaira, a héjára, a réti héjákra, a gatyás ölyvre, valamint a vadászati szempontból káros egyéb szárnyas ragadozókra, továbbá a szarkára, a varjakra, a verebekre és a közönséges seregélyre, a közönséges seregélyre azonban csak a szőlőkben és a gyümölcsösökben.

Vadászjegyek és fegyveradó igazolványok illetékéről.

(1924. évi 5007. számú pénzügyminiszteri rendelet.)

1. (1. §.) Kinek szabad vadászni?

Vadászni úgy a saját földbirtokon, mint idegen földterületen csak annak szabad, akinek vadászjegye van.

2. (2. §.) A vadászjegyek illetéke mennyi?

A vadászjegy, amely azt bizonyítja, hogy az abban megnevezett személy a vadászat gyakorlására jogosult, a következő illeték alá esik:

a) az egész vadászati évre kiállított vadászjegy illetéke 24 aranykorona;

b) a 30 napnál nem hosszabb időtartamra kiállított vadászjegy illetéke 5 aranykorona;

c) a vadászterületek tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédek, valamint a vadak gondozásával és a vadászterületek őrzésével megbízott alkalmazottak részére az egész évre kiállított vadászjegy illetéke 2 aranykorona;

3. (3. §.) A vadászati év mettől meddig tart?

A vadászati év minden év augusztus hónapjának első napján kezdődik és a következő év július hónapjának 31-ik napján végződik.

4. (4. §.) Illetékmentes vadászjegyre kik tarthatnak igényt?

Illetékmentes vadászjegyre tarthatnak igényt a következő személyek:

a) az államfő; *viszonyosság esetében*

b) az idegen államok diplomáciai képviselői és konzulai, valamint a követségek és konzulátusok személyzetének tagjai, ha nem magyar állampolgárok. Az itt említett személyek azonban a mentességre csak annyiban tarthatnak igényt, amennyiben maguk vadászterületnek nem tulajdonosai vagy bérlői és illetékmentes vadászjegyet csak akkor kapnak,

ha az azt igénylők hivatali minőségüket hatósági bizonyítvánnyal igazolják;

c) a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülők;

d) a hatóság által felesketett erdőtiszték, erdőőrök, a királyi erdőfelügyelőség személyzete és a földművelésügyi miniszteriumban alkalmazott központi erdészeti tisztviselők;

e) az erdészeti főiskola, továbbá az erdőőri és vadőri szakiskolák hallgatói, azonban csupán a tanulmányi idő tartamára.

5. (5. §.) Aki lóháton és kutyákkal vadászik, köteles-e vadászjegyet váltani?

Vadászjegyet az is köteles váltani, aki lóháton és kutyákkal vadászik.

6. (5. §.) Kik vadászhatnak vadászjegy nélkül?

Azok, akik hivatalos vadászaton meghívásra vesznek részt, csupán erre a vadászatra vadászjegyet szerezni nem tartoznak. Ilyen esetben igazolásul a vadászat vezetőjétől kapott írásbeli meghívás szolgál.

7. (20. §.) Az adóhivatal a vadászjegyet és vadászfegyver-igazolványt váltott egyének ellenőrizhetése végett mire van kötelezve?

A magyar királyi adóhivatal köteles azokról az egyénekről, akik nála vadászjegyet és vadászfegyver-igazolványt váltottak, névjegyzéket vezetni s annak részletes kivonatát minden év augusztus hó 15-éig, azután pedig havonként az osztályparancsnokságnak megküldeni, amely azt az abban foglaltak előjegyzése végett az őrsnek adja le.

8. (21. §.) Kik kötelesek és kik jogosultak a vadászokat a vadászjegy felmutatására felváltítani?

Az állami csendőrök, rendőrök, törvényhatósági és városi vagy községi közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek, a vadászjegy tulajdonosai, haszonbérlői, azok

gazdatisztjei és az erdők, szőlők, mezők felügyeletével megbízott személyek pedig jogosultak azokat, akik lőfegyverrel vagy lóháton kutyákkal vadásznak, a vadászjegy felmutatására felszólítani.

9. (21. §.) *A vadászjegy felmutatására felszólított vadász mire van kötelezve?*

A felszólított vadászjegyet előmutatni és a felszólításra jogosult személy kívánságára a vadászjegyben megnevezettel való azonosságát igazolni tartozik.

10. (21. §.) *Ha a vadász vadászjegyet felmutatni vagy magát igazolni nem képes, mire van kötelezve?*

Ha a felszólított a vadászjegyet bármi okból felmutatni nem tudná, vagy a vadászjegyben megnevezettel való azonosságát igazolni nem képes, a vadászást köteles azonnal abbahagyni és ha a felszólító előtt ismeretlen, annak kívánságára alkalmas zálogot adni, amennyiben pedig ez nem történik meg, köteles a felszólítót a legközelebbi községi előjárósághoz követni abból a célból, hogy kiléte kideríthető legyen.

11. (22. §.) *Ki követ el kihágást?*

Kihágást követ el az:

a) akinek bár vadászjegye van, azt a felszólításra fel nem mutatja, valamint az, aki olyan fegyverrel vadászik, amely vadászjegvének fegyverigazolványába nincs felvéve;

b) aki a felhívásra a vadászjegyet felmutatni nem tudja, azonban ennek dacára a vadászást abba nem hagyja, továbbá az, aki a felmutatott vadászjegyen megnevezettel való azonosságát igazolni nem tudja és ennek dacára sem zálogot nem ad, sem a felszólítót a legközelebbi községi előjárósághoz követni nem akarja, végül aki hamis nevet vagy lakást mond be;

c) aki a saját nevére kiállított vadászjegyet használat végett másnak adja át;

d) aki más nevére szóló vadászjegyet használ;

e) aki a lejárt vadászjegy felhasználásával vadászik;

f) aki vadászik anélkül, hogy vadászjegyet váltott volna;

g) aki hamisított vadászjeggyel vadászik.

12. (23. §.) *Ki követ el adócsalást?*

Adócsalást követ el az, aki azért lett megbüntetve, mert vadászjegyet használatra másnak adta át, vagy mert hamisított, idegen vagy lejárt vadászjeggyel vadászott, illetve anélkül vadászott, hogy vadászjegyet váltott volna s a büntető határozat keltétől számított három éven belül e cselekmények valamelyikét újból elköveti.

13. (25. §.) *A kihágások büntethetősége mikor évül el?*

A kihágások büntethetősége az elkövetéstől számított 1 év alatt évül el.

Vízjogi törvény.

(1885:XXIII. t.-c.)

1. (143. §.) *Az árvédelmi töltésekre s az ezekhez tartozó művekre miket tilalmaz a vízjogi törvény?*

Az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez tartozó műveknek, nemkülönben a védülttérnyeknek rongálása egyáltalán tilos.

Jelesen tiltva van:

1. a védtöltést leásni, átszúrni, levágni, kivölgyelni, róla gyepet szedni, abba csöveket, rudakat vagy egyéb tárgyakat beverni;

2. a védtöltés vagy a hozzátartozó padkák testébe és lejtőinek lábvonalához hat méternél közelebb fát vagy bokrot ültetni, kerítést felállítani;

3. a védtöltés lábvonalához tíz méternél közelebb földet ásni, öt méternél közelebb

szántani vagy a járaskelést ennél szűkebb térre szorítani;

4. a védtöltésen keresztül, az e célra kijelölt átjáró helyeken kívül szekerezni, lovagolni vagy marhát áthajtani;

5. a vízmércéket s az átjárókon a korláto-
kat rongálni.

2. (144. §.) *A védtöltés tulajdonosának engedélye nélkül mit nem szabad tenni?*

A védtöltés tulajdonosának engedélye nélkül tiltva van:

1. a védtöltés és padkák koronájára vagy lejtőire tömeges tárgyakat lerakni;

2. A védtöltésen legeltetni vagy azon szekerezni, lovagolni és marhát hajtani.

Állategészségügyi törvény.

(1888: VII. t.-c.)

1. (4. §.) *Ragadós betegségben szenvedő állatoknak az országba behozatala vagy azon való átvitele meg van-e engedve?*

Ragadós betegségben szenvedő vagy annak gyanujában álló állatoknak az országba behozatala vagy azon való átvitele szigorúan tilos.

2. (8. §.) *Mely állatokra kell marhalevelet váltani?*

A ló, szarvasmarha, juh, kecske és sertés tulajdonátruházásánál vagy szállításánál, a belföldi forgalomban is, marhalevéllal látandó el.

Gazdaság üzésénél, legeltetésnél és úsztatásnál a szállítás marhalevél nélkül történik.

3. (9. §.) *Ki állítja ki a marhalevelet?*

A marhalevelet azon község állítja ki, amelyből a marha elhajtatik.

Egy marhalevél az elhajtásra kerülő állatok összes számára, avagy arra a számra, ame-

lyet a fél kijelöl, de mindig csak egy tulajdonosnak egyfajú állataira állítható ki.

A marhalevelen a község igazolni tartozik azt, hogy a község kerületében, valamint tudomása szerint a szomszéd községekben sem uralkodik az illető állatfajra veszélyes ragadós betegség.

4. (11. §.) *Allatvásárokon a szarvasmarhák hogyan állítandók ki?*

Allatvásárokon a felhajtott vidéki szarvasmarha a helybeliektől elkülönítve állítandó ki.

Szabályszerű marhalevél nélkül állatok a vásártérre egyáltalában nem bocsájthatók.

5. (15. §.) *Szabad-e a pásztoroknak a nekik átadott állatok közé más állatokat befogadni?*

Pásztoroknak a község által számbavett és nekik átadott állatok közé más állatokat csak a község engedélyével szabad befogadni.

6. (18. §.) *Vágómarha és kereskedésre szánt szarvasmarha milyen utakon hajtható és az ily lábon hajtott marhacsapatokat a csendőrség ellenőrizheti-e?*

Vágómarha és kereskedésre szánt szarvasmarha az ország területén, vasúton és hajjón kívül, csak a hatóság által e célra kijelölt utakon szállítható, illetve hajtható.

Az ilyen, lábon hajtott marhacsapatokat a csendőrség ellenőrizheti és a megfelelő marhalevelek előmutatását bármikor kívánhatja.

7. (29. és 32. §§.) *Ragadós betegségben lévő állatokkal milyen eljárást kell követni?*

Ragadós betegségben lévő, annak gyanujában vagy fertőzés gyanujában álló állatok elkülönítendőek, őrizet és megfigyelés alá veendőek.

Az elkülönítés alá helyezett állatok birtokosa köteles arról is gondoskodni, hogy az állat az elkülönítés tartama alatt a részére

kijelölt helyet el ne hagyja és más állattal való érintkezéstől megóvassék.

Ragadós betegségben lévő, annak gyanujában álló állatok istállója elzárandó, szintűg eltiltandó az illető udvarokon, községekben, legelőn vagy határon a forgalom oly állatokkal vagy tárgyakkal, melyek a betegség elhureolására alkalmasak.

Járványlepte udvarokban vagy istállókban az állatok gondozásával megbízottakon kívül másnak tartózkodni tilos.

8. (31. §.) *Ragadós betegség kitörésekor mit tilt a törvény?*

Ragadós betegség kitörésekor, vagy ily betegség gyanuja esetében a község területén a különböző istállókból való állatok közös legeltetése, bizonyos legelőknak, továbbá közös használatra szánt kutak, itatók és úsztatók használata és a beteg vagy gyanus állatoknak nyilvános vagy közös utakon való forgalma, nemkülönben a kutyák kóborlása tilos.

9. (61. §.) *Lépfenében beteg, ennek gyanújában álló állat húsának vagy tejének forgalomba hozatala meg van-e engedve?*

Lépfenében beteg, vagy ennek gyanújában álló állat húsának, tejének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

10. (68. §.) *Ha veszett, vagy veszetség gyanújában álló kutya kóborol, mi a hatóság tennivalója?*

Ha veszett, vagy veszetség gyanújában álló kutya (vagy más állat) kóborol, a hatóság tartozik a szomszéd községeket erről értesíteni és a kutya (vagy más állat) kiirtásáról intézkedni.

Ily esetben elrendelendő, hogy a községben valamennyi kutya megkötve tartassék, vagy pedig biztos szájkosárral pórázon vezetessék; a szabadon járó kutya kiirtandó.

11. (73. és 75. §§.) *Mihelyt valamely állaton a takonykór megállapított, a hatóság mit*

köteles elrendelni és takonykóros állat terményeinek forgalomba hozatala szabad-e?

Mihelyt valamely állaton a takonykór, illetve a bőrféreg megállapított, leölését és hullájának szőröstül-bőröstül való kiirtását a hatóság elrendelni tartozik.

Takonykóros állat bármely terményének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

12. (79. §.) *Száj- és körömfájásban beteg állat húsát és tejét forgalombahozni csak mikor szabad és az ilyen állatok tejét felhasználni meg van-e engedve?*

Száj- és körömfájásban beteg állat húsát forgalomba hozni vagy fölhasználni csak hatósági állatorvos meghallgatása után és hatósági engedély mellett szabad.

Ily állatok bőrét csak fertőtlenítés mellett szabad forgalomba hozni és felhasználni.

Ellenben ily állatok tejét forgalomba hozni vagy felhasználni tilos.

13. (89. §.) *Himlőbeteg juhok húsát és tejét forgalomba hozni szabad-e?*

Himlőbeteg juhok húsát és tejét forgalomba hozni vagy felhasználni tilos.

Ily juhok bőre csak szabályszerű fertőtlenítés mellett hozható forgalomba és használható fel.

14. (99. és 102. §§.) *Rühes állatok bőre és gyapjaja mily módon hozható forgalomba és a sertésorbáncban beteg állat húsát és zsírját fölhasználni szabad-e?*

Rühes állatok bőre csak kellő fertőtlenítés mellett hozható forgalomba; timártelepekre, feldolgozásra, ily bőrök fertőtlenítés nélkül is közvetlenül vihetők.

Rühes juhok gyapja csak zárt zsákokban hozható forgalomba.

Sertésorbáncban beteg állat húsát és zsírját táplálékul forgalomba hozni és felhasználni tilos.

15. (151. és 154. §§.) Allategészségügyi kihágást ki követ el?

1. aki az élelemre levágandó marhák vagy más állatok megvizsgálására s az ezekkel való bánásmódra vonatkozó egészségügyi szabályokat megszegi;

2. aki olyan marhát vagy állatot, melyet a fennálló szabály szerint csak a közbágóhídon szabad levágni, máshol vágat vagy vág le; vagy

3. aki olyan helyeken, ahol közbágóhíd nincsen, a marhák vagy más állatok levágása iránt kiadott rendeletet vagy szabályt megszegi s az ekként levágott marha vagy állat húsát emberi élelemre árulja, adja vagy használja;

4. aki elhullott vagy levágott beteg marha vagy állat húsát, a körülményt tudva, emberi eledelre használja vagy e célra másoknak adja;

5. aki állatokat marhalevél nélkül elad, megvesz vagy szállít;

6. az a mészáros, marhakereskedő vagy marhahízlaló, aki a más községbeli szarvasmarha behozatalát a községi előljárásának 12 óra lefolyása alatt be nem jelenti vagy járvány idején, a hatóság által eltiltott idegen istállóba bemegy;

7. aki szarvasmarhát, juhot, kecskét vagy sertést vágóhídon kívül és allategészségügyi vizsgálat nélkül vág vagy szúr le;

8. az a pásztor, aki idegen állatot a község engedélye nélkül fogad be állatai közé;

9. aki marhát közös legelőre hajt, mielőtt azt a község által számbavétné s egészségi állapotát megvizsgáltatná;

10. aki vágómarhát és kereskedésre szánt marhát nem a hatóság által kijelölt úton hajt;

11. aki az állatjainak olynemű megbetegedését, amely az emberekre vagy állatokra nem veszélyes, be nem jelenti;

12. aki ragályos állati betegség fellépése esetében elrendelt korlátozásokat megszegi;

13. aki ebzárlat idején kutyáját nem tartja megkötve;

14. aki lépfenében, veszettségben, takonykórban, ragadós tüdőlobban vagy sertésorbáncban szenvedő állatot gyógyít, beolt, rajtuk műtétet végez, illetőleg hullájukat boncolja;

15. aki tenyészbéna lovakat, ivarszervükön hólyagos kiütéssel bíró lovakat vagy szarvasmarhákat tenyésztésre alkalmaztat.

Halászat-törvény.

(1888:XIX. t.-c.)

1. (1. §.) A halászat joga kit illet meg?

A halászat joga a földtulajdon elválaszthatatlan tartozékát képezi és a meder tulajdonosát illeti.

Árvizek kiöntéseiben a halászat-jog azokat a birtokosokat illeti, kiknek területét az árvizek elborítják. *azonban köteles a terület az árvíz hirtelen bekövetkezésekor az országos hatóságoktól megkapott engedély nélkül elhagyni.*

2. (8. §.) Aki halászni akar, mire van kötelezve?

Aki halászni akar, halászejgyet váltani és azt halászás közben magával vinni köteles. *ez kötelező*

A halászejgyek érvényének tartama 1 év. *ez kötelező*

3. (9. §.) Kik kötelesek és kik jogosultak a halászt a halászejgy felmutatására felhívni? *halászt*

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a halászat-jog tulajdonosai, haszonbérleti és alkalmazottjai, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyeletével megbízott személyek pedig jogosítva vannak azokat, akik halászat-jog eszközökkel vizek partjain járnak, a halászejgy előmutatására felszólítani.

4. (10. §.) A halászejgy felmutatására felhívott halász mire van kötelezve?

Ezen felszólításra a halászó halászejgyét előmutatni köteles; aki pedig ezt bármely okból elő nem mutatja, tartozik a halászzal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára akár nevét és lakását megmondani a célból, ezeknek bizonyítására szorítható legyen, alkalmas zálogot adni, akár a felszólítót a legközelebbi község előljáróságához követni, hogy kiléte ottan kideríttessék.

5. (13. §.) Zárt vizekben a halászzatra jogosult a halászzatot hogyan gyakorolhatja? Miket zárt vizeknek tekinteni?

Zárt vizekben a halászzat a halászzatra jogosult által korlátlanul gyakorolható.

Zárt vizeknek tekintendők:

a) a mesterséges halastavak, akár állanak halas vízzel összeköttetésben, akár nem;

b) mindazon egyetlen birtokos vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halattartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek.

6. (17. §.) Mit értünk kiméleti tér alatt s hogyan kell azt megjelölni?

Nyílt vizekben a halak szaporodására és az ivadék fejlődésére különösen kedvező helyeket kiméleti térré lehet nyilvánítani.

A kiméleti tereket szembeötlő helyeken táblákkal jelölik meg, amelyekre hal van festve, alatta pedig „Kiméleti tér“ felírás olvasható.

Halászzatról szóló törvény módosítása.

(1925:XLIII. t.-c.)

1. (1. §.) A zárt víz medrének tulajdonjoga mire terjed ki?

A zárt víz medrének tulajdonjoga az íly vízben levő halakra is kiterjed.

7 2. (2. §.) Halnak, ráknak stb. tenyésztésére és fogására ki van jogosítva?

Halnak, ráknak, valamint más hasznos víziállatnak nyílt vízben tenyésztésére, fogására és tulajdonba vételére, úgyszintén a halikra szedésére kizárólag az jogosult, akit a nyílt vízben a halászzat joga megillet.

3. (7. §.) A halászejgy egymagában jogosít-e halfogásra?

A halászejgy egymagában a halfogásnak semmiféle módjára nem jogosít. A hatóság a halászejgy kiállítását a jogosultság igazolásától teheti függővé. *Tenület is kell.*

7 4. (8. §.) A halászzatra nem jogosult a víz partján vagy a vízben mitől van eltöltve?

Annak, aki az illető vízben halászzatra nem jogosult, nem szabad fogásra kész állapotban levő halászó eszközzel a vízpartján járni vagy íly eszközzel a vízben bármiféle járművön (hajón, tutajon, csónakon stb.) közlekedni, sem íly eszközt a víz partján vagy a vízben levő bármiféle vízi művön (malomban, uszodában stb.) tartani.

7 5. (8. §.) A halászzatra jogosítottak halörökül kiket alkalmazhatnak?

A halászzatra jogosítottak halörökül alkalmazhatnak oly egyéneket, akik a mezőörök törvényes minősítésének megfelelnek.

A halöröklet a közigazgatási hatóság felkerti, jegyzékbe iktatja és hasonló jelvényvel látja el, mint a mezőöröklet. • A felesketett halöröklet szolgálatuk gyakorlásában a magánosok által alkalmazott mezőörökkel esnek egy tekintet alá.

7 6. (9. §.) A halászzatot milyen módon nem szabad üzni?

a) Halászzatra tilos a halakat elkábító, mérgező- vagy robbantószert (maszlagot, mérgezett csalit, oltatlan meszet, méregfüvet, dinamitot stb.) használni. *lőfegyver szigorú*

b) Nem szabad a vizeket a bennük levő halak kifogása végett szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy úgynevezett bányákban felfogni. Nem esik e tilalom alá a vízfolyások lecsapolása tisztogatás végett; erről azonban az érdekelte halászatra jogosultakat nyolc nappal előbb értesíteni kell.

c) Tilos olyan állandó halfogó készülék alkalmazása, mely közönséges vízállás mellett a meder felénél többet elzár. Ahol egyidejűleg több állandó halfogó készüléket alkalmaznak, azoknak oly távol kell egymástól esniök, hogy a halak szabad közlekedését ne akadályozzák. A távolságot a földművelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

d) Gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és más vízi építményektől felfelé vagy lefelé harminc méternél kisebb távolságban más eszközzel, mint nyeles horoggal halászni nem szabad.

e) Nyílt vízben idegen halfajt a földművelésügyi miniszter engedélye nélkül telepíteni nem szabad. X X

7. (10. §.) Nyílt vizekre tilalmi időt ki állapít meg; mennyi időre s a tilalom mire vonatkozik?

Nyílt vizekre a földművelésügyi miniszter általános tilalmat, ahol pedig szükséges, egyes halfajokra külön tilalmat szab meg.

A földművelésügyi miniszter által megállapított általános tilalom ideje alatt nyílt vízből halat fogni nem szabad.

Az általános tilalom kiterjed az olyan vízterületekre vagy vízfolyásokra, esetleg csak időleges tavakra is, amelyek az illető vízterülettel áradás következtében vagy egyéb okból oly összeköttetésbe juthatnak, hogy a halak egyikből a másikba átmehetnek. X X

8. (12. §.) A földművelésügyi miniszter a halászatot mily módon korlátozhatja? A korlátozások alól lehet-e kivételnek helye?

A földművelésügyi miniszter egyes vizekben és a vízszakaszokban rendelettel korlátozhatja vagy eltilthatja a halászatra káros oly fogási módot, vagy az olyan fogóeszközök (szigony, eresztőháló stb.) alkalmazását is, amely a törvénybe nem ütközik. Szabályozhatja továbbá a fogóeszközök nyílásának nagyságát (a hálózem bőségét) és eltilthatja az éjjeli halászatot.

A jelen törvény 9—11. §-ában foglalt tilalmak alól a földművelésügyi miniszter a halászatra jogosult kérelmére egyes halfajok kirtása és más, hasznosabb halfajok tenyésztése végett, vagy az üzem okszerűsége okából és általában közérdekből egyes területekre és előre megszabott időre kellő ellenőrzéssel kivételeket tehet.

9. (13. §.) A halászatra jogosított minő állatokat pusztíthat el?

A halászatra jogosult, ha vadászati jogosítványa nincs is, lőfegyver használata nélkül elpusztíthatja a halakra nagyobb mértékben kártékony állatok közül a vidrát, a vidranyestet, a csonttörő sast, a halászó sast, a jégmárárt, a szárcsát, a hűváfajokat, valamint a gémekeket, vadrucákat és vadlúdféléket. Ez a rendelkezés nem érinti a vadászati terület tulajdonosának, esetleg bérlőjének tulajdonjogát az ilymódon megfogott vagy elejtett vadra.

10. (13. §.) Kíméleti téren mi van eltitva?

Kíméleti téren az általános tilalom idején nemcsak a halászat, hanem a vadászat, a békafogás, csónakázás, a fürdés, a kavics- és iszapzedés és általában minden olyan művelet, amely a hal ivását és fejlődését hátráltatja, tilos. Ilyen helyen az említett időben marhát, kacsát, ludat vagy más állatot vízbe eresztetni nem szabad.

11. (14. és 15. §§.) Halat tilalmi időben áruba bocsátani lehet-e?

Halat tilalmi időben áruba bocsátani vagy szállítani csak a községi előljáróság által kiállított oly bizonyítvány mellett lehet, amely a hal származását és a fogásnak idejét igazolja.

12. (19. §.) Milyen halászat büntetetik mint lopás?

Aki zárt vízből vagy zárt víz módjára halászható vízből a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül fog halat, a lopásról szóló törvényes rendelkezések szerint büntetendő.

13. (20—25. §§.) Ki követ el halászati kihágást?

Halászati kihágást követ el az:

- 1 a) aki anélkül halászik, hogy saját részére vagy segédjei vagy munkásai részére halászjegyet váltott volna;
- 2 b) aki más névre szóló vagy olyan halászjeggyel halászik, amelynek érvényessége megszűnt;
- 3 c) aki halászjegyét használatra másnak adja át;
- 4 d) aki hamisított halászjeggyel halászik vagy halásztat;
- 5 e) aki halászjegyét halászat közben nem tartja magánál;
- 6 f) aki halászjegyét az ellenőrzésre jogosult egyénnek felszólítás ellenére meg nem mutatja;
- 7 g) aki kábító, mérgező vagy robbanó szerrel halászik, vagy az ily szereket másnak halászat céljára megszerzi vagy eladja, vagy az így megölt halat a vízből kifogja vagy áruba bocsátja;
- 8 h) aki a halászati kihágáson tettenérőt vesélyesen fenyegeti, vagy ellene erőszakot használ;
- 9 i) aki vizet halak kifogása végett szakszonként vagy egészben lecsapol vagy felfog;
- 10 j) aki a törvény által megszabott legrövidebb méretnél kisebb halat (halivadékot) fo-

gyasztás céljára engedély nélkül kifog vagy áruba bocsát;

k) az a hivatásos halász (halászatot saját kezelésében űző tulajdonos, bérlő, halászgazda, halászlegény, részeshalász), aki fogásra kész állapotban levő halászó eszközzel oly víz partján jár, amelyben halászni nem jogosult, vagy az említett eszközzel ilyen vízben közlekedik, vagy ilyen eszközt a víz partján vagy a vízen levő vízművön tart, avagy idegen vízterületen a halászatra jogosultnak engedélye nélkül halászik;

l) az a hivatásos halász, aki az általános tilalmi idő alatt nyílt vízből halat fog, vagy az egyes halfajra megállapított tilalom alá eső halat kifogása után az anyavízbe rögtön vissza nem juttatja;

m) aki árvíz kiöntéséből a halaknak a mederbe visszatérését szándékosan akadályozza;

n) aki az általa vagy közreműködésével törvény ellenére fogott halat áruba bocsátja;

o) a hivatásos halásznak nem tekinthető olyan egyén, aki fogásra kész állapotban levő halászó eszközzel oly víz partján jár, amelyben halászni nem jogosult, vagy az említett eszközzel ilyen vízen közlekedik, vagy ilyen eszközt a víz partján vagy a vízen levő vízművön tart, avagy idegen vízterületen a halászatra jogosultnak engedélye nélkül halászik;

p) a hivatásos halásznak nem tekinthető olyan egyén, aki általános tilalmi idő alatt nyílt vízből halat fog, vagy az egyes halfajra megállapított tilalom alá eső halat, kifogása után az anyavízbe rögtön vissza nem bocsátja;

r) aki olyan halfogó eszközt alkalmaz, amely a meder felénél többet elzár, vagy aki gátaktól vagy más vízi építményektől felfelé vagy lefelé harminc méternél kisebb távolságban — a nyeles horgot kivéve — halász, végül aki nyílt vízbe engedély nélkül telepít idegen halfajt;

s) aki olyan halat bocsát áruba, amelyről tudja, hogy más jogosulatlanul fogta;

t) aki álcázva vagy magát egyébként felismerhetetlenné téve halászik;

u) aki a halászatra jogosultat jogának gyakorlatában szándékosan akadályozza;

v) aki a tilalmi idő alatt halat szállít vagy áruba bocsát anélkül, hogy a községi előljáróság bizonyítványával tudná igazolni, hogy az ily halat tilalmi idő előtt fogták, vagy azt, hogy a hal zárt vízből, esetleg külföldről származik;

x) aki a halászati jog kiterjedésének megjelölésére szolgáló táblát más helyre áttesz, olvashatatlaná teszi vagy bemocskolja;

y) aki a földművelésügyi miniszter által elrendelt s a halászatra vonatkozó korlátozást vagy tilalmat megszegi;

z) aki kíméleti téren az általános tilalom idején olyan cselekményt követ el, amellyel a hal ívását és fejlődését hátráltatja.

14. (26. §.) *A halászatat bérlője, illetve a halászatra jogosult, mint ilyen, halászati kihágásokat mikor követ el?*

a) aki mint halászati társulatnak tagja vagy halászati társulat vízterületének bérlője a halászatot a földművelésügyi miniszter által jóváhagyott üzemtervtől eltérően gyakorolja, vagy a halászatnak az üzemterv szerinti gyakorlását akadályozza;

b) aki mint bérlő nem gondoskodik arról, hogy a mélyedésekben rekedt halivadék az anyavízbe jusson;

c) aki a kifogott halzsákmányról a törvény által megszabott könyvet nem vezeti vagy abba valótlan adatot jegyez;

d) az a halászatra jogosult, aki oly vízszakaszon halászik, amelyen a halászat gyakorlását a földművelésügyi miniszter felfüggesztette.

15. (27. §.) *Büntetésképen halászejegyet három évig kinek nem szabad adni?*

Az, akit azért büntetnek meg, mert a jogosított engedélye nélkül halászott, halászejegyet

elveszti és részére az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három évig halászejegyet nem szabad adni.

Ezt a rendelkezést alkalmazni kell arra is, aki tiltott módon vagy tilalmi időben, avagy tiltott eszközzel üzött halászásért egyízben már jogerősen meg volt büntetve és ezt a kihágást újra elköveti.

16. (28. §.) *Halászati kihágások elbírálása kinek a hatáskörébe tartozik?*

A halászati kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a magyar királyi államrendőrség működési területén az államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Harmadfokon a magyar királyi földművelésügyi miniszter határoz.

Halászatról szóló törvények végrehajtása.

(1926. évi 9500. számú földművelésügyi miniszteri rendelet.)

1. (5. §.) *A halakon és a rákokon kívül halászati szempontból milyen állatokot kell hasznos víziállatoknak tekinteni?*

A halakon és a rákokon kívül hasznos víziállatoknak még a békákat és piócákat kell tekinteni.

2. (6. §.) *Aki nyílt vízben halászni akar, mire van kötelezve?*

Aki nyílt vízben halászni akar, halászejegyet tartozik magával vinni s azt az ellenőrző közegek kívánatára felmutatni.

3. (10. §.) *Halászejegyet hány személyre lehet kiállítani? Lehet-e azt átruházni? Meddig érvényes?*

Halászejegyet csak egy személy nevére lehet kiállítani. A halászejegyet másra átruházni nem szabad s az illető csak az illető év má-

jus hó 1-étől a következő év április hó 30-áig azaz egy évre érvényes.

4. (20. §.) *Az általános halászati tilalom mettől meddig van érvényben?*

Nyílt vizekre nézve április hó 20-tól május hó 31-éig általános halászati tilalom van érvényben, melynek ideje alatt halat fogni nem szabad.

Ez a tilalom kiterjed az elárasztott hullám-térre is.

5. (21. §.) *Mikor nem szabad pisztrángot fogni?*

Sebes pisztrángot október hó 1-étől január hó 15-éig, a szivárványos pisztrángot pedig március hó 1-étől április hó 30-áig nem szabad fogni.

6. (22. §.) *Rákot mikor nem szabad fogni? A tilalmi idő alatt fogott vagy a megengedett-nél rövidebb rákkal mit kell tenni?*

Rákot nyílt vízből október hó 15-étől december hó 31-éig nem szabad fogni.

A tilalmi idő alatt fogott, úgyszintén az olyan rákot, amelynek hossza a szemtől a ki-egyesített fark végéig mérve kilenc centi-métert nem ér el, a vízbe vissza kell bocsá-tani.

7. (23. §.) *Nyílt vízből csak milyen méretű halakat szabad kifogni? Kisebb méretű halak-kal mit kell tenni? A hal hosszát hogyan kell mérni?*

Nyílt vízből az alább felsorolt fajú halat csak akkor szabad fogni, ha mérete legalább a következő:

fogassüllő hossza 30 cm, vagy súlya 25 dg;
kecsege hossza 40 cm, vagy súlya 25 dg;
márna hossza 25 cm, vagy súlya 20 dg;
ponty hossza 30 cm, vagy súlya 40 dg;
sebespisztráng, szivárványos pisztráng
hossza 20 cm, vagy súlya 15 dg.

Ha ennél kisebbméretű hal jut a fogó-

készülékbe és onnan élve kiszedhető, feltétle-nül vissza kell bocsátani.

A hosszát a hal orrahegyétől a farkúszó végéig kell mérni.

Piaci ellenőrzés alkalmával a súlyban mu-tatkozó eltérés csak akkor kifogásolható, ha tíz százaléknál nem nagyobb.

8. (24. §.) *A nyílt vízből a megengedett mé-retnél kifogott kisebb hallal, ha az élve a vízbe vissza nem bocsátható, mit kell tenni?*

Ha nyílt vízben véletlenül olyan hal kerül a fogóeszközbe, amely a meghatározott méret-nél kisebb, azt, ha a vízbe élve visszabocsátani nem lehet, fogyasztás céljára sem piacra, sem egyébként üzleti forgalomba bocsátani nem szabad. Az ilyen halat a halászszemélyzet kö-zött fel lehet osztani, de a személyzetnek egyik tagja sem kaphat naponta egy kilogrammnál többet. A fennmaradó mennyiség felett az elsőfokú hatóság rendelkezik és azt köz- vagy jótékony célra fordítja.

9. (25. §.) *Zárt vízből származó halakra és rákokra az általános tilalmi idő és a legkisebb méretek tilalma fennáll-e?*

Zárt vízből származó halakra és rákokra sem az általános tilalom, sem a legkisebb mé-retekről szóló rendelkezés nem terjed ki. Mindazonáltal, ha valaki ilyen tógazdaságból kifogott s a halásztörvény szerint védelemben részesülő oly halat vagy rákot, amely a meg-határozott méretnél kisebb, avagy halat vagy rákot az általános tilalmi idő alatt szándéko-zik szállítani vagy eladni, tartozik az ily hal vagy rák származását a hal vagy rák fogásá-nak helye szerint illetékes községi előljáróság által kiállított bizonyítvánnyal igazolni.

10. (27. §.) *Azok a halfajok, amelyeknek méretére nézve rendelkezés nem áll fenn, szál-líthatók és eladhatók-e?*

Azokat a halfajokat, amelyeknek méretére nézve rendelkezés nincsen, akár zárt, akár

nyilt vízből származnak, tekintet nélkül méretükre, lehet szállítani és eladni.

11. (28. §.) *Tilalmi idő alatt oly halat vagy rákot, melynek fogása tilalmazva van, milyen feltételek mellett szabad árusítani?*

Tilalmi időszak alatt oly halat vagy rákot, amely e tilalmak valamelyike alá esik, de a meghatározott méretnél nem kisebb, csak abban az esetben szabad szállítani vagy árusítani, ha a hálnak vagy ráknak származását s azt, hogy tilalmi idő előtt fogták, a tulajdonos a hal vagy a rák fogásának helye szerint illetékes község előjárósága által kiállított bizonyítvánnyal igazolja.

12. (32. §.) *A halászati törvényekben tiltott módokon kívül milyen eszközökkel nem szabad halászni?*

A halászati törvényekben tiltott módokon kívül még lőfegyverrel, szigonnyal, dárdával vagy más szúrószerszámmal sem szabad halászni.

13. (34. és 35. §§.) *A halfogó készülékeket hogyan kell felállítani? Mi nem minősíthető a meder felénél nagyobb rész elzárásának?*

Az olyan állandó halfogó készülékeket, melyek a mederhez vagy a parthoz vannak erősítve, vagy a vízben szabadon vannak felüggesztve s egymást szorosan követik, egymástól oly távolságra kell felállítani, hogy a halak szabad közlekedését ne akadályozzák. E célból a fogóeszközök a medernek felénél nagyobb részét nem zárhatják el s egymástól való távolságuknak a legnagyobb fogóeszköz hosszúságának legalább háromszorosára kell terjednie.

Olyan fogókészülékek (varsák), melyek a víz színe alatt úgy vannak elhelyezve, hogy a vízszint fele szabadon marad, nem minősíthetők a meder felénél nagyobb rész elzárásának.

14. (38. §.) *Mi a kötelessége a csendőrségnek, ha azt észleli, hogy a megállapított tilalmi időszakok alatt vagy egyáltalában a meghatározott méretünél kisebb halat vagy rákot árusítanak?*

A közigazgatósági hatóságok, a csendőrség és rendőrség közegei, a vámőrök, a folyámőrök és pénzügyőrök, valamint a szőlő-, mező- és erdőőrök, úgyszintén a kikötők, gátak, csatornák őrei kötelesek felügyelni arra, hogy a megállapított tilalmi időszakok alatt, valamint általában a meghatározott méreteknel kisebb halakat és rákokat, a megengedett esetek kivételével, ne szállítsanak, illetőleg áruba ne bocsássonak.

Ha a hatóság vagy hatósági közeg hálnak vagy ráknak szállítását vagy árusítását tilalmi idő alatt, vagy a meghatározott méreteknel kisebb hálnak vagy ráknak szállítását vagy eladását bármikor észleli, köteles a szállítótól, illetőleg az eladótól megfelelő községi bizonyítvány felmutatását követelni. Ha az illető ily bizonyítványt felmutatni nem tud, az eladást vagy a szállítást meg kell tiltani s azt, akit tetten érnek, a hatóságnak haladék nélkül fel kell jelenteni.

15. (85. §.) *A halászat mikor minősül lopássá?*

Aki zárt vízből vagy zárt víz módjára halászható vízből a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül fog halat, a lopásról szóló törvényes rendelkezések értelmében büntetendő.

Ehhez képest az ily bűncselekmény tekintetében a büntető törvényeknek a részességről, továbbá az orgazdaságról és a bűnpártolásról szóló rendelkezései is alkalmazást nyernek.

A kivétel csak halászati halászat

Közutak és vámokról.

(1890.I. t.-c.)

1. (107. §.) *A közutakon hogyan kell hajtani és kitérni?*

A közutakon való hajtásnak és kitérésnek a forgalom biztonsága érdekében való szabályozására a következők állapították meg:

a) minden járóművel balra kell hajtani, szembejövő járóműnek balra kell kitérni, az előtte haladónak pedig jobbról kell eléje kerülni;

b) hidakon más járóműnek eléje hajtani tilos;

c) udvari, katonai, posta- és tüzoltó, valamint mentő járóműveknek minden más, akár szembejövő, akár azokkal egy irányban haladó járómű feltétlenül kitérni tartozik;

d) oly utakon, melyeken akár az útpálya keskenysége, akár más okból csak egy járt nyom létezik, üres járómű a személyszállítóknak vagy terheltnek; — személyszállító a súlyosan terheltnek; — egyenlő járóművek közül a lejtőről lefelé jövő a felmenőnek egészen; végre egyenlő minőségűek és sík pályán egymásnak fél nyomszélességre kitérni tartoznak.

2. (108. §.) *Milyen hidakon tilos a sebes hajtás?*

Három méternél nagyobb nyílású hidaknál, kivéven a bolthajtásos hidakat, továbbá javítás alatt álló minden hídon a sebes hajtás feltétlenül tilos.

3. (109. §.) *Szabadon hajtott állatcsoportokkal való találkozásnál a járóműveknek hogyan kell hajtani, s az állatcsoportok tulajdonosainak mi a kötelességük?*

Szabadon hajtott állatcsoportokkal (nyájakkal, csordákkal, falkákkal, stb.) való találkozásnál minden járóművel lépésben kell hajtani mindaddig, amíg az állatcsoport mellett elhalad, annak tulajdonosai és hajcsárai pedig kötelesek akár szembejövő, akár hátuk mögül előre hajtó járóműveknek megállás nélkül elhaladhatására az útpályán elégséges utat nyitni és ennek gyors eszközlésére az állatcsoport mellett elégséges vezetőt, hajcsárt, stb. alkalmazni.

Kisebbségi állatcsoportokkal csak az út fele részét szabad elfoglalni; egyes állatok pedig féken vagy pányván vezetendők.

4. (110. §.) *Üres vagy terhelt járóműveket szabad-e az úttesten hagyni?*

Üres vagy terhelt járóműveket az útpályán hagyni vagy vonóállatokkal ellátottakkal az úton huzamosan álldogálni nem szabad.

Azon járóművekkel, melyekkel a hosszabb ideig való megállás elkerülhetetlenül szükséges, az út egyik oldalára kell állani, úgy, hogy mellettük két egymással szembe jövő járóműnek az útpályán közlekedetésére kellő tér maradjon. Még az útpályán eltört, lerokkadt, vagy feldőlt járóművek is csak a szükséges segély megszerzéséig maradhatnak, de akkor is felügyelet alatt és éjjel lámpával világítva legyenek. Az ily járóművekről lerakott tárgyak, áruk, stb. az útpadkákön helyezendők el és onnét legkésőbb hat óra alatt eltávolítandók.

5. (111. §.) *Mi van megtiltva a járóművet vezető kocsisnak s szabad-e több járóművet egymásután akasztani?*

A járóművet vezető kocsisnak a hajtás alatt aludni, a járóművet vezetés nélkül hagyni, vagy egyszerre több járóművet vezetni tilos.

Tilos továbbá több terhes járóműnek egymás után való akasztása, mely szabály alól csak új vagy javított, vagy baleset által megsérült teljesen üres járóműnek és esetleg kézi kocsik képeznek kivételt.

6. (112. §.) *A járóműveknek éjjel és sötét időben mivel kell ellátva lenniök?*

Minden járóműnek éjjel és sötét időben felülnő helyen vagy lámpával világítva kell lennie, vagy a vonó állatok legalább egyike csengővel látandó el.

7. (113. §.) *A járóművekhez hány állatot lehet kötni s a rakományt milyen szélességben lehet rakni?*

A járóművekhez hátul kettőnél több állatot vagy vonóállatok mellé szintén két állatnál többet kötni tilos, sőt (egy sorba fogott) három fogatnál csak egy köthető.

A járóművekre a rakomány három métert meghaladó szélességben nem rakható.

8. (113. §.) *Ha olyan tárgyakat kell szállítani, amelyek három méternyi szélességet meg nem haladó részekre nem oszthatók el. a fuvar tulajdonosa miről köteles gondoskodni?*

Ha mégis oly tárgyak szállítása fordul elő, melyek három méternyi szélességet meg nem haladó részekre el nem oszthatók, a fuvar tulajdonosa gondoskodni tartozik arról, hogy a szélesebb rakomány által a közlekedés szükség felett ne korlátoztassék (a többi közt, hogy segélyre kellő számú munkás rendelkezésre álljon s a kitérés lehetősége biztosítsék), továbbá, hogy az úton levő műtárgyak sérülést ne szenvedjenek.

9. (121. §.) *Községek belterületén, továbbá járóművek és szabadon hajtott állatok közelében mi van megtiltva?*

Községek belterületén egyáltalában, községeken kívül pedig járóművel, illetőleg szabadon hajtott állatok közelében ostorral cserdíteni, löni, vagy robbanó töltényeket eldurranítani tilos.

10. (122. §.) *Az út mellett fekvő épületeknek út felőli oldalán vagy az úton haladó járóműveken milyen tárgyakat nem szabad felaggatni, mit nem szabad takaró nélkül szállítani? Az út árkába milyen tárgyakat nem szabad dobni?*

Út mellett fekvő épületeknek út felőli oldalán, vagy az út mellett közvetlenül levő helyeken, vagy az úton haladó járóműveken oly tárgyakat, melyektől az igavonó és más állatok megrémülhetnek, továbbá nyers húst, állatbőröket stb. takaró nélkül felaggatni vagy szállítani nem szabad. Az útárkokba

állati hullákat vagy egyéb undort vagy ijesdelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, azoknak eltávolításáról pedig a község előjárósága gondoskodni tartozik.

Kerékpárokkal való közlekedés szabályozása.

(1897. évi 42.159. számú belügyminiszteri rendelet)

1. (2. §.) *Kerékpárral való közlekedés hol van megengedve?*

A kerékpárral való közlekedés általában csakis kocsiuton engedtetik meg.

Amennyiben a kocsiuút rosszassága a kerékpárral való haladást lehetetlenné tenné, úgy a helyi hatóság kivételesen megengedheti a gyalogutaknak e célra való felhasználását, de csakis a lépésben menő ember haladását felül nem muló sebességgel.

2. (3. §.) *A kerékpár mivel legyen felszerelve?*

Minden kerékpár vagy ehhez hasonló gép irányító, fékező és legalább 30 méternyi távolságra hallható csengőkészülékkel, valamint elül lámpással legyen ellátva, mely a sötétség beálltával meggyújtandó. A lámpás üvege színes nem lehet. Világítóanyagul gyertya, olaj, vagy kisebbfokú villanyfény alkalmazható.

3. (4. §.) *A kerékpárosnak kerékpárjával hogyan kell közlekednie?*

Minden kerékpáros köteles gépét kellő elővigyázattal kezelni és vezetni. A városok és községek belterületén kerékpárral túlságos gyorsasággal, vagyis a kétfogatú könnyű kocsik rendes sebességénél gyorsabban előhaladni, versenyt futni, közlekedési eszközöket, embereket és állatokat körülkeríteni s általában bárhol olyasmit elkövetni, ami a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztethetné, a közlekedést akadályozhatná, vagy a

lovakat és egyéb állatokat megriasztaná, tilos. Kapukon át, egyik utcából a másikba való befordulásnál, utcakeresztezéseknél, közutakkal határos telekről kifutás, vagy ilyenekbe befutásnál, s mindenütt, ahol kocsi-, lovas- vagy gyalogközlekedés a rendesnél fokozottabb mérvű, csak lassan, vagyis a gyalogos rendes sebességével szabad kerékpározni; sőt esetleg köteles a kerékpáros — a szükséghez képest, vagy a rendőrközeg figyelmeztetésére — gépéről leszállva, ezt mindaddig kézen vezetni, míg az úttest ismét szabadná nem lesz.

4. (5. §.) *A kerékpáros a haladás irányában álló vagy járó-kelő közönséggel szemben mire van kötelezve?*

A haladás irányában álldogáló vagy járó-kelő közönség a kerékpár, vagy ehhez hasonló gép közeledtére — hangos csejengéssel — kellő időben és jól hallhatóan figyelmeztendő. A városok és községek belterületén, utcakeresztezéseknél az óvjelzés mindenkor megadandó.

5. (6. §.) *A kerékpárnak az úton hogyan kell közlekednie?*

A kerékpáros gépén, hacsak helyi akadályok nincsenek, mindig az útpálya baloldalán haladjon s az ellenkező oldalra — amennyiben ott kíván megállani — mindaddig nem fordulhat, míg céljához közel nem ért. Egyik utcából a másikba kanyarodás jobbra: hosszú, balra: rövid ívben teendő meg.

6. (6. §.) *A kerékpáros kinek, mikor és hogyan tér ki? Ha a kitérés nem lehetséges, mi a kerékpáros kötelessége?*

Szembe jövő kocsinak, kerékpárosoknak, lovasoknak, nagyobb csoportoknak, stb. a kerékpáros kellő időben és módon balra térjen ki. Ha ezt a helyi, vagy egyéb körülmények meg nem engednék, mindaddig megállapodni,

esetleg leszállni tartozik, míg a pálya ismét szabadná lesz.

7. (7. §.) *A megelőzésnek hogyan kell történnie s hol van a megelőzés megtiltva?*

Kocsik, lovasok stb. megelőzése jobbra, gyorsított menetsebességgel történjék. A kocsi, adott figyelmeztető jelre, szükség esetén annyira köteles balra kitérni, hogy a kerékpáros veszély nélkül elmelessen mellette. Az utak szögletein és keresztezéseken, hidakon, kapúaljakban, alagutakban s mindenütt, ahol az úttest — kocsik s más járművek közlekedése miatt — szűknek bizonyul, tilos a megelőzés.

8. (8. §.) *Mi a kötelessége a kerékpárosnak, ha a ló a kerékpár láttára megijed, vagy ha elhaladása mások testi biztonságát veszélyezteti?*

Ha a kerékpáros észreveszi, hogy a ló a kerékpár láttára megbokrosodik, vagy ha egyébként a kerékpárral való elhaladás az emberek testi biztonságát veszélyeztethetné, tartozik gépéről leszállani.

9. (9. §.) *Kiknek köteles a kerékpáros kitérni?*

Zárt sorokban menetelő katonaságnak, temetéseknek, nyilvános felvonulásoknak, udvari hintóknak, postafogatoknak, szereikkel mentésre siető tűzoltóságnak és mentőknek, valamint a közutak felloccsolását végző járműveknek úgy az előrehaladó, mint a szembejövő kerékpáros kitérni köteles. Ha ezt a helyi viszonyok meg nem engednék, tartozik azok elvonulásáig megállani.

10. (12. §.) *Szabad-e az ebet a kerékpárhoz kötni?*

Tilos a kerékpárhoz, vagy hasonló gépekhez ebeket zsinórral, vagy egyébként oda-kötve futtatni.

11. (13. §.) *Kerékpárversenyek hol és kinek az engedélyével rendezhetők?*

Kerékpárversenyek, tömeges kerékpárfelvonulások csupán erre alkalmas helyeken, illetve útvonalakon és időben, az illetékes helyi rendőrhatalóság előzetes engedélyével és az az által előírt módozatok betartásával rendezhetők.

12. (15. §.) Szabad-e kutyákat a kerékpározó után uszítani?

Kutyáknak a kerékpározók utáni uszítása tilos; valamint a kerékpározó után iramodó kutyát gazdája vagy hozzátartozója visszahívni köteles.

13. (16. §.) Köteles-e a kerékpáros a rendőri közeg felszólításának engedelmeskedni?

A rendőri közeg felszólításának vagy rendelkezéseinek a kerékpározók engedelmeskedni tartoznak, úgyszintén kötelesek a rendőrközegeknek felszólítására megállani s ezek kívánatára magukat igazolni; a magukat igazolni nem tudó kerékpárosok kötelesek — gépjüket kézen vezetve — az illető rendőrközeget a rendőrhatalóság legközelebbi helyiségébe követni.

14. (18. §.) A kerékpárokkal való közlekedést szabályozó miniszteri rendeletet áthágók mit követnek el?

A rendelet ellen vétők vagy cselekvők rendőri kihágást követnek el.

„Közutakról és vámokról szóló törvény“ végrehajtása tárgyában kiadott 1893. évi 17033/I. számú kereskedelmi miniszteri rendelet.

1. Útmestereket és útbiztosokat a csendőrök milyen tekintetben kötelesek ellenőrizni?

A csendőrségnek kötelessége éberben őrködni afelett, hogy az útmesterek, útbiztosok és útkaparók kötelességüket az útrendészet körül pontosan teljesítik-e vagy sem. Tapasz-

lalataikról az illetékes közigazgatási hatóságnak jelentést kötelesek tenni.

2. Az útmesterek és útkaparók szolgálatban működő jelvényt kötelesek viselni?

Az állami útmesterek karuk felső részén „kir. útmester“ jelzéssel és számmal ellátott nemzeti színű karszalagot, az állami útkaparók pedig „állami útkaparó“ jelzésű és számmal ellátott pléhjegyet kötelesek szolgálatuk közben viselni.

Gépjárművek úti forgalmának szabályozása.

(1910. évi 57.000. számú belügyminiszteri rendelet.)

1. (4. §.) A gépjárműveknek és motoros kerekeknek milyen jelzőkészülékkel kell ellátva lenniök?

A gépjárműveknek jelzésre alkalmas kürttel is felszerelve kell lenniök. A motoros kerekek kürtje éleshangű legyen, az egyéb gépjárműveké pedig mélyhangű.

Sötétség és köd beálltával a gépjárművön elől két, hátul pedig egy szintelen üveggel ellátott világítólámpát kell alkalmazni.

Az elől elhelyezett lámpáknak az utat kielégítő távolságra kell megvilágítaniok, a hátsó világítólámpa pedig a rendszám megvilágítására szolgál.

Mótoros kerekekre csak elől kell alkalmazni egy szintelen üvegű lámpát.

2. (31. §.) A gépjárműveket csak milyen egyén vezetheti?

A gépjárműveket csak olyan egyén vezetheti, aki a megfelelő gépjárművezetői vizsgát sikerrel letette.

Közhasználatra szolgáló gépjárművet csak oly férfi vezethet, aki élete 21-ik évét betöltötte.

3. (43. §.) *Milyen legyen a gépjárművek sebessége?*

A menetsebesség minden körülmények között olyan legyen, hogy a vezetőnek hatalmában álljon gépjárművét a személy- és vagyonbiztonság veszélyeztetése nélkül vezetni.

A városok és községek belterületén — ha teljesen szabad az út — a személyszállításra szolgáló és háromezer kilogramnál nem nehezebb gépjárművek legfeljebb 25 kilométer óránkénti menetsebességgel vezethetők, a háromezer kilogramnál nehezebb gépjárművek pedig 20 kilométer óránkénti sebességnél nagyobb sebességgel nem haladhatnak.

4. (47. §.) *Lófogattal való találkozásnál mi a gépjármű vezetőjének kötelessége?*

Lófogattal való találkozásnál, ha a lovak nyugtalanzkodnak, a vezető gépjárművét lassítani és a szükséghez képest a gépjárművét megállítani, fenyegető veszély esetében pedig a motor működését megszüntetni köteles.

5. (49. §.) *A sötétség beálltával a gépjárművet és a motorkereket milyen lámpákkal kell megvilágítani?*

Sötétség beálltával, valamint ködben a gépjárművet elől két, hátul pedig egy színtelen üvegű lámpával meg kell világítani.

Erősfényű, reflektoros lámpák fényét a városok belterületén homályos üveg alkalmazásával vagy egyéb megfelelő módon tompítani kell.

Mótoros kerekeket csak elől alkalmazott színtelen üvegű lámpával kell megvilágítani.

6. (50. §.) *Kürtjelzést mikor kell használni? Riasztó kürtjelzéseket milyen gépjárművek használhatnak?*

A gépjárműnek lakott helyeken való megindításánál, utcák keresztezésénél és minden esetben, amikor ezt a közlekedés biztonsága szükségessé teszi, kürtjelzést kell használni.

Riasztó, fülsértő vagy szokatlan hangú kürtjelzőket vagy más jelzőkészüléket városokban csakis tűzoltóság, mentők vagy rendőri hatóság gépjárművei használhatnak.

7. (51. §.) *Balesetknél mi a gépjármű vezetőjének kötelessége?*

Balesetknél a gépjárművet azonnal meg kell állítani s lehetőség szerint első segélyt kell nyújtani.

8. (52. §.) *Ha a gépjármű szerkezetében hiány állana be, vagy a jelzőkürt elromlanék, mi a vezető kötelessége?*

Ha a gépjármű szerkezetében vagy forgalmképességében hiány állana be, vagy a jelzőkürt hasznavehetetlenné válnék, vagy ha a gépjármű lámpája elromlanék, a gépjárművet lassú menetben, kevésbé forgalmas úton kell vezetni.

9. (56. §.) *A vezetőnek a gépjárművet el szabad-e hagynia?*

A vezetőnek a gépjárművét hosszabb időre elhagynia tilos, rövid időre is csak akkor szabad azt elhagynia, ha a hajtóerő működését beszüntette és megfelelő intézkedést tett, hogy illetéktelen egyén a gépjárművet meg ne indíthassa.

10. (58. §.) *Nemzetközi útigazolvánnyal külföldről érkező gépjárművek belföldön külön forgalmi engedély nélkül közlekedhetnek-e?*

Nemzetközi útigazolvánnyal külföldről érkező gépjárművek a belföldön a nemzetközi útigazolvány alapján külön forgalmi engedély nélkül közlekedhetnek.

A nemzetközi útigazolvány a gépjármű forgalmképességének és a vezető jogosultságának igazolására szolgál és a gépjármű részére szabad közlekedést biztosít anélkül, hogy akár a gépjármű, akár annak a nemzetközi útigazolvány szerint jogosult vezetője újabb vizsgálat alá volna vethető.

A közlekedés biztonságának fokozásáról.

(232.453/1925. számú belügyminiszteri rendelet.)

1. *Minő magatartást kell tanúsítaniok a kocsisoknak, ha az országúton szembejövő gépjárművel találkoznak?*

A kocsisnak kocsijával mindig az úttest baloldalán kell haladnia és tartózkodnia kell mindentől, amivel a lovak félenkségét fokozza (gyeplő, zablák rángatása, lovak szemének betakarása stb.). A kocsis kezének függőleges feltartásával figyelmeztesse a közeledő gépjármű vezetőjét a lovak félenkségére. Ha a lovak félennek, a kocsis azzal akadályozza meg azok ijedezését, ha a közeledő gépjárműnek kocsijával háttal fordul, mert így a lovak nem ijednek meg a mellettük elhaladó gépjárműtől. Legnagyobb hiba a megállított lovak gyeplőjét erőszakosan hátrahúzni, mert ettől a ló nyugtalanná válik, a gyeplő befolyására hátralép s így a kocsi könnyen a haladó gépkocsi elé kerül.

2. *A gépjármű vezetőjének milyen magatartást kell tanúsítania, ha az úttesten haladó állatok ijedeznek?*

A gépjárműnek ilyenkor csak lassított sebességgel szabad haladnia, sőt a szükséghez képest meg is kell állnia és fenyegető veszély esetén a vezetőnek a motor működését is meg kell szüntetnie.

Gépjárművek forgalmának szabályozásáról szóló rendelet módosítása.

(1922. évi 61.000. számú kereskedelmi miniszteri rendelet.)

1. (9. §.) *A gépkocsin és a mótorkerékpáron milyen rendszámot kell alkalmazni és a rendszámot hova kell felerősíteni?*

Minden megvizsgált és forgalmi rendszámmal ellátott gépkocsin úgy elől, mint hátul,

mótorkerékpároknál csak hátul, az Országos Automobilszakértő Bizottság által kiadott és felülbélyegzett rendszámot kell alkalmazni.

Gépkocsinál a rendszámot a gépkocsi elején, a haladás irányába nézve, az első jobboldali sárhányóra, hátul pedig akár az alvázra, akár a gépkocsiszekrényre alkalmas, feltűnő helyen felerősítve kell alkalmazni; személykocsinál azonban az elülső rendszámot a hűtő elé, a fényszórókat tartó villákat összekötő rúdra is erősíthető. Mótorkerékpároknál a rendszámot hátul, alkalmas, feltűnő helyen kell felerősíteni.

A magán- vagy közhasználatra szolgáló gépkocsi és mótorkerékpárok rendszámot a kerületi jelzést fel kell tüntetni.

Az államkincstár (kormányzóság, fegyveres erő, postakincstár stb.) gépkocsijain és mótorkerékpárjain kerületi jelzés nincsen, hanem csakis rendszámok vannak.

2. (9. §.) *A rendszámot hova kell felerősíteni?*

A gépkocsi és mótorkerékpárok rendszámot a jelzések általában véve fehér alapon fekete arabszámok, illetőleg vörös betűk, a százások az azon felüli számoktól rövid kötőjellel vannak elválasztva. Az államkincstár (kormányzóság, fegyveres erő, postakincstár stb.) és a kereskedelemügyi miniszter által kijelölt közüzemek és közhasználatú gépkocsi vállalatok gépkocsijainak vagy mótorkerékpárjainak rendszámot a jelzések fekete alapon fehér arabszámok, illetőleg vörös betűk; a százások az azon felüli számoktól itt is rövid kötőjellel vannak elválasztva.

3. (9. §.) *Gépkocsinál az igazolólapot hova kell felerősíteni? Mótorkerékpároknál az igazolólap felerősítése kötelező-e?*

Gépkocsinál az igazolólapokat az Országos Automobilszakértő Bizottság által rendelkezésre bocsátott fémtokban a gépkocsi

szerelvényfalára kell erősíteni; mótorkerékpároknál a fémtok használata és a gépre való felerősítés nem kötelező.

4. (10. §.) Gépkocsikon és mótorkerékpárokon milyen rendszámtáblákat szabad alkalmazni?

A gépkocsin és mótorkerékpárokon csakis az Országos Automobilszakértő Bizottság által kiadott és annak helyegyzőjével ellátott rendszámtáblákat (jelzőtáblákat) szabad alkalmazni.

5. (11. §.) A jelzőtáblákat milyen állapotban kell tartani?

A jelzőtáblákat olvasható állapotban kell tartani, a rájuk tapadt sártól, portól meg kell tisztítani, sötétben pedig gépkocsinál a hátsó rendszámtáblát megfelelően meg kell világítani.

A jelzőtáblát eltakarni, bármi módon olvashatatlaná tenni vagy a megszabott jelzéseken felül más jelzést alkalmazni tilos.

6. (15. §.) Milyenek a rendszámok elé helyezendő gépjármű kerületi jelzések?

A rendszámok elé helyezendő gépjármű kerületi jelzések a gépkocsi vagy mótorkerékpár használati helye szerint a következők:

1. Budapest székesfőváros területén
. . . . Bp.

2. A budapesti szakértői kerületben (Jász-Nagykún-Szolnok vármegye, Esztergom, Hont és Nógrád csonka vármegyék, továbbá Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyékből az alsódabasi, aszódi, abonyi, biai, gyömrői, gödöllői, kispesti, monori, pomázi, ráckevei, váci és nagykátai járások, valamint Vác, Cegléd, Nagykőrös, Szentendre és Újpest r. t. városok
. . . . B.

3. A debreceni kerületben (Hajdú és Szabolcs vármegyék, Bereg, Szatmár és Bihar csonka vármegyék, Debrecen thj. város)
. . . . D.

4. A miskolci kerületben (Heves és Borsod vármegyék, Gömör, Abauj-Torna, Ung és Zemplén csonka vármegyék, Miskolc thj. város) M.

5. A pécsi kerületben (Somogy és Tolna vármegyék, Baranya csonka vármegye, Pécs és Baja thj. városok) P.

6. A szegedi kerületben (Békés vármegye, Csongrád, Csanád, Torontál, Arad és Bács-Bodrog csonka vármegyék, Szeged és Hódmezővásárhely thj. városok, Szabadka thj. város megmaradt része, továbbá Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyéből a dunavecsei, kalocsai, kiskőrösi, kiskúnfélegyházai és kúnszentmiklósi járások, valamint Kiskúnhalas és Kiskúnfélegyháza r. t. városok, végül Kecskemét thj. város) S.

7. A székesfehérvári kerületben (Fehér és Veszprém vármegyék, Győr és Komárom csonka vármegyék, továbbá Komárom thj. város megmaradt része, valamint Győr és Székesfehérvár thj. városok) E.

8. A szombathelyi kerületben (Pozsony, Moson, Sopron, Vas és Zala csonka vármegyék és Sopron thj. város) O.

7. (16. §.) Csendőri felszólításra a gépkocsi, illetőleg a mótorkerékpár vezetője mire van kötelezve?

A gépkocsi vagy mótorkerékpár csendőri vagy rendőri felszólításra rögtön megállítandó és annak vezetője minden felvilágosítást megadni, továbbá az igazolólapot és vezetői igazolványt (nemzetközi útiigazolványt) kívánatra felmutatni köteles.

Mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvény.

(1894:XII. t.-c.)

1. (17. §.) Kenderet és lent hol szabad áztatni?

Kendert és lent áztatni csak a hatóság által e célra kijelölt helyeken és megállapított módok mellett szabad. Egyáltalán nem engedhető meg az áztatás: 1. a községek belterületén, vagy közvetlen közelében levő vizekben; 2. azon vizekben, melyek rendszeren ivásra vagy állatok itatására használatnak; 3. azon vizekben, melyekben rendszeres halászat vagy haltenyésztés üzemel.

2. (18. §.) Miképen szabad legeltetni?

Legeltetni csak kellő felügyelet mellett szabad. Bekerített helyeken az állatok felvigyázó nélkül is legelhetnek.

3. (31. §.) Az apaállatok használatára minő korlátozás áll fenn?

Saját alkalmazottainak anyaállataihoz mindenki tetszés szerinti apaállatot használhat, ha azonban apaállatait párzás végett másoknak is átengedni akarja, azt csak a járási mezőgazdasági bizottság által kiállított igazolvány alapján teheti.

4. (50. §.) Köteles-e a birtokos a kertjében levő fákat a hernyóktól megtisztítani?

Minden birtokos köteles a fák rügyeinek fakadása előtt, legkésőbbben azonban március hó végéig, a belsőségeken, majorokban, szőlőkben, gyümölcsösökben és kertekben levő fáit és bokrait a kártékony hernyóktól, illetőleg hernyófészkektől és lepketojásoktól megtisztítani s az összegyűjtött hernyófészkeket és hernyótojásokat elégetni.

A később mutatkozó kártékony hernyók, valamint a cserebogarak tömeges megjelenésük alkalmával is, megfelelő módon pusztítandók.

5. (51. §.) Minden birtokos mikor köteles a szerbtövist és arankát kiirtani? A lóhere- és lucernamagvak forgalombahozatalára minő korlátozás áll fenn?

Minden birtokos köteles birtoka egész területén a szerbtövist virágzása előtt, az arankát

pedig megjelenése után azonnal alkalmas módon irtani.

Lóhere- és lucernamagvakat, ha azok nem arankamentesek, termesztés céljából forgalomba hozni tilos.

6. (52. §.) Az utak mentén, valamint az úttesteken a szerbtövist, továbbá egyéb gyomot és gazt ki tartozik kiirtani?

Az utak mentén, valamint az úttesteken a szerbtövist, gyomot és gazt az útfenntartó tartozik kiirtani; a gyümölcsfákat pedig a kártékony hernyóktól megtisztítani a gyümölcsfa birtokosa köteles.

Aki a kártékony állatokat és növényeket irtani elmulasztja, helyette az irtást — a mulasztó költségére — a községi előljáróság köteles végeztetni.

7. (57. §.) A hasznos madarakat pusztítani, valamint azok tojásait elszedni és forgalomba hozni szabad-e?

A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madarak és tojásainak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül szintén tilos. Ezen tilalom a lakóházakon levő madárfészkekre nem terjed ki.

8. (59. §.) Kirepült méhrajt a tulajdonos más telken keresheti és elfoghatja-e? Ha két napig nem kereste, kinek tulajdonává válik a méhraj?

Kirepült méhrajt a tulajdonos, ha a keresést nyomban eszközözi, másnak telkén, szükség esetén a községi előljáróság közbejöttével is, keresheti és elfoghatja, tartozik azonban a netán okozott károkat megtéríteni.

Ha a méhraj tulajdonosa raját két nap alatt nem kereste és el nem fogta, a raj annak tulajdonává válik, kinek birtokán letelepült, vagy aki azt két napon túl elfogta.

9. (90. §.) Tilosban talált baromfiival, kóbor

kutyákkal és macskákkal mily eljárás követendő?

A tilosban talált baromfi, ha behajtása nehézségekre ütközik, megölhető. A kóbor kutyákat és macskákat saját birtokán mindenki elpusztíthatja.

10. (93. §.) *Ki követ el mezőrendőri kihágást gazdasági termények ellopása, magánhatár- és tilalmi jelek, gazdasági termények, fák, csemeték stb. megrongálása által?*

Ezen kihágást elköveti az:

1. aki gazdasági terményeket gyümölcsös kertből, szőlőből, faiskolából vagy a mezőről lop, vagy aki másnak lábán levő gabonáját, takarmányát vagy fán levő gyümölcsét jogosulatlanul leszedi, levágja vagy ellopja, amennyiben a dolog értéke 24 pengőt meg nem halad, de csak akkor, ha a lopás a büntető törvénykönyv 336. §-a szerint — tekintet nélkül a lopott dolog értékére — büntetett nem képez, kivéve a bemászás által elkövetett lopást, mely ez esetben csak kihágásnak minősül; de ez utóbbi esetben is, ha a lopott dolog értéke 24 pengőt meghalad, már büntetett létesül;

2. aki a magánhatár- és tilalmi jeleket jogosulatlanul szándékosan megsemmisít, elvisz, megrongál, más helyre áttesz vagy kiás;

3. aki gazdasági terményeket, fákat és csemetéket vagy gyümölcsseit jogosulatlanul rongálja, levágja, kitördeli, legalyazza vagy kiássa, amennyiben az okozott kár 24 pengőnél nem nagyobb.

(Ezen esetekben az eljárás csak a károsult fél indítványára indítható meg. A 3. pont esetében az eljárás, ha a kihágás köztereken vagy közutakon levő fákön és csemetéken követtetett el, hivatalból indul meg.)

11. (94. §.) *Ki követ el hivatalból üldözendő mezőrendőri kihágást?*

Hivatalból üldözendő mezőrendőri kihágást követ el az:

1. aki gazdasági célra szolgáló megfigyelő eszközöket, hatósági jeleket vagy mérnöki jelvényeket jogosulatlanul megrongál, megsemmisít, elvisz vagy más helyre áttesz, amennyiben az okozott kár 24 pengőt meg nem halad;

2. aki a jogos zálogolást meghiusítani törekszik;

3. aki mezei közös dűlőutat jogosulatlanul megszükit, másfelé irányít, elszánt vagy megrongál;

4. aki apaállatot, tenyészigazolvány megszerzése nélkül, másoknak tenyésztési célokra átenged vagy aki ily állatot másnemű állatokkal együtt közös legelőre hajt;

5. aki a legeltetésre nézve megállapított rendelkezéseket nem tartja meg;

6. aki nem arankamentes lucerna- vagy lóheremagot termelés céljából forgalomba hoz;

7. aki kendert vagy lent nem a hatóság által kijelölt helyen és megállapított módozatok mellett áztat;

8. aki állatokat felügyelet nélkül legeltet;

9. aki közös vagy községi legelőkön és oly határokon, hol a nyomásos gazdálkodás van elfogadva, engedély nélkül külön csordákban, csürhékben vagy ménesekben legeltet;

10. aki közutakon, köztereken vagy utcákon levő szederfákról selyemtenyésztési célra a lombshedést jogtalanul megakadályozza vagy a lombot fertőzés által használhatatlanná teszi;

11. aki a káros állatokat, illetőleg növényeket hatósági figyelmeztetés dacára a kitűzött határidő alatt kiirtani elmulasztja;

12. aki a homok-, agyag-, kő-, mész- és egyéb gödröket vagy kutakat bekeríteni a hatóság utasítása ellenére elmulasztja;

13. aki parancsoló szükség nélkül a rábizott állatokat kellő felügyelet nélkül hagyja;

14. aki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit, tojásait és fiait elszedi vagy

azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza;

15. aki a rothadásos méh törzseit, a bajfelismerése után, azonnal meg nem semmisíti;

16. aki a saját területén bárminemű döglött állatot tudva elásatlanul hagy vagy bármely területen elásott döglött állatot jogosulatlanul kiás.

12. (95. §.) *Ki követ el a károsult fél indítványára üldözendő mezőrendőri kihágást?*

A károsult fél indítványára üldözendő mezőrendőri kihágást követ el az:

1. aki jogosulatlanul zálogol;

2. aki, bár tulajdonát képező, szabadban levő kórót, trágyát, tarlót, avarat, nádat, tőzveget oly helyen meggyújt, hogy abból másnak kára származhat és azt felügyelet nélkül hagyja vagy aki másnak hasonló tulajdonán gondatlanságból tüzet idéz elő;

3. aki másnak területén jogosulatlanul legeltet;

4. aki másnak földjén jogosulatlanul szekerez vagy azon marhát hajt;

5. aki idegen szántóföldről, rétről, legelőről, kertből, gyümölcsösből vagy szőlőből füvet, trágyázó- vagy fűtőanyagot jogosulatlanul szed;

6. aki szántóföldön hátrahagyott mezőgazdasági eszközöket jogosulatlanul használ;

7. aki idegen területre jogosulatlanul megy vagy jogtalanul azon átjár, onnan a felhívásra el nem távozik, amennyiben cselekménye más vagyonának megrongálása vétségét nem képezi;

8. aki másnak művelés alá adott földjére állatokat gondatlanságból bemenni enged vagy betiltott mezei utat használ;

9. aki jogosulatlanul tarlóz vagy böngész;

10. aki másnak földjére jogosulatlanul trágyát, csontot, döglött állatot, követ, eserepet és szemetet visz, illetőleg elás, avagy ha

másnak földjén gödröt ás, vásznat fehérit, ruhát szárít, vagy kendert, lent áztat;

11. aki az utak vagy bekerített földek elzárására szolgáló kerítéseket, sorompókat, kapukat és más hasonló készülékeket jogosulatlanul kinyit.

Munkaadókról és mezőgazdasági munkásokról szóló törvény.

(1898:II. t.-e.)

1. (1. §.) *Annak, aki gazdasági munka teljesítésére szerződik, kell-e igazolvánnyal bírnia?*

Annak, aki nem cseléd minőségben gazdasági munka teljesítésére szerződik, igazolvánnyal kell bírnia.

2. (32. §.) *A munkások munkabérét és élelmezési járandóságát szeszes italokkal vagy árucikkkel megváltani vagy a munkásokat arra kötelezni, hogy a munkaadónál vásároljanak, szabad-e?*

A munkások munkabérét, élelmezési járandóságát szeszes italokkal vagy árucikkkel egészben vagy részben megváltani, bárminemű utalvánnyal fizetni, a munkásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeiket, eszközeiket a munkaadónál vagy az általa kijelölt egyénnél vásárolják vagy a munkásoknak adott előleg után kamatot szedni, az előleg értékéről váltót venni, a termés biztosítási díját a munkások béréből levonni tilos.

3. (37. §.) *Ha a munkások a munka helyén igazolatlanul meg nem jelennek vagy jogtalanul eltávoznak, a közigazgatási hatóságnak mi a kötelessége?*

Ha a munkások a munkahelyen igazolatlanul meg nem jelennek vagy a munkahelyről jogtalanul eltávoznak s a jogtalan eltávozást a községi előljáróság a munkaadó kérelmére igénybe veendő kényszereszközök felhasználá-

sával meg nem akadályozhatta volna, a köz-
igazgatási hatóság a munkaadónak — a szer-
ződés felmutatása mellett — előadott szó-
vagy írásbeli kérelmére, késelem nélkül
köteles a munkásoknak a munkahelyre kar-
hatalommal való kivezetését rögtön foganato-
sítani.

4. (62., 64. és 66. §§.) *Ki követ el a munka-
adók és a mezőgazdasági munkások jogviszo-
nyát szabályozó törvénybe ütköző kihágást?*

Ezt a kihágást elköveti az:

a) aki a munkahelyén önként meg nem
jelenik vagy ott önként megjelenvén, avagy ki-
vezettetvén, a munkát meg nem kezdi, szaka-
datlanul nem folytatja vagy szándékosan
rosszul teljesíti;

b) aki a munkahelyén a szerződés ellenére
munkaeszközök vagy segédmunkások nélkül
jelenik meg;

c) aki más által elszegődött munkást
vagy napszámost azon időtartam alatt, mely-
ben annak más munkaadóval kötött szerző-
dést kellene teljesíteni, e körülményt tudva,
felfogad vagy előnyösebb ígéretek által
munkaadójától elesábitani törekszik;

d) aki munkásigazolványt zálogba vesz
vagy arra hitelez;

e) aki a gazdasági munkásokat, napszámó-
sokat arra ösztönzi, hogy munkásigazolványt
ne szerezzenek, a szerződéskötésnél a meg-
szabott alakszerűségek megtartásától tartóz-
kodjanak, a bármely módon létrejött szerző-
dést ne teljesítsék;

f) az elszerződött vagy elszerződésre haj-
landó munkást, napszámost, eselédet ezért
fenyegeti, szóval vagy tettel bántalmazza;

g) a szerződésszegő munkást, napszámost,
eselédet nyilvánosan feldícséri vagy annak
javára adományt gyűjt.

Kihágást követnek el azok is, akik azon
helyeken, ahol a munkások dolgoznak, a
munkaadó vagy megbízottja lakása, illetőleg

tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak
avégett, hogy a munka megkezdését vagy foly-
tatását megakadályozzák vagy pedig a mun-
kásokat a munka elhagyására bírják.

Az a), b) és c) alatti esetekben az eljárás
csak a sértett fél indítványára indítható meg.

Házalási rendszabály.

1. (1. §.) *Mit értünk házaló kereskedés
alatt?*

Házaló kereskedés alatt az árukkal hely-
ségről-helységre és házról-házra járva, meg-
határozott eladási hely nélkül üzött kereske-
dést értjük.

2. (2. §.) *A házalás minek alapján üzhető?*
A házalás csak engedéllyel üzhető.

3. (3. §.) *Házalási engedély kinek adható?*
Házalási engedély csak azoknak adható,
akik:

a) magyar alattvalók;

b) a 30 éves kort elérték;

c) valamely feltűnő undorító betegséggel
vagy ilyen testi fogyatkozásokkal terhelve
nincsenek;

d) akik csempészet vagy súlyos jövedéki
kihágás miatt büntetve nem voltak vagy akik-
től az engedélyt nem vonták meg;

e) feddhetetlen előéletűek s politikai tekin-
tetben megbízhatók;

f) a polgári jogok teljes élvezetében van-
nak;

g) házalóengedély nőknek is adható.

4. (4. §.) *A házalási engedélyt ki adja meg?*

A házalási engedélyt megyékben az al-
ispán, törvényhatósági joggal felruházott vá-
rosokban a tanács adja meg.

5. (5. §.) *A házalási engedélyt honnan kell
kérni?*

A házalási engedélyt községekben a lakhely szerint illetékes főszolgabírótól, városban pedig a városi tanácstól személyesen kell kérni, annak igazolása mellett, hogy az engedély elnyeréséhez szükséges feltételek megvannak.

6. (6. §.) *A házalási engedély minő alakban állítatik ki s kire érvényes?*

A házaló kereskedés megengedése házalási könyvecske kiadása által történik.

É könyvecske csak arra a személyre érvényes, kinek nevére az kiállított s azt másnak átengedni vagy másra kiterjeszteni nem szabad.

7. (7. §.) *A házalási engedély mennyi időre szól s lehet-e annak meghosszabbítását kérni?*

A házalásra az engedély csak 1 évre adható; azonban az, aki már ilyen engedély birtokában van, a megengedett házalási idő meghosszabbítását, lakhelye szerint illetékes és arra hivatott hatóságtól kérheti.

8. (8. §.) *A házaló kereskedés engedély mellett is csak mikor üzhető?*

A házaló kereskedés — házalási engedély mellett is — csak akkor üzhető, ha a házaló abban a városban vagy községben, amelyben házalni akar, engedélyét a rendőrkapitánysággal vagy községi előljárósággal előzetesen láttamoztatja.

9. (9. §.) *Házalási engedély mely ország területére érvényes?*

A házalási engedély annak az országnak területére érvényes, amelyre az kiállítva lett.

10. (10. §.) *Házalási engedéllyel lehet-e oly városokban házalni, amelyekben az helyhatóságilag el van tiltva?*

Oly városokban, amelyekben a házalás helyhatóságilag el van tiltva, házalni még házalási engedéllyel sem szabad. Ilyen városok: Debrecen, Eger, Győr, Kecskemét, Kőszeg, Miskolc, Pécs, Sopron, Szeged.

11. (12. §.) *Milyen árukkal szabad házalni?*

Házalni csak olyan árukkal szabad, amelyek Magyarország területéről származnak, amit az árukon lévő árúbélyeggel és a vételi kimutatással kell igazolni.

12. (12. §.) *Melyek azok az áruk, amelyekkel házalni tilos?*

- a) szesz- és fűszerárúk, lepárolt olajok;
- b) italul szolgáló minden folyadékok;
- c) cukor, cukorművek, csokoládé, mézeskalács és általában minden csemege;
- d) kenőcsök, tapaszok és általában embeerek és állatok számára való minden egyszerű és összetett gyógyszerek;
- e) mérgek;
- f) higany és dárdány;
- g) higany-, dárdány- és ólomkészítmények;
- h) durranó készítmények;
- i) ásványsavak;
- j) drágakövek, arany és ezüst, mind új, mind régi, törött, feldolgozott vagy fel nem dolgozott, vert vagy veretlen állapotban, ércekben vagy kiolvasztva, bárminemű fémekből való váltópénzek;
- k) egyházi ékszerek és diszítványok;
- l) katonai ruhadarabok és mindennemű fegyverek;
- m) sorsjegyek és valamely szerencsejáték basonló részvényjegyei;
- n) irodalmi és művészeti művek, ú. m. könyvek, énekek, naptárak, képek, szobrok mellszobrok;
- o) államegyedárúsági tárgyak.

13. (16. §.) *Milyen árúmennyiséggel való házalás tilos?*

Az oly árúmennyiségekkel való házalás, melyeknek továbbvitelére szekér vagy teherhordó állat szükséges, tilos.

14. (19. §.) *Kik követik el a házalási kihágást?*

a) a házaláson ért külföldiek és azok a bel-
földiek, akiknek engedélyük nincs vagy lejárt,
avagy más névre szól;

b) akik áruik belföldi származását kellően
igazolni nem képesek;

c) aki tiltott árukkal üz házaló kereskedést;

d) aki házalási okmányát másnak átengedi;

e) aki más országban, mint amelyre háza-
lási okmánya szól, hatósági engedély nélkül
10 napnál hosszabb ideig házal, illetve vala-
mely városban vagy községben a hatóságnál
való előzetes jelentkezés nélkül házal;

f) aki a házalásnál segédet használ, anél-
kül, hogy arra feljogosítva lenne;

g) aki a házalási kereskedés végett szeke-
ret vagy teherhordó állatot használ.

X.

Szolgálati Szabályzat a m. kir. honvédség számára. I. Rész.

X.

1. (5. pont.) *Mire kell a csendőrnek mindig késznek lennie?*

A csendőrnek mindig késznek kell lennie, hogy királyáért (az államfőért) és hazájáért életét és vérért áldozza.

2. (12. pont.) *Mi az istenfélelem?*

Az istenfélelem az erkölcsös életmódnak alapját képezi és a kötelesség hű teljesítésére buzdít.

Oly elveket, melyek az embert kötelmeinek szigorú felfogására ösztönzik, őt az élet viszontagságai közt támogatják, bátorságát élesztik, neki a veszélyben megnyugvást, a bajban pedig vigaszt nyújtanak, tiszteletben tartani és ápolni kell.

3. (14. a) pont.) *Mi a hazaszeretet?*

A hazaszeretet a nemzethez és a haza földjéhez való ragaszkodásnak ösztönszerű s egyben tudatos megnyilvánulása; az összetartozásnak élő érzése, mely minden honpolgárt egyénileg az állami közösség tényezőjévé avat. Mint nemzeti eszme: fenntartója a mult szent hagyományainak, cselekvő munkása a jelennek és szilárd alapja a jövőnek, kútforrása a nemzet erkölcsi erejének és anyagi jólétének, rugója a nemes tetteknek; nehéz megpróbáltatások idején pedig az állami lét legfontosabb támasza.

4. (20. pont.) *A csendőrt az oldalfegyvernek szolgálaton kívül való viselhetése mire kötelezi?*

A csendőrnek az a joga, hogy az oldalfegyvert szolgálaton kívül is viselheti, a harcok hívatásával összefüggésben álló különös kitiintetés, mely azonban őt arra kötelezi, hogy kihágásokat és erőszakoskodásokat annál gondosabban kerüljön, mivel a fegyverrel való visszaélés mindenkor a legszigorúbban büntetettik.

5. (22. pont.) *Mit értünk közszellem alatt?*

A közszellem az összetartozás érzetében és azon szükség felismerésében gyökerezik, hogy a személyi érdekeket az összeség javának alá kell rendelni. Az adja a rendi állással járó önérzetet, az ösztönöz kötelességeink szigorú, odaadó teljesítésére és fejleszti a legmagasabb katonai erényeket. A közszellem folytan leli minden egyes ember dicsőségét az egésznek dicsőségében.

6. (23. pont.) *Mit értünk egyetértés alatt?*

Az egyetértés egy csapatot összes tagjainak teljes és készséges megegyezését föltételezi gondolkozásmódjukban és azon törekvésben, hogy az egésznek dicsőséget és a Legfelsőbb szolgálat javát egyesült erővel előmozdítsák.

7. (28. pont.) *Az eskü, a haza dicsősége és saját becsülete mire kötelezi a csendőrt?*

Az eskü, melyet a csendőr királyának tett, a haza dicsősége és jóléte, valamint saját becsülete, melyet mindenkor szeplőtlenül meg kell óvnia, azt parancsolják neki, hogy kötelességeinek teljesítésében sem veszélytől, sem áldozattól vissza ne riadjon és az ellenfél leküzdésére minden testi és szellemi erejét felhasználja.

8. (33. pont.) *Háborúban a parancsnok a csendőrt milyen magatartás miatt koncolhatja fel?*

Aki válságos pillanatokban csüggeteg szakakat ejt ki, aki fegyvert vagy löszert elhagy, az engedelmességet megtagadja, magát az ütközetből önhatalmúlág kivonni igyekszik, vagy zsákmányol, az, elretentő példa gyanánt a csapat szemeláttára a csapatparancsnok, illetőleg a közbelépő előljáró által személyesen vagy ennek parancsára haladéktalanul felkoncoltatik.

9. (41. pont.) *A hadifogságba jutott csendőr mire van kötelezve?*

A hadifogságba jutott csendőr, esküjére emlékezve, tartsa meg törhetetlen hűségét királya iránt és az ellenséggel semmit se közöljön, ami saját seregünk ártalmára lenne.

Az alárendelt hadifogságban is tisztelettel, engedelmisséggel és támogatással tartozik a vele együtt fogságba jutott előljárói és felbvalói iránt.

10. (51. pont.) *Ki a följbvaló és ki az alantos?*

A honvédség és a csendőrség minden tagja följbvaló mindazokkal szemben, kik ugyanazon állománycsoportban nálánál alsóbb rendfokozatban vannak. Ezek az alsóbb rendfokozatúak az alattosok.

11. (53. pont.) *Ki az előljáró és ki az alárendelt?*

Előljáró az, akit a parancsadás joga megillet, akik pedig parancsához utalva vannak, azok az alárendelték. Az előljáró rendszerint rendfokozatban magasabb, avagy rangban idősebb legyen azoknál, kik parancsainak alárendeltetnek.

12. (54. pont.) *Mikor lép előljárói viszonyba a följbvaló?*

Az előljárói viszonyba lép minden följbvaló, mihelyt a parancsnokságot saját felelőségére átveszi.

13. (62. pont.) *Mit foglal magában a függelem?*

A függelem a föltétlen engedelmességre való kötelezettséget foglalja magában, melylyel a szolgálat érdekében minden alárendelt előljáróinak és minden alantos följobbvalóinak tartozik, mihelyt azok a parancsadást átveszik.

14. (64. pont.) *Mit követel a függelem?*

A Függelem megköveteli, hogy az alárendelt előljárójának minden parancsát feltétlenül, készséggel, a kellő időben, amint ez erejéből kitelik és a fennforgó körülmények között csak lehetséges, jól teljesítse.

15. (65. pont.) *A parancs teljesítése előtt ellenészrevételeket tenni szabad-e, ha igen, mikor?*

A parancs teljesítése előtt ellenészrevételeket tenni csak akkor szabad, ha ezt — az alárendelt nézete szerint — a szolgálat érdeke sürgősen megköveteli, vagy ha a parancs teljesítésének az előljáró előtt ismeretlen, el nem hárítható akadályok állanak útjában. Ha az ellenvetések el nem fogadtatnak, a parancsot minden további vonakodás nélkül végre kell hajtani.

16. (66. pont.) *Mikor lehet az alárendeltnek az engedelmisséget megtagadni?*

Csak azon esetben, ha a parancs világosan és nyilvánvalóan az esküvel fogadott kötelesség az állam vagy a szolgálat érdeke ellen irányulna, hasonlóképen, ha a büntető törvény értelmében tiltott cselekményt követelne, kell az alárendeltnek, miután minden körülményt jól megfontolt, az engedelmisséget megtagadnia és erről a legközelebbi előljárónál azonnal jelentést tennie.

17. (67. pont.) *Mi a kötelessége az alárendeltnek, ha valamely előljárótól vett meghagyás teljesítése, egy más előljárónak személyes rendelkezése folytán megakadályoztátnék?*

Ha valamely előljárótól vett meghagyás teljesítése egy más előljárónak személyes rendelkezése folytán teljesen vagy részben akadályoztátnék, akkor az alárendelt az előbb vett meghagyásokat a később megjelent előljárónak bejelenteni tartozik; mihelyt azonban az utóbbi rendelkezéseinek végrehajtását tovább is követeli, az alárendelt azoknak teljesítésére kötelezve van.

18. (68. pont.) *Ha az alárendelt a parancs teljesítése közben oly viszonyokra bukkan, melyeket az előljáró a parancs kiadásakor előre nem láthatott s új parancs kikérésére pedig sem idő, sem alkalom nincsen, hogyan kell cselekednie az alárendeltnek?*

Ha az alárendelt a parancs teljesítése közben oly viszonyokra bukkan, melyeket az előljáró a parancs kiadásakor előre nem láthatott, új parancs kikérésére pedig sem idő, sem alkalom nincsen és a vett parancsnak betűszerinti végrehajtásából szemlátomást hátrányok erednének, akkor kötelessége belátása szerint és a körülményeknek megfelelően, de lehetőleg a vett meghagyás szellemében cselekedni. Ilyenkor eljárásáért teljes felelősséget vállal és előljárójának lehetőleg gyorsan jelentést tartozik tenni eljárása módjáról és annak okairól.

19. (70. pont.) *Előljárókról vagy följobbvalókról rosszat beszélni vagy cselekedeteiket bírálathoz alá vonni szabad-e?*

Előljárókról vagy följobbvalókról rosszat beszélni, cselekedeteiket bírálathoz alá vonni, vagy éppen azokat kigúnyolni, minden körülmények között tiltva van.

20. (71. pont.) *Hogyan kell a csendőrnek a rászabott büntetést fogadni és viselni?*

A csendőrnek a rászabott büntetést vonakodás nélkül el kell fogadni és önmegadással viselni.

21. (72. pont.) *A fegyelmi úton fenyített nek mi van megengedve?*

Aki fegyelmi úton lett fenyítve, annak meg van engedve, hogy oly körülményeket, melyek véleménye szerint a fenyítést elrendelő előjáró előtt ismeretlenek voltak és egyúttal alkalmasak arra, hogy a fenyítés enyhítését indokolják, a fogság megkezdése, vagy a fenyítés kihirdetése után következő első 48 óra lefolyása alatt két bajtársa által szolgálati úton előterjeszthesse és kérhesse, hogy ama körülmények tekintetbe vétessenek.

22. (73. pont.) *A fogság letelte után a csendőrnek mi a kötelessége?*

A fogság letelte után a csendőr a közvetlen előjárójánál azonnal, és 48 óra leforgása alatt szolgálati úton, a kihallgatásnál azon előjárónál tartozik jelentkezni, aki a büntetést elrendelte.

23. (75. pont.) *Meg kell-e a kérelmeket fontolni és miért?*

Minden kérelmet jól meg kell fontolni, hogy az előjárók céltalan zaklatása elkerültessek.

24. (76. pont.) *A kérelmet kinél kell előadni?*

Alhadnagyok és ennél alantasabb csendőrnek valamely kérését közvetlen előjárójánál kell előadni. Ha ez, valamint a közötte magasabb előjárók kérelmét nem teljesíthetik, akkor azt a szárnyparancsnokságnál adhatja elő.

Ha kérelmét ott sem teljesítik, akkor a kérelmezőnek meg van engedve, hogy azzal — szolgálati úton — az osztály, a körülményekhez képest még a kerületi parancsnoksághoz is személyesen járulhasson.

25. (79. pont.) *Többeknek valamely közös ügyre vonatkozó kérelmét hogyan kell előterjeszteni?*

Többeknek valamely közös ügyre vonatkozó kérelmét csak azok sorába tartozó két legföljebbvalónak vagy rangban legidősebbnek, — rendfokozat nélküli egyéneknek csak a kérelmezők közül való két egyének — szabad előterjeszteni. Az érdekelteknek erről előbb a közötte előjáróknál jelentést kell tenniök.

26. (82. pont.) *Szabad-e a csendőrnek panaszt emelni?*

A csendőrség minden tagja fel van jogosítva, hogy az őt ért igazságtalanság miatt panaszt tegyen.

Annak, aki panaszt emel, panaszát magának kell megindokolnia és önállóan képviselni.

Közös panaszra összebeszélni, vagy valamely panaszt többek nevében küldöttség útján előadni tilos.

27. (83. pont.) *Mikor szabad panaszt emelni?*

Panaszokat az okul szolgáló esetet követő napnál korábban emelni nem szabad; viszont a sérelmet követő három napon belül azokat elő kell adni.

Vett parancs vagy kiszabott fegyelmi fenyítés miatt csak a végrehajtás után szabad panaszt emelni.

28. (84. pont.) *Legénységi állományú egyének mire vannak feljogosítva panaszuk előadásánál?*

Legénységi állományú egyének panaszukat személyesen és közvetlenül az alosztály kihallgatásnál adják elő; ily alkalommal nem szükséges, hogy az előírt szolgálati utat betartsák.

29. (93. pont.) *Előjárókat és följebbvalókat hogyan kell megszólítani?*

Minden előjárót és följebbvalót rendfokozata említése mellett „Ur“ szóval kell megszólítani, ha csak őt a Felső, királyi Felső,

Fenség, Hercegség vagy Nagyméltóságú cím meg nem illeti.

Fenség és Hercegség cím szolgálatban csak a tábornokot és tengernagyot illeti meg.

30. (93. pont.) *Az altábornagyokat és azoknál magasabb rendfokozatban álló katonai egyéneket hogyan kell megszólítani?*

Magyar kir. altábornagyok vagy magasabb rendfokozatban álló katonai egyének, ha őket a Fenség, kir. Fenség, Fenség, Hercegség címek egyike meg nem illeti, a honvédségnek és a csendőrségnek a vezérőrnagyi és ennél alsóbb rendfokozatú egyénei részéről „Nagyméltóságú” címmel szólítandók meg.

31. (98. pont.) *Mit értünk fegyelem alatt? Mit követel a fegyelem?*

A fegyelem alatt a csapatban létező függelen, kötelességérzet és rendnek összefogalmát értjük.

A fegyelem az előljáró részéről a rend kezelésében és a parancsok végrehajtásában hajthatatlan erőt — az alárendeltek részéről pontos engedelmisséget — és mindkét részről a törvény és kötelesség iránti tiszteletet a legfelsőbb önmegtagadásig, követeli.

32. (262. a) pont.) *Legénységi állományú egyének hogyan jelentenek?*

Legénységi állományú egyének csak személyesen jelentenek.

33. (326. pont.) *Katonai egyéneket mikor kötelesek a csendőrzárörök elfogni?*

A csendőrzárörök kötelezve vannak legénységi állományú egyéneket elfogni:

1. ha ezen egyéneket büntetteken vagy súlyos vétségeken érik;

2. ha ily cselekményben őket súlyos gyanú terheli;

3. ha garázda magaviseletük által nyilvános botrányt idéznek elő;

4. ha a hatáskörükbe eső utasításoknak nem engedelmeskednek, valamint őket szidalmaznak vagy tettelesen megtámadják;

5. ha elfogásukra nézve különös parancs lett kiadva.

34. (326. pont.) *Mikor jogosultak a csendőrzárörök tiszteket önállóan elfogni?*

A csendőrzárörök tiszteket (tisztviselőket) csak azon esetben jogosultak elfogni:

1. ha azokat büntetteken vagy súlyos vétségeken rajta érik;

2. ha a hatáskörükbe eső utasításoknak nem engedelmeskednek, a záröröt szidalmaznak vagy tettelesen megtámadják s végre

3. ha az elfogásukra nézve parancs lett kiadva.

34. a) (348. pont.) *A csendör mikor és kinek tartozik a Gyakorlati szabályzatban előirt tiszteletadással?*

A csendőrség egyénei, ha rendben és sorban nem állanak, találkozásnál, valamint szóbeli érintkezés kezdete előtt és befejezése után, a Gyakorlati szabályzatban előirt tiszteletadásal tartoznak:

Ö Felsőgeik (az államfő),

a Legfelsőbb uralkodóház tagjai, idegen uralkodók és ezek családtagjai,

előljárók és följobbalók iránt, valamint ünnepélyes alkalmakkor a magyar Himnusz játszásakor.

A fegyveres hatalom zászlói és az örök iránt az említett egyének szintén a szabályszerű tiszteletadásra köteleztetnek.

Minden tiszteletadás előtt az előirt testtartásba kell helyezkedni.

Az oltári szentséggel való találkozásakor katolikus vallású egyes egyének szertartásuk szerint, más vallásúak hasonló alkalmaknál saját vallásuk felekezeti szokása szerint viselik magukat.

35. (349. pont.) *A honvédség és csendőrség egyénei között a tisztelgés hogyan van szabályozva?*

Ha a honvédséghez és a csendőrséghez tartozó tisztek és tisztviselők egyenruhában találkoznak, ezekre a kölesönös tiszteletadás kötelezettsége áll fenn, melyet az alsóbb rangosztályban álló előbb tartozik teljesíteni.

Egyenlő rangosztály (rendfokozat) mellett azon egyének előbb üdvözlendők, kiket a szolgálati elsőbbség megillet.

Ugyanazon rangfokozatban (rangosztályban) álló egyének, kik között a szolgálati elsőbbség megállapítva nincs vagy külsőleg fel nem ismerhető, illetőleg kik között a kölesönös rangviszony ismeretlen, találkozáskor egymást kölesönösen szabályszerűen üdvözlik.

A honvédséghez és csendőrséghez tartozó, egyenruhában megjelenő tisztviselőknek, a legénységi állomány minden egyéne, valamint az altiszti jelvényt viselő rangosztályba nem soroló havidíjasok a katonai tisztelgéssel tartoznak.

36. (350. pont.) *A honvédségi és csendőrségi tisztviselőknek köteles-e a legénység tisztelgenni?*

A honvédségi és csendőrségi tisztviselőknek a legénység minden egyéne katonai tisztelgéssel tartozik.

37. (351. pont.) *A legénységi állományba tartozó nem tényleges egyének meddig vannak a tiszteletadásokra kötelezve?*

A legénységi állományba tartozó nem tényleges egyének, valamint a rangosztályba nem soroló havidíjasok, ameddig katonai ruházatot viselnek, az előírt tiszteletadásokra kötelezve vannak.

38. (352. pont.) *Sétatereken mikor kell tisztelgenni? Mikor nem tisztelgnek a betegek és sebesültek?*

Sétatereken és más nyilvános helyeken, ahol egyének rövid időközökben ismételve találkoznak, elég a tisztelgést az első találkozásakor megadni.

Betegek és sebesültek csak akkor nem tisztelgnek, ha ezen köteleességükben állapotuk gátolja őket.

39. (354. pont.) *A tiszteletadásokra nézve milyen módosítások vannak?*

A tiszteletadásokra nézve az alábbi módosítások vannak:

1. fogoly- és hadifogoly-örkiséreték tiszteletadást nem teljesítenek;

2. járőröknél, továbbá a munka (átvételezés) tartama alatt munkás és átvételező különítményeknél is, csak a parancsnok és ez is csak abban az esetben tisztelg, ha szolgálatának sürgős tennivalói által igénybe véve nincs.

40. (355. pont.) *Idegen hatalmak csapatai, zászlói és katona-egyénei előtt kell-e tisztelgenni?*

Idegen hatalmak csapatai, zászlói és egyes katona-egyénei előtt ugyanazon tiszteletadás teljesítendő, mint a saját hadseregünkhöz tartozók előtt.

41. (357. pont.) *Magasabb méltóságok ideiglenes képviselőit minő tiszteletadás illeti meg?*

Magasabb méltóságok ideiglenes képviselőit csak azon rendfokozat szerinti tiszteletadás illeti meg, melyet maguk viselnek.

42. (366. b) pont.) *Mikor és hogyan kell az ország kormányzójának tisztelgenni?*

A honvédség és a csendőrség egyénei, ha sorban és rendben nem állanak, az ország kormányzójával való találkozásnál, valamint a szóbeli érintkezés előtt és befejezése után a Gyakorlati szabályzatban előírt tiszteletadással tartoznak.

A tiszteletadáshoz arca kell fordulni.

Ha a katoná lovagol, akkor lépésben kell a kormányzó mellett ellovagolnia és eközben a tiszteletadást teljesítenie; ha lovat vezet, akkor mozgás közben az arcbafordulat elmarad.

43. (646. pont.) *Az előjárók a fegyelem fenntarthatása végett minő hatalommal vannak felruházva?*

A fegyelem fenntarthatása végett az előjárók azon hatalommal vannak felruházva, hogy bebizonyított büntetendő cselekmények vagy mulasztások miatt — megszábotott korlátok között — alárendeltjeikre megfelelő fenyítésekét rójjanak. Ezt a hatalmat a büntető birói hatalommal szemben fegyelmi fenyítő hatalomnak nevezzük.

44. (657. pont.) *Minő fenyítésnemek vannak a szakaszvezetők és ennél alantosabb legénység számára?*

Szakaszvezető és ennél alantosabb legénység az alábbi fenyítésekkel sújtható:

1. Megfeddés a kihallgatásnál.

2. Rendi fenyítések és pedig:

a) azon — 30 napig terjedhető — kötelezettség kiszabása, hogy a fenyített egyén bizonyos órában a takarodó előtt a laktanyába hazatérjen;

b) az altiszteket megillető azon kedvezménynek, hogy a takarodón túl kimaradhassanak, 30 napig terjedő elvonása;

c) az illetéke fölötti szabad rendelkezésnek 30 napra terjedő megvonása;

d) mindennapi megjelenés a kihallgatásnál, meghatározott öltözékben, de egymás után nem többször, mint nyolcszor;

e) nehezebb, terhesebb vagy alacsonyabb szolgálati munkáknak soron kívüli kiszabása.

Utóbbi két fenyítési nem csak a rendfokozat nélküli legénységre szabható ki.

3. Fogságfenyítések és pedig:

a) laktanyafogság 30 napig,

b) szigorított fogság 21 napig,

c) magányfogság 21 napig,

d) szigorú fogság 15 napig.

Utóbbi csak rendfokozat nélküli legénységre szabható ki.

4. Az altisztek és örvezetők lefokozása a megintési jegyzőkönyv alapján.

45. (657. pont.) *A fenyítések kiszabásánál az önként szolgáló szakaszvezetőkre és tizedesekre minő kivétel áll fenn?*

Önként továbbbszolgáló szakaszvezetők és tizedesekkel szemben csak a laktanya- és az egyszerű fogság alkalmazható, — 30 napig terjedő tartamban.

46. (657. pont.) *Törzsörmesterek és örmesterek számára minő fenyítésnemek vannak?*

A következő fenyítésnemek vannak:

1. Megfeddés és pedig:

a) egyszerű megfeddés a kihallgatásnál;

b) szigorú megfeddés az alosztályhoz tartozó, egybegyült tisztek és egyenlő vagy magasabb rendfokozatban álló altisztek előtt.

2. Rendi fenyítések és pedig:

a) a takarodón túl való kimaradás kedvezményének 30 napig terjedhető megvonása;

b) azon 30 napig terjedhető kötelezettség kimondása, hogy az illető bizonyos órára a takarodó előtt a laktanyába visszatérjen.

3. Fogságfenyítések:

a) szobafogság 30 napig,

b) egyszerű fogság 30 napig.

4. Lefokozás — törzsörmesterek ellen az elbocsátás — a megintési jegyzőkönyv alapján.

47. (681. pont.) *A laktanyafogsággal fenyített minő korlátozásoknak van alávetve?*

Aki laktanyafogsággal van fenyítve, annak az alosztálya számára a laktanyában kijelölt helyiségeket szolgálaton kívül elhagyni és vendéglőhelyiséget látogatni nem szabad.

Minden rájutó szolgálatot el kell végeznie, és — ha szolgálatmentes — mindennap a napi-

parancs kihirdetése után a laktanya-ügyeleti tisztelnél azon öltözetben tartozik jelentkezni, mely a kijáráásra elő van írva.

48. (682. pont.) *A szigorított fogsággal fenyített minő korlátozásoknak van alávetve?*

A szigorított fogsággal fenyített egyén köteles az ébresztőtől (a lóápolás kezdetétől) a parancskiadásig minden rájutó szolgálatot elvégezni. Szolgálatmentes ideje alatt közös zárt foghelyiségben tartandó; e letartóztatással kapcsolatos a dohányzás tilalma és kemény fekhely. A kemény fekhely abból áll, hogy a fenyített egyén szalmazsák helyett csak ágytakarót használhat.

49. (683. pont.) *Miben áll a magányfogság és miben a szigorú fogság?*

A magányfogság abban áll, hogy a fenyített egyén szakadatlanul s magánosan, zárt foghelyiségben tartatik; ezzel kapcsolatos a fogolyilletékre való szorítás, a dohányzás tilalma, a kemény fekhely, továbbá hetenként háromszori (3 napra terjedő fenyítésnél egyszer, 5 napra: kétszer) bőjt, de csak a megszakított napokon, amikor is a fenyítettéknek csak vizet és az illetékszerű napi kenyéradagot szabad adni.

A szigorú fogság a magányfogság végrehajtásában áll, a foghely elsötétítésével egybekapcsolva. A foghely elsötétítése azonban minden 3-ik napon elmarad.

Oly ember, ki szigorú fogsággal volt fenyítve, valamely újabb hiba miatt csak annyi napnak eltelte után fenyíthető ismét szigorú fogsággal, ahány napig az utóbb kiállott szigorú fogság tartott.

50. (684. pont.) *Miben áll az egyszerű fogság?*

Az egyszerű fogság abban áll, hogy a megfenyített valamely közös, katonai őrizet alatt elzárt helyiségben tartatik.

Ezzel kapcsolatos: a szolgálat alóli felmen-

tés, a fogolyilletékre való szorítás és a dohányzás tilalma.

51. (686. pont.) *A fegyelmi fenyítések végrehajtásánál mit kell szem előtt tartani?*

A fegyelmi fenyítések végrehajtásánál a következőket kell szem előtt tartani:

1. Altisztek és őrzetők a többi legénységtől elkülönített fogságban tartandók.

2. A szigorított, a magány- és szigorú fogság végrehajtása előtt a fenyítendőt orvosilag meg kell vizsgálni. Fogságban levők azonkívül hetenkint legalább egyszer orvosilag megvizsgálandók.

3. Minden fogságfenyítés tartama alatt az oldalfegyvert, valamint a kitüntetési jeleket és érmekeket le kell tenni.

4. Valamely fogsággal kapcsolatos szigorításnak végrehajtását mindig a fogság első napján kell kezdeni.

5. Bármely fogságfenyítés végrehajtása által megmaradó pénzületékek, amennyiben ezek a kincstár javára nem esnek vagy magánkár megtérítése fenn nem forog, azon alosztály közétkezésének javára fordítandók, amelynek állományához a fenyített egyén tartozik.

6. A foghelyiségek tisztogatása a foglyok kötelessége; kivétnak e rendszabályok alól az altisztek és őrzetők.

7. Oly foglyoknak, kiknek fenyítése öt napnál tovább tart, minden nap a szabad levegőn egy órai üdülést kell engedni.

52. (I. hadicikk.) *Ki követ el függelemsértést?*

Függelemsértést követ el az:

a) aki szolgálatban vagy vett szolgálati parancs alkalmával az előljárónak fegyverrel vagy kezének erőszakos rátevésével ellenszegül; aki előljárója ellen gyilkos szándékból — bár sikertelenül is — támadást intéz;

b) aki háború idején valamely szolgálati parancs teljesítését, habár csak heveskedő

vagy sértő módon megtagadja vagy valamely az ellenség előtti szolgálatra vonatkozó fontos parancsot nem teljesít;

c) aki háború idején erőszakosan oly parancsnak szegül ellen, mely nem a tulajdonképeni katonai szolgálatra vonatkozik, de az az állam javát célozza és amelyhez a csendőr a megkivántató ügyességgel bír.

A függelemsértés felsorolt esetei agyonlövés általi halállal büntettetnek.

53. (II. hadicikk.) *Ki válik zendülésben bűnössé?*

Honvédek (csendőrök), kik másokkal egyetemben a fennálló szolgálati rendnek, előjáróknak, följebbvalóknak vagy azok parancsainak ellenszegülnek, vagy arra csak összebeszélnek is, valamint azon honvédek (csendőrök), kik egymagukban lázító nyilatkozatokra vagy cselekményekre vetemednek, melyek által ilyen ellenszegülés támadhatna, zendülésben válnak bűnösökké.

54. IV. hadicikk.) *Ki követi el a katonai őrségek iránti ellenszegülést és tiszteletellenes magaviseletet?*

A katonai őrségek iránti ellenszegülést elköveti az, aki valamely katonai őrségnek (csendőrrjárőrnek) öldöklő fegyverrel ellenszegül és azt megsebesíti, továbbá, aki valamely fontos szolgálati parancs teljesítésében eljáró őrségnek (csendőrrjárőrnek) azon szándékkal, hogy a véghezvitelt meghiúsítsa, kezének erőszakos rátevésével vagy veszélyes fenyegetéssel ellenszegül.

A katonai őrségek iránti tiszteletellenes magaviseletet pedig az követi el, aki az őt elfogni akaró őrséget, bár erőszakos ellenszegülés nélkül követni vonakodik, valamely őrség közelében pajkosságból zajong vagy azt hárniképen sértegeti.

55. (V. hadicikk.) *Ki válik szökésben bűnössé?*

Szökésben válik azon csendőr vagy honvéd bűnössé, ki azon szándékkal, hogy magát szolgálati kötelezettsége alól mindenkorra kivonja, csapattestét elhagyja vagy ahhoz be nem vonul.

Az ellenséghez való szökés kötél általi halállal büntettetik.

56. (VI. hadicikk.) *Ki válik az önkényű eltávozásban bűnössé?*

Önkényű eltávozásban válik bűnössé azon csendőr vagy honvéd, aki csapattestét elhagyja, de nem azon szándékkal, hogy magát a csendőri (katonai) szolgálat alól mindenkorra kivonja, valamint az is, aki szolgálat-tételre elkésetten vonul be vagy szabadságát önkényűleg túlhágja.

57. (VIII. hadicikk.) *Ki követ el őrszolgálatbeli kötelességsértést?*

Őrszolgálatbani kötelességsértést követ el az, aki mint őr, mielőtt szabályszerűen felváltatnék, őrhelyét önkényűleg elhagyja vagy a felvezető jelenléte nélkül magát felváltatja; aki az őrhelyén alszik, megittasodik vagy általában őrszolgálatát szabályszerűen nem teljesíti, valamint az is, aki hasonló kihágásokat az őrségen követ el.

58. (IX. hadicikk.) *Ki követi el a gyáva-ságot?*

Aki saját biztonsága iránti aggodalomból, az ellenséggel szemben, mely ellen harcolnia kell, nem oly fokú ellentállást fejt ki, mint amilyenre szolgálati kötelmeinél fogva köteles és képes vagy aki a személyes veszélyt kötelességellenesen kerüli vagy bár csak szavak vagy jelek által is oly érzületeket nyilvánít, melyek másokban bátortalanságot előidézni alkalmasak, gyávaságban válik bűnössé.

XI.

**Gyalogsági Gyakorlati
Szabályzat.**

XI.

1. füzet.

1. (1. p.) *Valamennyi fegyvernem közt miért a legfontosabb fegyvernem a gyalogság?*

A gyalogság az egyedüli fegyvernem, mely a tűzre és mozgásra való képességét még a legnehezebb viszonyok között is magában egyesíti és azt alkalmazni is tudja.

Csak a gyalogság tud bármely terepen mind nappal, mind éjjel és ködben is minden ellenséggel szemben támadni és védeni.

Csak a gyalogság tudja az ellenséget támadással véglegesen elűzni és az egyszer elfoglalt területet ellentámadásokkal szemben is megtartani és biztosítani.

Ezért a gyalogság valamennyi fegyvernem között a legfontosabb.

2. (2. p.) *Mely fegyvernem dönti el a csatákat és ütközeteket és a többi fegyvernem harci tevékenységének mi az alaptörvénye?*

A gyalogság dönti el a csatákat és ütközeteket.

A többi fegyvernemek egymagukban nem tudják a gyalogságot ezeknek megoldásában teljesen pótolni sem. De harci tevékenységükkel a gyalogságot hatásosan tehermentesítik és munkájában támogatják. Harci tevékenységüknek alaptörvénye: A gyalogságnak a győzelem kivívásában való megsegítése.

3. (2. p.) *A lovas vagy kerékpáros, illetőleg a tüzérség miben van a gyalogság segítségére?*

A gyorsabb mozgású lovas vagy kerékpáros a nagy területekre terjedő felderítésnek, a maggékony közelbiztosításnak, a messze elől vagy oldalt fekvő pontok gyors elfoglalásával járó fáradságnak terhétől mentesítheti a gyalogságot. A tüzéség hatalmas tüzével a gyalogság tüzét térben és hatásban kiegészíti. A testvérfegyvernemek közül elsősorban a tüzéség az, melyek segítségét a gyalogság a legtöbb esetben nehezen nélkülözheti. A vele való szoros egvütműködés ok nélküli súlyos veszteségektől óvja meg.

4. (2. p.) *A gyalogság önállóan, testvérfegyvernemek nélkül, biztosíthatja-e a győzelmet?*

A testvérfegyvernemek segítségének ez a szükségessége ne csökkentse azonban a gyalogság vállalkozó kedvét és bizalmát. Támadó szellemének sohasem szabad csorbát szenvednie azért, mert a testvérfegyvernemek segítségével nem teljes vagy egészen hiányzik. A gyalogság még ezekben az esetekben is sikerrel fog küzdhetni és a maga erejéből győzhet, ha támadásban vagy védelemben a kínálkozó kedvező alkalmakat megragadja.

Vitézség, hidegvér, szívósság, cselvetés és leleményesség, párosulva a gyalogsági fegyvereknek tervszerű és biztos alkalmazásával, biztosítja ilyenkor a győzelmet.

5. (4. p.) *A gyalogság minden egyes tagjának milyen harci erényekkel kell bírnia, hogy a győzelmet kivívhassa?*

Ha a gyalogság minden egyes tagja lángoló hazaszeretettel, elszánt akarattal és hagyományos önmegtágadással indul a harcmezőre és a küzdelem nehéz pillanataira vasfegyelemmel és tökéletes kiképzéssel vértette fel magát, akkor semmiféle ellenség sem vehet rajta erőt.

Akkor győzni fog csatákban és ütközetekben és jóra dönti el hazája és nemzete sorsát.

De akkor őt illeti meg elsősorban a dícsőség is!

6. (6. p.) *Melyek a gyalogság könnyű fegyverei?*

A gyalogság könnyű fegyverei: a puska, a golyószóró, a pisztoly, a puskagránát, a kézigránát és a szurony (rohamsés).

7. (7. p.) *Mi jellemzi a puskát?*

Jellemző tulajdonságai a puskát a célzott, szabatos lövés (pontlövés) fegyverévé avatják. Alkalmas azonban a hirtelen (kapásból való) lövésre is. Feltűzött szuronnal a közelharcban döfőfegyverként is előnyösen használható.

A puskával a csendőr tehát minden harc helyzetben és minden körülmény között, ha egyéb fegyvere sem volna, önállóan harcolhat; vagy más szavakkal:

a puska a gyalogságnak általános egyéni fegyvere.

8. (7. p.) *Az egyes csatár kis és közepes távolságokban puskájával minő eredményekre számíthat?*

Az egyes csatár

a kis lőtávolságokon (400 m) belül minden táborszerű céltárgy ellen, minden lövés-sel biztos találatot várhat;

a közepes lőtávolságokon (800 m) csak több lövés után számíthat találatra, de az ellenséget fedezésre kényszeríti.

9. (8. p.) *Miben áll a golyószóró fontossága?*

A golyószóró a kis gyalogsági egységek tüzerejének a lelke, a gyalogszáznak pedig a legfontosabb löfegyvere.

A golyószóró rendszeren rövid sorozatokban (4–8 lövés) tüzel, de egyes lövésre is felhasználható.

Általában a kis lőtávolságokon belül, de hálás és könnyen sebezhető célok ellen a közepes távolságokon belül is alkalmazható.

10. (9. p.) *Mire szolgál a pisztoly?*

A pisztoly önműködő szerkezete és 50 m-ig terjedő nagy lősza батossága következtében a közelharc legalkalmasabb kézilőfegyvere. Ha tusáját meghosszabbítjuk, magas és sűrű célok ellen 200 m-ig is igen jó eredménnyel használhatjuk.

11. (10. p.) *A puskagránátot mire használják?*

A puskagránátot úgy támadásban, mint védelemben 150 m távolságon belül alkalmazzuk. Robbanásnál sok repeszdarabra szakad szét, melyek 70 m körzetet veszélyeztetnek. Feladatai: az ellenséges fészkek elleni rohamot összpontosítással előkészíteni vagy ilyen fészkeket hátra elszigetelni, védelemben pedig a zárótűz.

A puskagránát hatását nagyban fokozhatjuk, ha több puskagránátos tüzet egy célra összpontosítjuk.

Rendesen fedezék mögül lőjjük ki, mert így a puskagránátos felfedezését megnehezítjük.

12. (11. p.) *A kézigránátnak mi a rendeltetése? Milyen a hatása a támadó és milyen a védelmi kézigránátnak?*

A kézigránát a közelharc eszköze. A kézi lőfegyverek hatását kiegészíti, de sohasem helyettesítheti.

A kézigránátharc csak rövid ideig tartson. A kézigránáttal, mert nehezen pótolható, takarékosan bánjunk.

A támadó kézigránát hatása inkább erkölcsi, mint anyagi. A védelmi kézigránátnak az anyagi hatása is nagy.

13. (13. p.) *Mire szolgál a szurony és a rohamkés?*

A puskára tűzött szurony a közelharc főeszköze, éjjel pedig a honvéd főfegyvere. A szurony hatását a rohamkés, különösen a testtest elleni harcban, félelmetesen kiegészíti.

14. (14. p.) *Melyek a gyalogság nehéz fegyverei?*

A gyalogság nehéz fegyverei: a géppuska, a kis aknavető és a kísérő löveg.

15. (15. p.) *Mi a géppuska feladata támadásban és védelemben?*

A géppuska a gyalogság leghatalmasabb tűzszöke.

Harcászati feladatai:

támadásban: a géppuska a golyószórók és puskásrajok előrejutását már nagyobb távolságokra is támogassa a tüzérséggel együtt;

később a golyószóró és a puskás harcosok ellen fellépő ellenállásokat küzdje le;

hasson az ellenség mélyébe is és egészítse ki a tüzérség tüzeit;

ott, ahol a tüzérség a harc fokozódott hevességében az elől lévő saját részeket már jól megkülönböztetni nem tudja, a tüzérség tüzeit kell a géppuskának pótolnia;

védelemben: a géppuskák — mélységbe is tagozva — a főellenállási öv tűzrendszerének gerincét alkotják.

Különösen alkalmas a géppuska arra is, hogy megközelítő vonalakra és gyülekezési helyekre zavaró tűzzel hasson.

A géppuska sok feladatot oldhat meg közvetett irányzással is. A közvetett irányzással való tüzelésnél természetesen sebezhetősége is erősen csökken.

A géppuska, mint a tüzelem képviselője, sohasem hivatott önálló feladatok megoldására. Feladata: a gyalogság többi elemeinek az előrejutásban, vagy a védőállás megtartásában való megsegítése.

16. (16. p.) *Mire szolgál a kis aknavető?*

A kis aknavető kiegészíti meredek röp pályájával a közepes távolságokon belül, fedett célok ellen, a gyalogság lapos röp pályájú fegyvereinek hatását. Helyettesíti a tüzérség tüzeit akkor, ha az ellenséget a saját

csapatok veszélyeztetése nélkül többé nem lőheti. Alkalmos továbbá egyes géppuskák vagy lövegek leküzdésére, valamint a zárótűz kiegészítésére.

17. (17. p.) *Mire szolgál a kísérő löveg?*

A kísérő löveg helyi ellenállások letörésére és harcokcsik leküzdésére szolgál.

18. (19. p.) *A gyalogság a harc eldöntését hogyan csikarja ki?*

A gyalogság a harc eldöntését vagy támadással vagy védelemmel csikarja ki.

Döntés után üldöz.

Néha döntés elodázása érdekében halogató és színlelt harcokat vívhat vagy tervszerűen visszavonulhat.

19. (21. p.) *Miért fontos a gyalogságnál a támadó szellem?*

A támadó szellem a csapat belső értékének a fokmérője.

A gyalogságnak a támadó szellemet tehát minden eszközzel ápolnia és a végletekig fejlesztenie kell.

Az a gyalogság, mely a támadó harc alapelveit fölényes fokig elsajátította a kiképzés alatt, bátran használhatja fel ezt a tulajdonságot még számban túlerejű és fölényes fegyverzetű ellenséggel szemben is elszánt támadásra. Ha ezenkívül még az ellenség megsemmisítésére törekvő akarat hatja át harcselekményeit, biztosan törvényt szabhat az ellenség akaratának és saját cselekvési szabadságát is feltétlenül megóvhatja.

20. (22. p.) *A gyalogság a védelemmel meddig él?*

A védelemmel a gyalogság csak átmenetileg él, ha a körülmények kényszerítik rá.

A védelem sokszor nagyobb áldozatot és önmegtagadást követel a gyalogságtól, mint a támadás.

Ha azonban a védelmi harc alapelveit

fölényesen alkalmazza a gyalogság, még nagy túlerő támadásait is összemorzsolhatja, erkölcsi fölényét azonnal végrehajtott ellenlökésekkel érvényesítheti és a legjobb feltételeket teremtheti a döntő ellentámadáshoz.

21. (23. p.) *Az ellenség hátrálása esetében mi a gyalogság kötelessége?*

Az üldözésben húzhatja a gyalogság a harcelvek elsajátítására fordított fáradságból a legnagyobb hasznot.

Ha az ellenség a döntés után hátrál, a gyalogság legyen az első, mely fáradhatatlan üldözésbe fog. Ezt meg kell tennie még akkor is, ha holtfáradt volna vagy ha parancsa sem volna rá.

22. (24. p.) *Halogató és színlelt harcokban a gyalogság milyen értékes szolgálatokat tehet?*

A halogató és színlelt harcokban és a kényszerített visszavonulásokban is jól értékesítheti a gyalogság tüzének és mozgékonyágának fölényét.

23. (25. p.) *Tervszerű visszavonulási harcoknál milyen értékes szolgálatot tehet?*

Hosszabb ideig tartó tervszerű visszavonulási harcoknál a fölényes gyalogság vezéreinek kezére játszhatja azt az előnyt, hogy a visszavonulást döntő eredménynek előkészítésére használhassák fel.

24. (26. pont.) *A gyalogság harci tevékenységének mik az alapvető tényezői?*

Az általános harci erényeken (hazaszereget, vitézség, szívósság, elszánt akarat, vasfegyelem, önmegtagadás, hidegvér) kívül a gyalogság sikeres harci tevékenységének alapvető tényezői:

a) a tűznek és a mozgásnak helyes, céltudatos és egymással összhangban történő alkalmazása;

b) az ellenség meglepésére való törekvés;

c) ügyesség és legnagyobb elszántság a közharcban;

d) szokatlan ellenséges harceszközökkel szemben a hidegvér megőrzése és az időjárás viszonytársaival szemben való edzettség;

e) a terepfedezet, a sötétség, a köd, virradat, eső és hóvihar kínálta előnyök ügyes kihasználása.

25. (29. pont.) *Zártrend alatt milyen alakzatot értünk?*

Zártrend alatt azokat az alakzatokat, alakzatváltoztatásokat és mozgásokat értjük, melyeket ellenséges földi és légi harceszközök tűzkörletén kívül a gyülekezésre és menetelésre, helyőrségekben a tetszetős fellépésre és a gyakorlatozási fegyelem megalapozására és fenntartására használunk.

26. (30. pont.) *A harcrend milyen alakzatokat foglal magában?*

A harcrend azokat az alakzatokat foglalja magában, amelyeket ellenséges földi és légi harceszközök tűzkörletében vagy közvetlen az abba való belépés előtt alkalmazunk.

Ezekre az alakzatokra a szabályzat csak az egységes parancsadás és a gyors végrehajtás szempontjából ad támpontokat. Az alakzatok alakítása és az azokban való mozgás minden egyöntetűség és alakosság nélkül történjék.

Harcrendben a szabályzatban meg nem említett, de a viszonyok megkövetelte minden más alakzatot és alakzatváltoztatást is elrendelhetünk.

27. (32. pont.) *Harceljárás alatt mit értünk?*

Harceljárás alatt az alakzatok, a tűz és a mozgás alkalmazásának azt a módszerét érti a szabályzat, mellyel az egységek a harcél érdekében, a saját tűzhatás fokozása és az ellenséges hatás csökkentése céljából harc közben élnek.

28. (33. pont.) *Harctéri szolgálat alatt mit értünk?*

Harctéri szolgálat alatt mindama ténykedéseknek összességét értjük, melyeket a Harcászati Szabályzat I. része a csapat biztonsága érdekében a felderítés, biztosítás, menetek és csapatszállítások és az elhelyezés fejezetekben tárolva.

29. (38. pont.) *Mit értünk sorakozás és gyülekezés alatt?*

Sorakozás alatt a szabályzat az egységek alegységeinek, szolgálati szám és első felállítás szerint zárt kötelékbe állását érti.

Gyülekezésnél ezzel szemben az éppen elrendelt zárt köteléknek, szolgálati szám és besorolásra való tekintet nélkül gyors megalakítása a fődolog.

30. (53. pont.) *Mit értünk fedezés alatt?*

A harcban „fedezés“ alatt értjük a honvédnek vagy a csapatoknak oly tárgyak alá vagy mögé való állítását, amelyek ellenséges tűzhatás ellen oltalmat nyújtanak.

Ahol ezt megtenni nem lehet, ott a legkisebb célnyújtásra való törekvést is „fedezés“-nek hívjuk.

31. (53. pont.) *Mit értünk rejtőzés alatt, az hányféle lehet?*

Rejtőzésnek nevezi a szabályzat a láthatatlanságra való törekvést a légi vagy földi megfigyeléssel szemben.

A rejtőzés lehet természetes vagy mesterséges.

32. (53. pont.) *Mi a természetes és mi a mesterséges rejtőzés? A mesterséges rejtőzésnek hány fajtáját ismerjük?*

Természetes a rejtőzés, ha a láthatatlanság elérésére a terepfedezetet, tereptárgyakat vagy a környezet színét használjuk ki.

Mesterséges a rejtőzés, ha a láthatatlanságot a honvéd vagy a csapat csak munkával érheti el.

A mesterséges rejtőzés két fajtáját ismerjük: az álcázást és a burkolást.

33. (53. pont.) *Mit értünk álcázás és mit burkolás alatt?*

Az álcázásnak a földről való figyelést kell akadályoznia. Valamely tárgynak a csapat vagy harcsczköz és az ellenség közé való állításában nyilvánul.

A burkolás az ellenség légi felderítését hivatott meggátolni. Valamely csapatnak, harcsczköznek, tárgynak a környezet színével megegyező anyaggal való betakarásában vagy befestésében nyilvánul.

34. (68. pont.) *Zártrendben a vezényszó milyen részekből áll? Az egyes részek hogyan vannak a gyakorlati szabályzatban megjelölve s hogyan kell azokat kiejteni?*

Ha a vezényszónak az a célja, hogy a végrehajtás egyenletes és feszes legyen, — tehát zártrendben rendszeren — akkor két részből áll: a figyelmeztetőből és a végrehajtást elrendelő szóból vagy szótagból.

A figyelmeztetőt a szabályzat dült betűvel, a végrehajtást elrendelő szót vagy szótagot pedig vastag betűvel jelöli meg és a kettőt egymástól gondolatjellel választja el.

A figyelmeztetőt vontatva és halkabban, a végrehajtást elrendelő szót vagy szótagot röviden, élesen és nyomatékkal kell kiejteni. A kettő között rövid szünetet kell tartani. E szünet alatt figyelmeztetéseket, rendreutasításokat adni nem szabad.

35. (68. pont.) *Harcrendben a vezényszó rendszeren milyen és mivel köthető össze?*

Harcrendben a vezényszó rendszeren nem tagozódik figyelmeztető és végrehajtási részre. Harcrendben a vezényszót kössük össze jellel, ha ezáltal szándékunkat el nem áruljuk.

36. (71. pont.) *Hibásan végrehajtott mozdulatok kiigazítására milyen vezényszó szolgál?*

Hibásan végrehajtott mozdulatok vagy fogások kiigazítására a „Visszakozz!“ vezényszót adjuk. Erre újra az előbbi állásba vagy fogásba kell a honvédnek (osztagnak) visszatérnie.

4. füzet.

1. (141. pont.) *A tiszteletadást milyen esetben és hogyan kell végrehajtani?*

A katonai tiszteletadást, még nagyforgalmú, zárt helyiségekben is, abban az esetben kell a csendőrnek teljesítenie, ha az, akit a tiszteletadás megillet, harminc lépésnél nincs távolabbra.

A tiszteletadást a csendőrnek mindig szabályszerű „Vigyázz!“ állásban vagy tartásban kell a legnagyobb feszeséggel végrehajtania.

2. (142. pont.) *Mikor kell csak feszes tartással és szembenézéssel, vagy fővetéssel tisztelegni?*

A csendőr csak feszes tartással és szembenézéssel vagy fővetéssel tisztelegjen:

- a) ha mindkét kezében vizt valamit;
- b) ha nincs főveg a fején;
- c) ha kocsin puskáját kezében tartja;
- d) ha puskája „súlyba“ vagy „lábhoz“ állásban van;
- e) ha lovat, málhásállatot vagy fogatot kézen vezet;
- f) ha kerékpáron ül vagy ilyent vezet;
- g) ha fogatot hajt;
- h) ha gépkocsit, motorkerékpárt vezet.

3. (143. pont.) *Minő magatartást tanúsítson a csendőr, ha az „N csendőr“ felszólítás sorban és rendben éri?*

Ha az „N csendőr“ felszólítás sorban és
rendben éri a csendőrt, a csendőr csak fejét és
tekintetét vesse a megszólító felé, a sorból és
rendből elfordulnia azonban nem szabad.

4. (144. pont.) *Mozgó járművön a tisztelet-
adást hogyan kell teljesíteni?*

Mozgó járművön (a vasúti kocsikat kivéve)
a csendőr a tiszteletadást ülve teljesítse.

5. (145. pont.) *Találkozásnál hogyan kell a
tiszteletadást teljesíteni?*

Ha a csendőr azzal, kinek tisztelegnie kell,
találkozik, vagy mellette elhalad, a tisztelet-
adást úgy teljesítse, hogy annak fogásait 3
lépésre az előljáró előtt befejezze. A tisztelet-
adást 3 lépéssel az előljáró (feljebbvaló)
mögött szüntesse be.

Ha a csendőr áll, forduljon találkozásnál
ama személy felé, akinek tisztelegnie kell.

Találkozásnál arra is ügyeljen, hogy egy
lépésnél közelebb ne haladjon el az előljáró
(feljebbvaló) mellett.

6. (146. p.) *„Puskával tisztelegj“ fogással
mikor teljesít tiszteletadást a csendőr?*

Az egyes csendőr a tiszteletadást a „Pus-
kával tisztelegj“ fogással csak katoná-
állományú tisztek előtt és csak „ör“ minőség-
ben teljesítse.

7. (147. p.) *A puska nélkül szobába lépő
csendőr a tiszteletadást hogyan teljesíti?*

A puska nélkül szobába lépő csendőr — az
ör- és ügyeleti szolgálatban állók kivételével
— fővegét vegye le, üregével a test felé, rózsá-
val felfelé, természetesen és kinyújtott karral
tartsa bal combja mellett. Lépjen 3 lépésre
előljárója (feljebbvalója) elé és a tisztelet-
adást feszes tartással és szembenézéssel tel-
jesítse.

8. (148. p.) *Ha a csendőr puskával van el-
látva és jelentéstételre előljárója elé járul,
hogyan teljesíti a tiszteletadást?*

A puskával, golyószórával jelentéstételre
előljárója (feljebbvalója) elé járuló csendőr
mind a szobában, mind a szabadban álljon
meg 3 lépésre az előljáró (feljebbvaló) előtt,
vegye a puskát (golyószórót) „lábhoz“ állásba
és teljesítse a tiszteletadást feszes tartással és
szembenézéssel.

9. (149. p.) *Lóháton hogyan teljesít tiszte-
letadást a csendőr?*

A lóháton mozgó csendőr a tiszteletadást
bármely járműben úgy teljesítse, mint gyalog-
osan. Az Államfő előtt azonban a tisztelet-
adást lépésben kell teljesítenie.

10. (150. p.) *Ha a csendőr karonfogva halad
valakivel vagy jobb kezében visz valamit,
hogyan teljesíti a tiszteletadást?*

Ha a csendőr karonfogva halad valakivel
vagy jobb kezében visz valamit, tiszteletadás
előtt jobb karját szabaddá kell tennie.

Kivétel az az eset, ha oly egyént vezet,
kinek támaszra vagy vezetésre szüksége van.
Ebben az esetben a tisztelegést bal kézzel vagy
ha ez a karja sem volna szabad, feszes tartás-
sal és fővetéssel teljesítse.

11. (151. p.) *Ha több csendőr van együtt,
mi a kötelessége annak, aki az előljárót leg-
előbb veszi észre?*

Ha több csendőr van együtt, az, aki az
előljárót (feljebbvalót) először veszi észre, a
tiszteletadásra a többit is figyelmeztetni
köteles.

12. (152. p.) *Az Államfő előtt a tisztelet-
adást hogyan kell teljesíteni?*

Az Államfő előtt a gyalog haladó csendőr
forduljon areba és úgy teljesítse a tisztelet-
adást. A tiszteletadás fogásait az Államfő
előtt 10 lépésre fejezze be a csendőr és 10
lépéssel az Államfő elhaladása után szün-
tesse be.

Ha a csendőr lovat vezet, mozgás közben
az arebafordulat elmarad.

XII.

Lőutasítás.

XII.

1. (13. p.) *A puska elsütésekor a lövedék minek következtében jön mozgásba?*

A puska elsütésekor az ütőszeg a töltény csapantyújára üt, a csapantyú érzékeny töltete és ennek közvetítésével a lőportöltet az ütés következtében meggyullad. A lőpor elégésekor fejlődő lőporgázok minden ereje előre, a lövedékre hat, amelyet előre irányuló mozgásba hoz.

A lőporgázok hajtó ereje a lövedék sebességét a csőben mindjobbban fokozza, míg végül a lövedék a csőtorkolatnál elért legnagyobb sebességgel a csőtorkolatot elhagyja.

2. (13. p.) *Mi a kezdősebesség?*

Az a sebesség, amellyel a lövedék a csőtorkolatot elhagyja, vagyis az az út, amelyet a lövedék a csőtorkolat elhagyása után az első másodpercben megfutna, ha mozgását egyenletesen megtartaná, a kezdősebesség.

3. (14. p.) *Milyen lenne a lövedék pályája, ha a lövedékre semmiféle erő nem hatna?*

Ha a csőből eltávozott lövedékre semmiféle erő nem hatna, a lövedék változatlan irányban egyenes vonalú pályát írna le és kezdősebességét állandóan megtartaná.

4. (14. és 15. p.) *Minő erők befolyásolják a lövedék mozgását s ennek folytán milyen lesz a lövedék pályája?*

A lövedék mozgását különböző erők he-

folyásolják. Ilyen a nehézségi erő és a levegő ellenállása. Ennek folytán a lövedékpálya meggörbül, a röptávolság pedig megrövidül.

5. (16. p.) *Mit értünk „oldalás” alatt?*

Avégből, hogy a lövedék fel ne boruljon, ami hatását a célban nagy mértékben csökkenené, a csőben csavarzat van alkalmazva, amely a lövedéket hossz tengelye körüli forgásba hozza. A tengely körüli forgás a lövedéket csekély mértékben jobbra eltéríti (oldalás). *másodpercenként 2320 fordul*

6. (17. p.) *Mikor találjuk el a célt?*

Miután a lövedék a csőtorkolat elhagyása után a meghosszabbított csőtengely alá süllyed, a fegyvernek olyan emelkedést kell adni, hogy a meghosszabbított csőtengely oly magasan haladjon a cél fölött, amennyit a lövedék a célig esik. Ekkor a célt eltaláljuk.

Minél távolabb van a cél, annál nagyobb emelkedést kell adnunk a csőtengelynek. A szükséges emelkedés megadására szolgál az irányzó készülék.

7. (18. p.) *Mi az irányvonal és a meghosszabbított irányvonal? Miben áll a célzás?*

A célgömb csúcsát és a nézőke szélességi közepét összekötő vonal az irányvonal. Ennek meghosszabbítása a célgömbön túl, a meghosszabbított irányvonal. A célzás abban áll, hogy az irányvonalat szemünkkel a célpontra irányítjuk vagy másképen kifejezve: az irányvonalat a szem és célpont összekötő vonalába állítjuk.

8. (19. p.) *Mit értünk irányzéktávolság, céltávolság és röppmagasság alatt?*

Irányzéktávolság a csőtorkolattól mért ama távolság, amelyen a röppálya a meghosszabbított irányvonalat másodszer metszi.

Céltávolság a cél távolsága a csőtorkolattól.

Röppmagasságok 100, 200, 300, 400 m. távolságokon, a röppálya pontjainak függőleges magasságai az irányvonal felett.

9. (19. p.) *Hol fekszik a pálya tetőpontja, mi a tetőponti magasság, a találatpont és a célpont?*

A pálya tetőpontja kis lőtávolságoknál csaknem a röppálya közepén, közép- és nagy lőtávolságoknál körülbelül a röppálya harmadik ötödében fekszik.

Legnagyobb röppmagasság: a tetőpont magassága az irányvonal felett (tetőponti magasság).

Találatpont azon pont, amelyben a röppálya a célsíkot metszi.

Célpont a célfelület ama pontja, vagy azon tereppont, amelyre az irányvonalat irányítjuk.

10. (23. p.) *Mit nevezünk hatáskörletnek?*

Azt a távolságot, amelyen belül a bárhol elhelyezett célt, annak alsó szélére célózva, eltaláljuk: hatáskörletnek nevezzük.

11. (24. p.) *Az irányzékállást mikor mondjuk teljesen és mikor részben pásztázónak?*

Teljesen pásztázónak mondjuk az irányzékállást akkor, ha az irányzéktávolságon belül az összes röppmagasságok kisebbek, mint a célmagasság. Ellenkező esetben, vagyis, ha a röppálya az irányvonal fölött a célmagasságnál magasabbra emelkedik, az irányzékállás csak részben pásztázó.

12. (25—27. p.) *Milyen a 200, a 300 és a 400 méteres irányzékállás pásztázása?*

A 200 m.-es irányzékállás minden harszerű alakot teljesen pásztáz.

A 300 m.-es irányzékállás a mellalakot még éppen, továbbá minden ennél magasabb célt teljesen pásztáz.

A 400 m.-es irányzékállás a szökelő alakot teljesen pásztázza.

13. (30. p.) *A röppályának pásztázott tere mikor azonos a megfelelő irányzékállás hatáskörletével?*

A röppályának pásztazott tere csak akkor azonos a megfelelő irányzékállás hatáskörletével, ha a terep az irányvonallal a célnál párhuzamos.

14. (31. p.) *A célnál az ellenség felé eső terep mikor kisebbíti és mikor nagyobbítja a pásztazott teret?*

A célnál az ellenség felé emelkedő terep a pásztazott teret kisebbíti, az ellenség felé lejtő terep nagyobbítja.

15. (32. p.) *Mit nevezünk fedett térnek?*

Fedett térnek nevezzük valamely fedezék vagy fedező vonal mögött ama területet, amelyen belül — egy bizonyos tüzelési állásból tüzelve — becsapódások nem fordulhatnak elő.

16. (33. p.) *Mi a biztosított vagy holttér?*

Biztosított vagy holttér valamely harc-szerű cél részére a fedett térnek ama része, amelyen belül a röppályának a terep feletti magasságai nagyobbak a cél magasságánál.

17. (34. p.) *Mit nevezünk szórásnak s a szórás mikor növekszik?*

Ha egy puskából ugyanaz a lövő, ugyanazon viszonyok között, t. i. ugyanazon testhelyzet, ugyanazon irányzékállás mellett s ugyanarra a célpontra egymásután többször lő, a kilőtt lövedékek nem ugyanazt a pontot találják, hanem egy területen szétszóródnak. Ezt a jelenséget szórásnak nevezzük.

18. (34. p.) *A szórás okai mire vezethetők vissza?*

A szórás okai részben a fegyverre és lö-szerre, részben a lövő hibáira és részben a lövedéknek a levegőben való mozgására ható külső (időjárás) befolyásokra vezethetők vissza.

19. (34. p.) *A lövőnek milyen hibái lehetnek szórási okok?*

A lövő hibái, mint szórási okok: a célzási hiba, a tusa nem megfelelő vállhoz szorítása, vagyis a helytelen célratartás; továbbá a bil-lentyű helytelen elsattantása, vagyis a puska elrántása.

20. (36. p.) *A szórás-kúpot mik alkotják?*

A szórás következtében egymástól eltérő röppályák összeségükben a röppályák szórás-kúpját alkotják.

21. (37. p.) *Mik alkotják a találatképet?*

A szórás-kúp egyes röppályáinak áttörései a célsíkon, vagyis a találatpontok, alkotják a találatképet (találatcsoportnak is nevezzük), amely lehet függőleges vagy vízszintes.

22. (38. p.) *Mi a középső találatpont?*

Ha a találatképen egy függőleges és egy vízszintes egyenest húzunk akként, hogy ezen egyenesek mindkét oldalán egyenlő számú találat legyen, a két egyenes metszéspontja, mely a találatkép közepén foglal helyet, a középső találatpont.

23. (39. p.) *A középső találatpont körül s attól távolabb hogyan csoportosulnak a többi találatok?*

A középső találatpont körül sűrűn csoportosul a többi találat, attól távolabb fokozatosan ritkábban.

24. (39. p.) *Mit nevezünk 100%-os magassági és mit 100%-os szélességi szórásnak?*

Az összes találatokat magában foglaló függőleges találatkép magasságát 100%-os magassági szórásnak, szélességét 100%-os szélességi szórásnak nevezzük.

25. (40. p.) *A cél hatásos lövéséhez mi szükséges?*

A cél hatásos lövéséhez szükséges, hogy a középső találatpont a célba essék.

26. (49. p.) *Hogyan érheti el a csendőr, hogy a legtöbb lövése értékes találat legyen?*

Minden csendőr célzási helyeshítéseket önállóan tudjon alkalmazni. Törekedjék arra, hogy találatsoportjának belső, sűrű részét, vagyis a középső találatpontot nemcsak a cél felületébe, hanem annak legérzékenyebb részébe (rendszerint a cél magassági és szélességi közepébe) belehozza. Akkor a legtöbb lövése találat lesz és azok a leghatásosabban sebezhető felületrészbe fognak bejutni, vagyis a találatok értékesek lesznek.

27. (55. p.) *A távolság helytelen megállapítása mit okozhat?*

A távolság helytelen megállapítása — különösen nagy távolságra való lövésnél — teljes eredménytelenséget is okozhat.

28. (56. p.) *Hogyan osztjuk be a lőtávolságokat?*

A távolságokat beosztjuk:
legkisebb lőtávolságokra: 100 m-ig,
kis lőtávolságokra: 100—400 m-ig,
közepes lőtávolságokra: 400—800 m-ig,
nagy lőtávolságokra: 800—1600 m-ig és
legnagyobb lőtávolságokra: 1600 m-en felül.

29. (57. p.) *Legkisebb és kis lőtávolságokon mikre mily eredménnyel lehet a csendőr?*

A legkisebb és kis lőtávolságokon minden csendőr — a lövésben való jártasságához és a célok nagyságához mérten — egyes ajakokra (pontcélokra) igen jó, de mindenesetre kielégítő találatvalószínűséggel lehet.

A legkisebb lőtávolságokon jó lövők lőrésen keresztül, továbbá harcocsilőrésre és repülőgép élő céljaira — a mozgó célra való lövés határozványainak figyelembevételével — sikerrel lehetnek.

30. (60. p.) *Az időjárási viszonyok milyen befolyással vannak a lövésre?*

Nagy hidegben, ami a levegő sűrűségének fokozását idézi elő, valamint a lőiránnyal ellenkező irányban fújó szélnél kisebb lőtávolságot, azaz mélyebb találatpontot kapunk. Nagy meleg vagy a lőirányban fújó szél nagyobb távolságot, azaz magasabb találatpontot eredményez.

Oldalról jövő szélnél a célpontot a szél irányával ellentétesen kell áthelyezni.

31. (61. p.) *A hideg, illetőleg a meleg milyen lőtávolságot, illetőleg találatot eredményez?*

Hidegben (—5°-nál) 0,3, 2, 7 méterrel alacsonyabb találatot, azaz 20, 45, 70 m-el kisebb lőtávolságot kapunk; nagy meleg (35°) körülbelül ugyanazzal a mértékkel magasabb találatot, azaz nagyobb lőtávolságot eredményez.

32. (62. p.) *A különböző irányú szelek milyen hatással vannak a találatra?*

A lőiránnyal szemben fújó erős szél a lőtávolságot 12, 25 és 50 méterrel megrövidíti, a lőirányban fújó szél azt ugyanezzel a mértékkel meghosszabbítja.

A lőirányt keresztező közepes szél a találatpontot 500 m. távolságig 100 méterenként fél méterrel, erős szél 100 méterenként egy méterrel oldalt eltolja; 500, 1000 és 1500 m. távolságon az eltolódás 5, 12, 25 méter.

33. (63. p.) *Az eső minő befolyással van a lőtávolságra?*

Eső a lőtávolságot megrövidíti.

34. (64. p.) *Mi a csapott célgömbbel való célzás?*

A célzást úgy végezzük, hogy a célgömb csúcsát a nézőke szélességének közepébe az irányéllal egy magasságba juttatjuk és a célpontot a célgömb csúcsára vesszük. Az irányélt vízszintesen kell tartani.

Ez a csapott célgömbbel való célzás.

35. (65—67. p.) *Melyek a leggyakrabban előforduló célzási hibák?*

A leggyakrabban előforduló célzási hibák a következők:

a) a célgömb csúcsa a nézőkében az irányél alatt (finom célgömb) vagy a célgömb csúcsa az irányél felett (teljes célgömb).

Az első esetben mély lövés keletkezik, mert a csőtorkolat a cső hátsó végéhez viszonyítva mélyebben fekszik; a második eset pedig magas lövést eredményez, mert a csőtorkolat magasabban fekszik, mint a csapott célgömb alkalmazásánál.

b) A célgömb elszorítása abban áll, hogy a célgömböt a nézőke közepétől jobbra vagy balra helyezzük.

A lövedék azon oldal felé tér el, amerre a célgömböt és így a csőtorkolatot is eltoltuk.

c) A puskának oldalt való elfordítása. A lövedék azon oldal felé tér el, amerre a puska elfordul és kissé lejjebb is csap be.

A felsorolt célzási hibák már kis távolságokon is hibalövéseket okozhatnak.

36. (70. p.) *Az irányzékot hogyan kell állítani?*

Az irányzékot lehetőleg a céltávolságnak megfelelően kell állítani.

37. (71. p.) *Célpontul a cél milyen részét kell választani?*

Célpontul általában a cél alsó szélének közepét kell választani.

38. (73. p.) *A célpontot milyen irányban és mértékben kell áttenni?*

A célpontot ugyanabban az irányban és ugyanoly mértékben kell áttenni, amerre és amennyire a találatcsoportot el akarjuk tolni.

39. (76. p.) *Mi alapon kell alkalmazni a célpont áttételt vagy az irányzékváltoztatást a terepen és a lövöldében való lövésnél?*

A célpontáttételeket vagy az irányzékváltoztatásokat a terepen való lövésnél a lövedékbecsapódások megfigyelése alapján kell eszközölnünk, a lövöldéken pedig a belövő gyakorlatoknál elért találatképek vagy pedig

a mutatott lövedékbecsapódások szerint kell alkalmaznunk.

40. (78. p.) *A terepen való belövés mikor tökéletes?*

A terepen való belövés csak akkor tökéletes, ha a középső röppályát — a lövés folyamán tett megfigyelések alapján a célpontnak megfelelő áttételével vagy az irányzékállítás megfelelő változtatásával — a szándékolt találatpontba juttattuk.

41. (81. p.) *Vezetett tűznél a csatárok mikor választhatják vagy változtathatják önállóan a célpontot?*

Ha a viszonyok az egyes lövések megfigyelését lehetővé teszik, akkor a csatárok a tűzvezető parancsa nélkül is, önállóan választhatják vagy változtathatják a célpontot.

42. (86. p.) *Oldalt futó egyes gyalogosokra hogyan kell célozni?*

Oldalt futó egyes gyalogosokra: minden 100 m után körülbelül egy ember szélességgel kell előre céloznunk (pl. 300 m távolságra három ember szélességgel).

43. (90. p.) *Mozgó harcokcsik lőrésére hogyan kell céloznunk?*

A gyalogos sebességével oldalt mozgó harcokcsik lőrésére 50 (100 m) távolságokon egy (két) arasszal kell a lőrés elé céloznunk. Gyorsan haladó harcokcsiknál kétszeres előretartást kell vennünk.

44. (146. p.) *A lőtér lezárására rendelt biztonszági őr a veszélyeztetett területre való belépést hogyan akadályozza meg?*

Az őr oly személyeknek a veszélyeztetett területre való belépését, akár intéseit, figyelmeztetéseit nem értik (pl. nyelvet nem értők vagy akiknek a veszély felismeréséhez a felfogóképességük elégtelen, mint gyermekek, szellemi betegek stb.) szükség esetén fegyverhasználat nélkül igyekezzék megakadályozni.

45. (148. p.) *A lőtéren a puskákat és a tölténytáskákat meg kell-e vizsgálni s hogyan kell a zárzatoknak maradniok?*

A puskákat és tölténytáskákat a lövés megkezdése előtt és a lövés befejezése után a lőtéren (lövöldén) meg kell vizsgálni. Lövöldén az első megvizsgálás után a zárzatok maradjanak nyitva.

46. (152. p.) *Lőtéren a csendőr puskáját hol tölti meg s milyen jelentéssel adhatja ki azt kezéből?*

A csendőr puskáját csak a lőálláson töltsse meg és megtöltött puskáját mindig csak avval a jelentéssel adhatja ki kezéből, hogy az meg van töltve.

47. (153. p.) *A lövöldén csak milyen célra szabad löni?*

A lövöldén csakis a megfelelő lövonalban felmutatott célra szabad löni.

48. (161—163. p.) *A céltáblánál való szolgálatot hogyan kell ellátni?*

A jelzők mindaddig, amíg az előkészületek el vannak foglalva, mutassák a szóráskeret piros oldalát a lőállás felé. A lövésnek csak a szóráskeret eltávolítása után szabad megkezdődnie.

Ha a jelzők a lövés félbeszakítását kívánják, mutassák a szóráskeretet piros oldalával a lőállás felé. A fedezéket elhagyniok csak a löcsarnokból — a tűz beszüntetésére — adott jel után szabad.

A lövés megkezdésére szóló jel után a jelzők a céltáblát annyira tolják fölfelé, hogy a céltáblakeret vagy az alakcél alsó széle a lőállásról jól látható legyen.

A lövés mutatására adott jelre a jelzők a céltáblát a fedezékbe lehúzza cseréljék, a lövedékátesapódást keressék meg és a lövést mutassák meg.

49. (171. p.) *Mi a kötelessége a hüvelyszedő csendőrnek?*

A hüvelyszedésre kirendelt csendőr a ki-lőtt töltényhüvelyeket a felszedésnél azonnal vizsgálja meg és az észlelt haránt- vagy hossz-repedéseket mutassa be az oktatónak. Az oktató pedig jelentse ezeket a hiányosságokat a gyakorlatvezetőnek.

50. (173. p.) *Mit tesz a csendőr, ha az oktató a lőálláshoz szólítja?*

Az oktató felhívta csendőr „Súlyba“ vett puskával menjen arra a pontra előre, ahonnan lönie kell, a puskát tegye „Lábhoz“, nyissa ki a tölténytáskáját, válaszoljon röviden az oktatónak a célra, a távolságra és célzásra vonatkozó kérdéseire (ha ily kérdések szükségesek), azután foglalja el a testhelyzetet, melyben lönie kell, állítsa az irányzékot, töltsse meg puskáját és lőjön.

51. (174. p.) *A csendőr mikor választhatja testhelyzetét tetszés szerint?*

Ha a felveendő testhelyzet nincs meg szabva, a csendőr tetszése szerint választhatja azt.

52. (175. p.) *Minden csendőr milyen puskával lőjön?*

Minden egyes csendőr elvileg saját puskájával lőjön. Ha ez valamely oknál fogva lehetetlen volna, akkor a gyakorlatvezető engedélyével más puskát használhat. Ezt azonban a „Találatfüzetben“ elő kell jegyezni.

53. (177. p.) *Térdelve való lövésnél mi van a csendőrnek megengedve?*

Térdelve való lövésnél a csendőr felső testét minden lövés után felemelheti és a tusát a földre támaszthatja.

54. (179. p.) *A lőállásról való távozás után mi a csendőr kötelessége?*

Távozás után a csendőr támassza puskáját a sorompóhoz és mutassa be „Találatfüzet“-ét a gyakorlatvezetőnek.

55. (182. p.) *Eltűnő céltárgyakra való lövésnél mit kell a csendőrnek tennie? Gyorslövésnél a lövés tartama mikortól számít?*

Az eltűnő céltárgyakat a csendőr lövésre készen várja. Puskáját azonban csak akkor szabad célra emelnie, ha a céltárgy megjelenik.

Gyorslövésnél a lövés tartama a „Rajta“ vezényszó elhangzásától számít.

56. (230. p.) *A csendőr hogyan céloz?*

A csendőr rendszerint bal szemét behunyva a jobb szemével céloz.

57. (242. p.) *Ha a csendőr a billentyű elcsattanás gyakorlása mellett céloz is, mit kell tennie?*

Ha a csendőr a billentyűelcsattanás gyakorlása mellett céloz is, az érintkezésvétel előtt kapja meg az irányvonalat, igazítsa azt be a célpontba és mutatóujjának görbítését azonnal kezdje meg. Ha eközben az irányvonal a célponttól elmozdulna, a billentyűre való nyomást ne folytassa, hanem csak akkor fokozza ismét, ha az irányvonal ujonnan a célpontba jut. Ezt az eljárást mindaddig folytassa, míg az ütőszeg előre nem csaptat. Ha pedig az elcsattanás nagyon sokáig tartana, akkor jobb, ha a célzást abbahagyja.

A csendőr a billentyű elcsattanásánál ne erre, hanem folytonosan a célzásra gondoljon. Sok gyakorlattal el kell érnie azt, hogy az elcsattanás művészetét gépies biztonsággal eszközölhesse.

58. (245. p.) *Tűzeléshez a csendőr milyen testhelyzetet válasszon?*

Tűzeléshez a csendőr olyan testhelyzetet válasszon, hogy az előterepet jól áttekinthesse, az ellenséget jól megfigyelhesse és a bárhol

mutakozó célt puskájával könnyen célba vehesse.

Ilyenkor „jó a kilövése“.

Csak másodsorban gondoljon a csendőr a jó fedezésre, hogy az ellenségnek kis célt mutasson és annak tűzhatását minél jobban csökkentse.

59. (246. p.) *Elvileg milyen testhelyzetben tüzeljen a csendőr?*

A csendőr elvileg mindig fekvő, feltámasztott puskával tüzeljen egyrészt azért, mert így a fegyverének szilárdabb alátámasztást adhat, másrészt, mert az ellenségnek kisebb célt mutat. Ülő-, térdelő- vagy állóhelyzetet csak akkor foglaljon el, ha a célbavétel fekvő helyzetben lehetetlen vagy igen nehéz volna, ha a rendelkezésre álló fedezék azt megkívánná, ha a kapás- vagy gyorslövés sikere a lövésnek pillanatok alatt való leadását követelné vagy ha a lövés leadását közvetlenül kizárta követné.

60. (249. p.) *Célratartásnál hogyan járjon el a csendőr?*

Célratartáshoz a csendőr vonja közelebb egymáshoz a földön könyökeit és mozdítsa puskáját mindkét karjával kissé előre, emelje azt a váll magasságába, a tusát szorítsa erősen a vállgödörbe, majd a puskát irányítsa természetes légzés mellett a céltárgyra.

61. (249. p.) *Célzásnál hogyan járjon el a csendőr?*

Célzásnál a csendőr tegye mutatóujját — lehetőleg középipízzel — a billentyű hajlásába, míg jobb kezének többi ujjai maradjanak a tusanyakon. Fejét testalkatának megfelelően hajtsa kissé előre és oldalvást. Bal szemét lehunyva, győződjék meg az irányél vízszintes helyzetéről, szükség szerint a puskát balkezével fordítsa helyre, majd vegyen érintkezést, célozzon és a billentyűt csattantsa el.

62. (249. p.) *Lövés után mit tegyen a csendőr?*

Lövés után maradion nyugodtan és figyelje lövésének hatását, majd helyezze mutatóujját ismét a sátorvas jobb oldalára és vegye pus-káját a töltés előtti helyzetbe vissza.

63. (250. p.) *A puska kiürítésénél hogyan jár el a csendőr?*

A puska kiürítésénél tegye a csendőr bal-keze hüvelykujját a tölténymedence fölé (ez megakadályozza a töltény kivetését és a tölténytár kicsapódását), jobb kezével húzza lassan a záródugattyút teljesen hátra, tegye a töltényürből kihúzott töltényt tölténytáskájába vagy ruhazsebébe. Nyomja ezután jobb-kezének hüvelykujjával a tártartó nyomóját előre (ekkor a tártartó kamója a tár orrát el-ereszti s az adogató a tárt fölfelé löki), vegye ki a tölténytárt a szekrényből és tegye azt szintén el.

64. (250. p.) *Hogyan üríti ki a puskát a csendőr, ha a tárban csak egy töltény van?*

Ha a tárban csak egy töltény van, az nem emelkedik ki annyira, hogy ahhoz a csendőr hozzáférhessen, ezért jobb kezének kis ujjá-
val a szekrény alsó nyílásába nyulva, nyomja fel a tölténytárt; bal keze hüvelykujjának segítségével rögzítse azt felemelt helyzetében, majd a jobb kezével vegye azt ki. A csendőr azután a záródugattyút, majd a zárócsapót az ütőszeg fesztelenítésével csukja be.

65. (251. p.) *Térdelő helyzetben való tüzeléshez hogyan térdel le a csendőr?*

Térdelő helyzetben való tüzeléshez a csendőr térdeljen le. Ha alacsonyabb helyzetben kell ugyancsak térdelve tüzelnie, üljön le jobb sarkára. Utóbbi esetben jobb lába fejét kinyújthatja vagy összehúzhatja, felsőtestének egyensúlyát pedig — a bal láb előre vagy visszavétele által — tetszés szerint szabályozhatja.

Kisebb irányváltoztatásnál a honvéd szükség szerint jobb lábhegyét húzza be vagy nyujtsa ki, bal lábát helyezze előre vagy hátra és hajlítsa baltérdét a megfelelő oldalra.

66. (251. p.) *Térdelő helyzetben való célratartást hogyan hajtja végre a csendőr?*

Célratartáshoz a csendőr mindkét esetben markolja meg balkezevel a puskát az ágyvájatnál vagy támassza alá a szekrény elejénél. Magas térdelő helyzetben karját testéhez, mély térdelő helyzetben pedig könyökét bal térdére támaszthatja. Jobb kezével épp úgy, mint fekvő helyzetben fogja át a tusa nyakát és emelje azt, kissé előmozdítva a vállal egy magasságba és szorítsa a tusát erősen a vállgödörbe; jobb könyökét emellett vállmagasságig felemelheti.

67. (252. p.) *Mikor célszerű az ülő testhelyzetben való tüzelés? Ülőhelyzetben a töltés, célzás és lövés fogásait hogyan kell végre-hajtani?*

Az ülő testhelyzetben való tüzelés különösen akkor célszerű, ha a terep a löirány felé lejt vagy ha a csendőr puskáját feltámaszthatja. Így kevésbé fárad el és kisebb célt is mutat.

A csendőr ülő helyzetben a töltés, célzás és a lövés összes fogásait és műveleteit a térdelő helyzetenél említett módon hajtja végre.

68. (254. p.) *A lövés végrehajtásánál melyek a leggyakrabban előforduló hibák?*

A lövés végrehajtásánál előforduló leggyakoribb hibák:

a) A testhelyzet helytelen elfoglalása. A csendőr a löirányhoz túlságos ferdén fekszik és a célratartásnál jobb válla vagy igen hátra vagy igen előre kerül. Első esetben a tusa a felső karra, utóbbi esetben a kulcscontra támaszkodik és a hátralökés erősen érezhetővé válik.

b) Az irányzék helytelen állítása.

c) Célratartásnál a bal kéz elmozdítása és a tusának a vállgödörbe való határozatlan tapogatózó beillesztése vagy ha a tusa a vállszintje fölé vagy jóval az alá kerül.

d) Ha a tusát a csendőr nem szorítja érelyesen a vállgödörbe, a tusa nyakát nem markolja kellőleg át, fejét túlságosan előre vagy hátra hajtja.

e) A puska elfordítása, a fej merev tartása.

f) Lélegzetvétel elcsattantás közben.

g) A puska elrántása, mely hibát a mutatóujjnak hirtelen és nem egyenletes behajlítása okozza.

69. (257. p.) *Mozgás közben a csendőr a kapáslövést hogyan hajtsa végre?*

Mozgás közben a csendőr a kapás-lövéshez előbb álljon meg és azután lőjön.

XIII.

Fegyverutasítás. (Kivonat a „Puskád“ című füzetből.)

XIII.

1. Miért kell a puskát szeretni, ápolni s vele bánni tudni?

Szeressük a puskánkat, mert ő a leghűségesebb, a legmegbízhatóbb sorsosunk, ott, ahol hazánkról, életünkről és vérünkről van szó.

Kíméljük, ápoljuk, el ne hagyjuk őt; tanuljunk meg vele bánni, mert az a legveszelebbes pillanatokban úgy fizet, ahogy megérdemeljük.

Ha nem ápoljuk, nem gondozzuk, nem kíméljük s nem tudjuk alkalmazni, akkor cserben hagy; ha elhagyjuk, becsületünkön kívül támaszunkat veszítettük!

Ha törődünk vele, ha saját kényelmünk feláldozásával tisztogattuk, kíméltük, becsültük, megtanultunk vele jól bánni, akkor aztán biztosak lehetünk felőle, hogy úgy aratunk, amint vetettünk. Lő amennyit akarunk; talál a hova szándékozunk; elpusztítja ellenségeinket éppen akkor, amikor bennünket le akartak lőni. Éjjel, nappal, akármilyen helyen, támadunk vagy védünk, egyformán mindenünk, messzebb vagy közelebb van ellenségünk, biztosan számíthatunk rá.

2. Minő hatása van a puskának?

A puska 6 km-re is el tudja röpíteni a lövedéket, 2600 lépésig célozni is lehet vele és 500 lépésig egyes embert is el lehet találni vele. A lövedék 5 emberen is keresztül megy, vastag fákat, vékonyabb falat s 1 cm vastag vaslemezt átüt.

3. *Mi a puska neve?*

„95. mintájú ismétlő puska“. Azért 95. M., mert 1895. évben szerelték fel vele a hadsereget s azért ismétlő, mert egy fogással 5 töltenyt lehet a tölténytárral behelyezni s a záródugattyú egyszerű kihúzása és betolása által ötször lehet megtölteni és lőni s csak aztán kell új tárat tenni bele.

Lehet persze a tárat akkor is behelyezni, ha abban nincs is 5 töltény, sőt lehet a töltényeket egyenkint is beletenni, ha az adogatónak valami baja volna vagy ha tár nincs.

Egy egyszerű kis fogással meg lehet tölteni a puskát 6 töltényre is.

A puskát egy Mannlicher nevű mérnök találta fel, azért nevezik így is.

4. *Melyek a puska főrészei?*

A puska főrészei: 1. a cső, 2. az irányzék, 3. a závarzat, 4. a szekrény az adogatóval, 5. az ágy, 6. a foglaltvány, 7. a szurony, 8. a szerelék.

5. *Mire kell a csőnél vigyázni?*

Bármilyen szívós is a cső, óvni és gondozni kell, mert a rozsdá, meg a piszok kárt tesz benne. Arra is mindig vigyázni kell, hogy a lövésnél sem föld, sem kőc vagy egyéb ne legyen a csőben, sem a torkolatban, mert ha ez el van dugulva, dugulástól a levegő össesajtolódik s lövésnél csődudorodás keletkezik, sőt a puska fel is robbanhat. Már pedig nagyon fontos, hogy a csőnek semmi baja ne legyen, mert csak így vezeti oda a lövedéket, ahová célzunk.

6. *Mi az irányzék rendeltetése? Hogyan célzunk?*

Az irányzék segítségével célozunk, azaz irányítjuk a puskát oda, ahová lőni akarunk. Az irányzék két részből áll, ú. m. a tulajdonképeni irányzék és a célgömb.

A célzás úgy történik, hogy egyik szemünkkel átnézünk (a másikat behunyjuk) a

nézőkén úgy, hogy annak felső szegélye, az irányél vízszintes legyen, a célgömb csúcsát a nézőke felső szélével egy magasságba s szélességének közepére vesszük s akkor az így tartott puskát addig irányozzuk, míg a célpont a célgömb csúcsára kerül, azaz ezeket az iránypontokat a szem, a nézőke felső szegélyének közepe, a célgömb csúcsa és a célpont — egy vonalba hozzuk, az irányvonalba.

7. *Különböző távolságoknál az irányzékot hogyan használjuk?*

Az irányzékkeret alsó végén egy rövid kar van, ebbe van bevágva az 500 lépéses alapirányzék nézőkéje. Ezen át lefektetett kerettel célozhatunk.

A többi irányzékállás nézőkéjét felállított kerettel használhatjuk. Az irányzékkeret alsó szélén a 300 lépéses legmélyebb irányzékállás nézőkéje van bevágva. A mozgatható irányzéktooló nézőkéjét a keret baloldalán lévő számok alatti rovátkákhoz állítva használhatjuk 600—2400 lépésig. Itt minden páros 100 lépésnek megfelelő irányzékállás van csak megszámozva és rovátkázva, de lehet állítani páratlan 100 lépéset is, ha pl. 700 lépéset akarunk állítani, akkor a tolót 6 és 800 lépéses rovatkák közé, középre toljuk.

8. *Hogyan kell a puskát elsütöni?*

A puska elsütésénél a következőképp kell eljárni: a jobb mutatóujj középizületével a billentyűt folytatólagosan húzzuk hátra addig, míg ellenállást érzünk: ez az érintkezés-vétel, azután lassan görbítjük az ujjunkat mindaddig, míg az ütőszeg előrecsap s elsüti a töltényt. Úgy az érintkezés-vétel, mint az elsütés alatt a lélekzetet vissza kell tartani.

Az érintkezés-vételre és azután a lassú elhúzásra minden viszonyok között súlyt kell fektetni, mert ha elrántjuk a puskát, nem találunk.

9. *Hogyan kell a závarzatot kinyitni s az ütőrugót leereszteni?*

A závarzat kinyitásához a zárócsapót kinyitjuk, jobbkézrel a fogantyúgombot hátrahúzzuk erős húzással, míg a vég-támszegek engednek. Ekkor az ütőrúgó megfeszül. A závarzat becsukásához azt a gombnál előretaszítjuk teljesen. Az ütőrúgó megfeszült állapotban marad, a szekrényből a legfelső töltény a töltényürbe tolódik.

Ha az ütőrúgót le kell eresztetni, akkor a nöcsavar recézett fogantyúját jobb hüvelykujjunkkal visszahúzzuk, azután a mutatóujjal a billentyűt elhúzva, lassan előre eresztjük. Az ütőrúgót csak töltetlen puskán eresztjük le.

10. *Öt tölténnyel hogyan töltünk?*

Ha a puskát tele tárral akarjuk megtölteni, kihúzzuk a záródugattyút, a tárat előrefordított lövedékekkel s úgy tartva, hogy az orra fölfelé jusson, ráhelyezzük az adogató lemezre. Azután jobb hüvelykujjal — miközben a jobbkéz többi ujjai az ágyhoz támaszkodnak — erőteljesen benyomjuk addig, amíg a tártartókamó a tár orrába bele nem kapaszkodik. Az adogató és támrúgó ezzel megfeszül. A záródugattyút előretolva, ennek előrésze a legelső töltényt betolja a tölténytárba. A záródugattyú kihúzásakor a töltényvonó kihúzza az üres hüvelyt s a kivető kivetí. Amint a záródugattyú nyitva van, az adogatórúgó a tárban lévő töltényeket felemeli, úgy hogy a legfelsőt a záródugattyú újabb becsukása beleviszi a töltényürbe.

11. *Egy tölténnyel hogyan töltünk?*

Egyes tölténnyel való töltésnél a töltényt az adogatólemezre tesszük s becsukjuk a záródugattyút.

12. *Hat tölténnyel hogyan töltünk?*

Hat tölténnyel úgy lehet tölteni, hogy egy teljes tárral beteszünk a szekrénybe, egy egyes töltényt beteszünk a töltényürbe, azután bal hüvelykujjal erős szorítással benyomjuk a legfelső töltényt, a záródugattyút egy kissé

előre nyomjuk, míg a töltények fölé kerül a zárolófej, azután kivesszük a bal hüvelykujjunkat és becsukjuk a záródugattyút.

13. *Hogyan vesszük ki a tölténytárt a szekrényből?*

Ha a szekrényből ki akarjuk venni a tárat, a tártartó recés nyomantyúját előrefelé nyomjuk, mire a tártartó kamó elereszti a tár orrát, az adogató rúgó pedig kilöki azt s kidobja, ha a balkéz-hüvelykujjal le nem fogjuk. Ha csak egy töltény van a tárban, akkor még a jobb kisujjal benyulunk a szekrény alsó nyílásán is s azzal feltoljuk a tárt, balkézrel pedig kivesszük.

14. *Mit nevezünk szereléknek?*

A puska jókarban tartásához, valamint a szétszedés és összerakáshoz szükséges eszközök képezik a szerelékét.

Ezek:

1. a sárgaréz törlőbot;
2. a tisztítóvessző;
3. a csavarhúzó és
4. a csőtorkolatvédő.

15. *Hogyan kell a puskát jókarban tartani?*

Csak a jól gondozott puska működik kifogástalanul.

A puska rendben legyen felakasztva a *laktanyában*, alkatrészei alapállásban, a csőtorkolatvédő rajta.

Használat közben vigyázni kell, nehogy megsérüljön.

Óvatosan feküdjünk le vele, ne támasszuk a célgömbbel semminek, fegyverfogásnál ne üssük, s a tusát ne vágjuk a földhöz, ne ejtsük el.

Ha mégis valami baja volna, ne piszkáljuk, ne erőltessük, hanem *jelentsük kihallgatáson a bajt azonnal*.

Használat után tisztítsuk meg alaposan. Tisztításhoz csak amikor szükséges, akkor szedjük szét.

Ne használjunk a tisztításhoz semmiféle káros dolgot, nehogy smirglivel (csiszoló papir) s vassal tisztítsuk s ne közönséges zsírral kenjük be, hanem a csövet lövés után tisztítsuk a fegyverolajba mártott tisztító vesszőkefével, másnap a törlőbottal, kóccal vagy vászonronggyal, utána ismét olajos kefével.

A port, vizet töröljük le gondosan, a rozsdát — ha volna — petróleummal áztassuk le, a vasalkatrészeket fadarabkákkal és olajos rongy segítségével tisztítsuk ki, utána kenjük be leheletszerűen fegyverzsírral, az megóvja a rozsdásodástól.

A faalkatrészeket kenjük meg többször finoman olajjal, hogy ne száradjanak ki s a nedvességet ne szívják fel.

A barnított részeket nem szabad fényesre dörzsölni, mert akkor könnyen fogja a rozsdá.

16. Mit tud a löszerről?

A 93. M. éles löszert a csepeli tölténygyárban készítik. A *töltényhüvely* sárgaréz bádogból készült s alól pereme van. A fenekén van egy mélyedés, ebben az *üllő* és a *gyújtólyuk*.

A hüvelyben van a gyérfüstü *lőportöltet*, apró korongok. Mikor ez meggyul a lövésnél az elégéstől olyan hatalmas gázfeszültség származik, mely a lövedéket egy másodperc alatt 620 m.-re röpíti el.

A *lövedék* acélburkolattal bevont ólommag, hengerkúpalakú, hosszúkás, 8 mm átmérőjű, feneke lapos.

Egy *tölténytárban* 5 töltény van s két tár egy *tárdobozban*. Egy *töltényrakaszban* (faláda) 1350 drb. töltény van.

XIV.

Sportutasítás.

XIV.

1. (1. §. 2. p.) *A közelharc mit foglal magában?*

A közelharc felöleli a kézigránátharcot, a kézitusat, végül a kapáslövést és a gyorstüzélést.

2. (1. §. 6. p.) *Melyek a közelharc eszközei?*

Közelharc-eszközök: a puska, a szurony, a rohamkés, a kézigránát és az ismétlőpisztoly; ezeket kiegészíti a gyal. ásó, csákánybalta és a nem rendszeresített egyéb alkalmi közelharceszköz (fokos, dorongok, kövek).

3. (2. §. 9. p.) *A közelharcban mitől várhatunk döntő eredményt s mi biztosítja a győzelmet?*

Döntő eredményeket a közelharcban csak a támadástól várhatunk.

Meglepő, erélyes és elszánt fellépés, határozott, bátor és furfangos cselekvés, helyes együttműködés és a közelharc-eszközöknek biztos és kiméretlen használata biztosítja a győzelmet.

A csatárt az a vágy hevítse, hogy az ellenséggel minél előbb szembeszállhasson és vele, szuronyát összemérve, végleg leszámolhasson.

4. (2. §. 10. p.) *A közelharcban a megsemmisülésnek mik az okozói?*

Közelharcban a tétlenség, a habozás és a helyzettel való megalkuvás biztos okozói a megsemmisülésnek.

A szorongatott bajtársak cserbenhagyása:
gyávaság!

5. (8. §. 42. p.) *A közelharcban a csatárnak mi a leghatásosabb fegyvere? A csatárnak mikor kell szuronyt használnia?*

A csatár sohase feledje, hogy a puska a közelharcban is rendszerint mint lőfegyver a leghatásosabb harceszköz. Törekedjék tehát arra, hogy ellenfelét elsősorban jól irányzott lövéssel teríthesse le a közelharcban is.

Ettől az elvtől közelharc közben eltérnie és szuronyt használnia akkor kell:

- a) ha bajtársait lövésével veszélyeztetné;
- b) ha puskájából tölténye kifogyott volna és az ellenfél közelsége miatt puskája töltésére ideje nem maradna.

XV.

Tereptan.

XV.

1. *Mit értünk terep alatt?*

A földfelület kisebb-nagyobb részét „terep“-nek (térzin, felszínnek) nevezzük.

2. *Mit értünk a terep „természetes“ része alatt?*

A föld felületének (a terepnek) emberi munka által meg nem változtatott részét, a terep „természetes“ részének nevezzük.

3. *Mit értünk a terep „mesterséges“ része alatt?*

A föld felületén (a terepen) az emberi munka állandó változásokat végez, ezeket a terep „mesterséges“ részeinek nevezzük.

4. *Mit értünk tereprész alatt?*

A föld felületének természetes és mesterséges részei „tereprész“-ek.

5. *Mit értünk tereptárgy alatt?*

A föld felületén levő mesterséges részeket (pl. építmények, házak stb.) „tereptárgy“-aknak nevezzük.

6. *Mit értünk terepfödözet alatt?*

A föld felületét borító növényzetet a „terep födözet“-ének nevezzük.

7. *Mit értünk terepszakasz alatt?*

„Terepszakasz“ alatt a terep olyan részét értjük, amelyen belül annak jellege nem változik. Pl. helység, erdő, iszapos terület stb.

8. *Mit értünk szoros alatt?*

„Szoros“ egy olyan szűk terepszakasz, amelynek mellékterülete járhatatlan. Pl. vizenyős területen keresztül egy töltésen vezető út.

9. *Mit értünk kilátó pont, belátható tér és beláthatatlan tér alatt?*

A terepnek azt a pontját, ahonnan messze elláthatunk, „kilátó pont“-nak mondjuk. Azt a részét, amelyet áttekinthetünk, „belátható tér“-nek, azt pedig, amely az áttekintés elől el van takarva „beláthatatlan tér“-nek nevezzük.

10. *Mit értünk nyílt-, fődött- és átszeldelt terep alatt?*

A jól áttekinthető terepet „nyílt“-nak, ahol az áttekintés korlátolt, azt „fődött“-nek, ahol a mozgást vizek, árkok, kerítések stb. akadályozzák vagy befolyásolják, azt „átszeldelt terep“-nek nevezzük.

11. *Milyen terepjellegek vannak még?*

A terep egyenetlenségei szerint megkülönböztetünk még „sík“ ahol jelentéktelen, „hullámos“ ahol kisebb és „hegyes“ terepet ahol nagyobb terepegyenetlenségek fordulnak elő. Ahol a terep jellege váltakozik, azt „változatos“ terepnek nevezzük.

12. *Milyen világtájak vannak?*

Vannak fővilágtájak és mellékvilágtájak. A földgömb északi sarka felé eső irányt Északnak, a déli sark felé esőt Délnek nevezzük. Azt az irányt, ahol a nap fel kel „Kelet“-nek, ahol lenyugszik „Nyugat“-nak mondjuk. Ezek közé a fővilágtájak. Ezek közé a fővilágtájak. Ezek közé a „mellékvilágtájak“ esnek, amelyek a következők: Észak-Kelet, Dél-Kelet, Dél-Nyugat, Észak-Nyugat. Pl. Észak és Kelet között van Észak-Kelet.

XVI.

Egészségápolás.

XVI.

1. Baleseteknél mi a csendőr kötelessége?

A csendőr kötelessége azt, aki baleset áldozata lett, azonnal első segélyben részesíteni és egyidejűen az orvost a baleset neméről haladéktalanul értesíteni.

2. Az ájulást miről ismerjük fel s az ájultat hogyan részesítjük első segélyben?

Az ájulás enyhébb eseteiben a beteg szédül, rosszul lesz, szeme elsötétül, légzése felületes. Nagyobbfokú ájulást arról ismerünk meg, hogy az arc elhalványul, a beteg szava eláll, ereje elhagyja, az egyén összeesik, öntudata elvész; emellett a légzés látszólag teljesen megszűnik. Ér- és szívverés alig, vagy épen nem érezhető.

Az ájultat — fejének mélyebbre helyezése mellett — vízszintesen a hátára fektessük. Felszerelését vessük le és a szűk ruharészeit: nyakravalóját, zubbonyát, nadrágszíját stb. jól tágítsuk meg. Arcát és mellét csapkodjuk meg erősen friss vízzel; ha nyelni tud, adjunk neki kevés vizet vagy feketekávé, meleg levest, teát stb.

Ha az ájult ettől még nem térne magához, dörzsöljük mellét, talpát és emeljük fel az alsó végtagjait, hogy az agyához több vér ömöljék.

Ha ez az eljárás is eredménytelen maradna, vagy a légzés teljesen megszűnnék, akkor mesterséges légzést alkalmazzunk.

3. *A napszúrás kinél lép fel és melyek a jelei?*

A napszúrás annál lép fel, aki rekkenő hőségben erős testi munkát végez és az izzadás által teste sok vizet veszít. Felismerhető arról, hogy az illető erősen izzadt, szomjas, feje forró, arca nagyon vörös, füle zúg és légzése nehéz.

4. *A napszúrást szenvedett embert hogyan kell első segélyben részesíteni?*

Friss víz ivása, a fegyverzet levétele, szoros ruhadarabok megoldása és rövid pihentetés elejét veheti a napszúrás kitörésének.

Ha azonban a fennemlített tünetek fokozódnak és az ember öntudatlanul összeesik, akkor szállítsuk gyorsan árnyékos és hűvös helyre. Tágítsunk meg rajta minden szoros ruhadarabot, polcoljuk fel törzsét és gondoskodjunk arról, hogy friss levegőt kapjon. Báméskodókat távolítsunk el.

Fejét és mellét locsoljuk meg friss vízzel vagy tegyünk hideg borogatásokat a fejére. Ajkát nedvesítsük meg vízzel vagy ecettel és ha a beteg nyelni tud, itassunk vele bőségesen hideg vizet vagy más üdítő italt.

Ilyen betegnek nem szabad szeszes italt nyújtani.

Hogy vérkeringését emeljük, dörzsöljük kezeit és lábait, épügy, mint az ájultnál.

5. *Agyrázkódás hogyan áll elő és hogyan kell az első segélynyújtást megadni?*

Agyrázkódás mindig fejre való bukás vagy a fejet ért ütés következménye. Ennek legszembetűnőbb tünete az azonnali kábultság vagy öntudatlanság, amelyhez gyakran rosszullet, hányinger vagy hányás csatlakozik, az érverés pedig meglussul.

Az ilyenképen szerencsétlenül járt embert fektessük célszerűen, kissé felpolcolt fővel; oldozzuk meg szoros ruháját és tegyünk fejére hideg borogatást vagy jégtömlőt.

Ha öntudatánál van, nyujtsunk a betegnek üdítő italokat és hagyjuk az orvos megérkezéig teljes nyugalomban.

6. *Mérgezéseknél hogyan kell első segélyt nyújtani?*

Lehetőleg gyorsan távolítsuk el a mérget a gyomorból hányás által. A hányást úgy idézzük elő, hogy a mérgezett torkát ujjal vagy tollal izgatjuk. Emellett adhatunk a betegnek hánytatószer is, mely a mérgezés neme szerint különböző.

7. *Maró savakkal való mérgezésnél hogyan kell eljárni?*

Maró savakkal vagy lúggal történt mérgezéseknél, melyeket a száj égő érzéséből, az ajkaknak és a nyelvek kimaródásából ismerhetünk fel, nem szabad a hányást megindítani vagy előmozdítani. Ilyen esetben adjunk sav (kénsav stb.) mérgezéseknél kettedszén-savas natrium (szóda bikarbonika) oldatából, magnéziából, mésvízből, vízben felkavart kréporból körülbelül egy evőkanálnyit egy pohár vízre, vagy szappanos vizet.

Lúggal (lúgkő-oldattal) való mérgezésnél adjunk híg ecetet vagy citrom-nedvet.

A gyomor falának és a gégeének nevezett mérgek maró hatásától való megóvása céljából itassunk azonkívül azonnal nyákos és olajos folyadékokat (olaj, fehérje, tej, vízzel felkavart liszt).

8. *Foszformérgezésnél (gyufa) hogyan kell eljárni?*

Foszformérgezések (gyufa), midőn a hányadék foghagymaszagú és sötétben villog, hánytassunk és adjunk negyedóránként 10 csepp terpentinolajat vízben vagy adjunk keményítőliszt hígított keverékét. Ebben az esetben közönséges olajat vagy zsírt ép oly kevéssé szabad nyújtani, mint tejet.

9. *Arzén (patkánymég) mérgezésnél hogyan kell eljárni?*

Arzén (patkányméreg) mérgezésnél koleraszerű tünetek jelentkeznek. Leghatásosabb szer a magnézia, mely minden gyógyszerárban „arzénmérgezés ellenszere“ név alatt készletben van. Elég belőle 2—3 evőkanálnyi, melyet minden 5 percben evőkanalankint langyos vízzel vegyítve nyújthatunk.

10. Szublimátmérgezésnél hogyan kell eljárni?

Szublimát-mérgezésnél a mérgezett erős fájdalmakat érez a gyomorban és belekben, rendszeren hány is. Adjunk sok langyos vizet a hányás előidézése céljából és azután akár hány a beteg, akár nem, adjunk sok tejet és sok tojásfehérjét vízzel összekeverve.

11. Növényi mérgekkel vagy mérges gyógyszerekkel való mérgezésnél, valamint részegségnél hogyan kell első segélyt nyújtani?

Növényi mérgekkel (mérges gombák, nadragulya, bürök stb., szintúgy különböző mérges gyógyszerekkel: ópium, morhium stb.) való mérgezésnél mozdítsuk elő a hányást. Adjunk erős feketekávé; tegyük jeges borogatást a fejére.

Hasonló segélyt kell nyújtanunk nagyfokú részegségnél (borszeszmérgezés) is.

A kevésbé részegyet hagyjuk nyugton aludni, de fektessük törzsét magasra.

12. Hogyan idézhetünk elő hányást?

Hányást idézhetünk elő, ha a beteg torkát ujjal vagy madártollal megpiszkáljuk vagy vele meleg vizet itatunk, melyben sót vagy kis darab szappant oldunk fel.

Ha már hányt a beteg, azaz ha a gyomra már üres, nem szabad meghánytatnunk, mielőtt gyomrát újból meg nem töltöttük; ezért a mérgezett beteggel sok vizet vagy tejet kell itatni, hogy a beteg többször tudjon hányni s hogy így a méreg a gyomorból mielőbb kijusson.

Foszfórral (gyufa) és kőrisbogár mérgével való mérgezésnél azonban tejet itatni nem szabad.

13. Mérgezett sebeknél hogyan kell első segélyt nyújtani?

Mérgezett sebeket veszett kutyák, farkasok, mérges kigyók marása, rovarok, skorpiók csípése stb. idéz elő.

A méregnek a véráramba való jutása teszi eme sérüléseket veszélyessé.

Hogy ezt megakadályozzuk, szorítsuk össze a végtagokat a seb felett és ezáltal tartuk fenn a seb vérzését. Tartsuk a sehzert részt meleg vízben, hogy ezáltal a vérerek jobban tágulván, az erősebbé váló véráramlás a sebbe jutott mérget mintegy magából kiszodorja. Azután fertőtlenítő folyadékkal (borszesz, szublimát-oldat stb.) alaposan mossuk ki a sebet és kenjük be jódtinktúrával.

14. Felakasztottakat és megfojtottakat hogyan kell első segélyben részesíteni?

A felakasztottakat ragadjuk meg egyik kézzel a hónalj alatt, azután vágjuk át a köteleket (kendőt, szíjat stb.) a csomó felett, a kést oldalra dobva, eresszük le lassan a testet a földre. Ezután fektessük hátára és tegyük azonnal szabaddá nyakát. Lazítsuk meg minden szoros ruháját és indítsuk meg az élesztési kísérleteket. Emellett dörzsöljük meleg kendővel egész testét a szív irányában és kefével a talpát.

Megfojtottaknál hasonlóképen járjunk el.

15. Vízbefúltakat hogyan részesítsük első segélyben?

Vízbefúltaknál mindenképp a légutakat tegyük szabaddá; takarítsuk ki szükség esetén ujjunk körül csavart ruhával az orrát, száját és torkát iszaptól, földtől és homoktól stb. A vízbefúlt légutaiból oly módon távolíthatjuk el a vizet, hogy az ülő helyzetű mentő a vízbefúltat a térdére fekteti, mégpedig úgy, hogy

melle lefelé csüngjön, a feje pedig kissé hátrafelé hajoljon.

Aztán indítsuk meg a mesterséges légzést. Ha már lélegzik, dörzsöljük a végtagokat meleg kendővel és gondoskodjunk a test gyors felmelegedéséről. Ha pedig a beteg nyelni tud, nyujtsunk neki kis adag teát, kávé-t stb.

16. Betemetetteket hogyan részesítjük első segélyben?

Betemetetteket óvatosan ássuk ki. Miután a száj- és orrüregbe hatolt földet, homokot stb. kiszedtük, indítsuk meg a mesterséges légzést. Győződjünk meg előbb azonban arról, hogy nincsenek-e eltörve a felső végtagnak, vagy a mellkasnak csontjai. Utóbbi esetben úgy kell végrehajtanunk a mesterséges légzést, hogy a tört részeket lehetősen ne érintsük.

17. Villámsujtottal hogyan kell eljárni?

Ha valakit villám sujtott, utána kábultság vagy öntudatlanság, sőt halál is bekövetkezhetik, anélkül, hogy a testen sérüléseket lehet találni. Más esetben azonban a bőr különböző helyein gyakoriak a véraláfutások vagy égések.

Ha a villámsujtott öntudatlan, úgy helyezzük el és úgy kezeljük, mint az ájultat (mesterséges légzés), mégis a netalán szükségessé vált levetkőztetéskor nagy elővigyázattal járjunk el, nehogy a jelenlevő égési hólyagokat vagy pörköket leszakítsuk. Az ilyen sérüléseket úgy kezeljük, mint az égéseket.

18. Égési sebeknél hogyan kell első segélyt nyújtani?

Az égés vagy csupán a bőrnek fájdalmas vörösödését, vagy hólyagképződését idézi elő, vagy a bőrt és a mélyebben fekvő szöveteket megpörköli, elszenesíti.

A meggyulladt ruhát úgy oltjuk el, hogy pokrócot stb. terítünk rá vagy leöntjük vízzel.

A levetkőztetést végezzük óvatosan. A tapadó ruharészeket ne tépjük le, hanem vágjuk körül. Leforrázásoknál a nedves, forró ruhadarabokat óvatosan, de lehetőleg gyorsan ágjuk le.

Az égési sebeket fertőtlenítsük. A sebszéken az ép bőrt jódtinktúrával kenjük be. A seb közvetlen befedésére legalkalmasabb sterilgaze-ra (mull) kent bőrkenőcs. A fájdalmak ellen tegyünk jégtömlőt, vagy hidegvizes borogatást a vízhatlan szövettel borított kötést fölé.

19. Megfagyott emberrel hogyan kell eljárni?

Ha megfagyott emberre akadunk, a legnagyobb óvatossággal emeljük fel, mert a megfagyott részek könnyen törnek; szállítsuk védett helyre (hideg szoba, szin, csűr stb.). Ezután ruháját varrásán bontsuk fel és dörzsöljük hóval vagy hideg vízbe mártott ruhával.

Mihelyt a végtagok ismét mozgathatók és melegek, vigyük az egyént hűvös szobába hideg ágyra és folytassuk a további élesztési kísérleteket. Ha eljárásunk eredménnyel jár, a szerencsétlenül jártat fűtött szobába ne vigyük, hanem üdítsük meleg levessel, teával, kávéval stb. és csak fokozatosan melegítsük fel.

20. A mesterséges légzést hogyan hajtjuk végre?

Az öntudatlant hanyattfektetjük; a saját ruháiból rögtönzött tekerestet úgy toljuk a háta alá, hogy a gyomor tája a legmagasabban feküdjék. A második tekerestet a téde alá tegyük, hogy a hasfalat meglazítsuk.

A mentő nyúljon be mélyen a szerencsétlenül járt szájába és torkába és győződjék meg arról, hogy nincs-e abban nyálka, vér, vagy idegen test, mint: iszap, föld, ételmaradék stb.

Nézz meg azt is, hogy nincs-e az orr be-dugulva.

Miután a száját, orrot megtisztította és a légutakat szabaddá tette, az egyik mentő nyomja az állkapcsot előre olyanformán, hogy az alsó fogsor a felső elé jusson, nehogy a nyelv hátracsússzék és a légutat elzárja.

Ezután a második mentő lovaglólüléshez hasonlóan az öntudatlan mellé térdeljen (körülbelül annak csípője táján), kezét mindkét oldalra laposan a bordaívire tegye úgy, hogy a hüvelyk vastag húsa mindkét oldalon a szívgödörre essék és ezután gyorsan gyarapodó nyomással szorítsa a zsigereket hátra és felfelé, hogy a rekesz a mellkasban erősebben elődomborodva, a mellúrt megsűkítse.

A nyomás olyan erős legyen, hogy a levegő hallható zörejjel távozzék a légutakból (mesterséges kilégzés).

Most gyorsan emelje fel a kezét, hogy a mellkas ismét kitáguljon és friss levegő hatoljon be a tüdőbe (mesterséges belégzés).

Ezt a mozgást a természetes ki- és belégzésnek megfelelően 16—18-szor percenként ütemszerűen addig kell ismételnie, míg az öntudatlan magától folytonosan lélegzik, vagy míg a mesterséges légzést, mint határozottan haszon nélkül, körülbelül 2—3 órai alkalmazás után be nem kell szüntetni, vagy amíg az orvos a halál bekövetkezését kétségtelenül meg nem állapította.

Az éledésnek első jelei: az arc könnyed pirosodása, a szempillák vagy a szájzug rángása; a bordaív összenyomásánál bizonyos ellenállást érzünk. Ha eme jelek közül csak egyik is mutatkoznék, szólítsuk meg a beteget és kísérletképen a mesterséges légzéssel szünteljünk. A légzés kimaradásakor ismét folytassuk a mesterséges légzést.

21. A mesterséges légzést még hogyan hajtjuk végre?

A szerencsétlenül jártat hanyatt fektetjük. Miután meggyőződünk arról, hogy a beáramló levegő útja szabad, vagy szükség ese-

tén a fentemlített módon szabaddá tétetett, megkezdjük a mesterséges belégzést. Ebből a célból mindkét kart szorosan a könyök felett fogjuk meg, a fej felé hozzuk és itt 2—3 másodpercig tartjuk.

Ennek következtében a mellkas kitágul és a levegő a tüdőbe áramlik.

A kilégzést a karoknak a mellkas oldalfelületéhez való nyomása által eszközöljük.

Ilyen be- és kilégzési mozgást is 16—18-szor kell percenként végeznünk.

Az élesztési kísérletet akkor tekinthetjük eredménytelennek, ha az ér- vagy szívverés, szintűgy a légzés is, hosszas fáradozás után sem tér vissza, a test felülete hideg és halvány marad; a láták kitágulnak; az ajkakát és az orrlyukakat hab fedi be.

22. Sebesüléseknél hogyan kell első segélyt nyújtani?

A sebet megtisztítjuk, befödjük tiszta kötőszerral, hogy a sebbe szenny ne juthasson és a kötőszert a sérült testrészhöz hozzáerősítjük, azaz a sebet bekötjük. Ilyenkor vigyáznunk kell arra, hogy a sebet sohase érintsük közvetlenül az ujjunkkal és a sebet sohase takarítsuk ruhadarabokkal, zsebkendővel vagy más effélével, a vért abból sohase töröljük ki, a beszáradt vérpörköket vagy idegen testet ne távolítsuk el és a sebet sohase fedjük be bomlást gerjesztő anyagú kötőszerekkel. Ilyenkor legcélszerűbb mindig a sebkötöző csomagban lévő gaze-t használni.

Ha a sebbel foglalkozunk, kezeinket előbb szappannal, kefével és meleg vízzel mossuk meg és a sebet mindig tiszta vízzel öblítsük le és csiramentes gyapottal töröljük le.

A sebre meszet, cukrot, sót, hamut, dohányt, tojáshéjat, falevelet, vizeletet, arnikát vagy flastromot, illetve bármely más idegen anyagot tenni szigorúan tilos.

23. Vérzéseknél hogyan kell eljárni?

A vérzést minél előbb meg kell szüntetni. E célból a sebre kötést kell tenni.

Ha a vérzés erősebb, a sebre közvetlenül keményebben összerakott kötőszert, úgynevezett tampon-t teszünk, erre alkalmazzuk a kötést.

Ha a vérzés erre sem állott el s a vér a kötőszereket átissza, a tampon még szorosabban a sebhez kötjük.

Ha a vérzés így sem áll el s a seb a karokon vagy a lábakon van, akkor a tagot a seb és a szív között és pedig a felsőkaron vagy a combon szorosan körülkötjük kendővel, szíjjal vagy egyéb kötélekkel, hogy a vér a sebhez ne folyhassék. Ezt a kötést azonban legfeljebb 2 óráig lehet a testen hagyni, mert a testrészt elhalhat.

Pókhálót, homokot, lapist, sárga vattát, arnikát a vérző sebre tenni nem szabad.

24. Orrvérzésnél hogyan kell eljárni?

Orrvérzés esetén a nyakat szorító ruházatot meg kell oldani, az illetőnek fejét mérsékelten hátra fektetve megtámasztani s az orr porcogó részét a hüvelyk- és mutatóujjal 10–15 percig összeszorítva kell tartani. Csökkenti a vérzést, ha az orr tövére, a homlokra és a tarkóra hideg borogatást teszünk.

25. Csonttörés esetén hogyan kell eljárni?

A törött csontú végtagot nyugalomba kell helyezni. A sérültet le kell fektetni és törött végtagja alá párnát kell helyezni. A fájdalom és vérzés csökkentésére 10 percenkint tegyünk hideg borogatást. Ha a sérültet szállítani kell, a sérült végtagot mindig valamely hozzáálló kemény tárgyhoz (fasín, bot, vonalzó stb.) kell kötni.

Nyílt törés esetén előbb a sebet kell bekötni s csak azután kell alkalmazni a sínkötést.

26. A kötözést hogyan foganatosítjuk?

Kötözni lehet kendővel és pólyával.

A kötözésnél általában a kendő háromszögű alakját használjuk és pedig kiterítve vagy nyakkendő módon hosszúra összehajtogatva.

Háromszögű alakban alkalmazzuk a kendőt a kar nyakbakötésénél és pedig a következőképpen: Szembenállva a beteggel, a kendőnek leghosszabb oldalát függőlegesen rakjuk fel, csúcsát a sérült oldal felé fordítva. A felső szöglet a vállra kerül. Az alsó szögletet felhajtjuk és az ellenkező vállon emelve azt, a kendő végét a nyak oldalán megkötjük, a csúcsot a könyök felé hajtva megtűzzük. Ilyen módon az alkar a kendő által képezett tasakba jut.

Kiterített háromszög alakú kendőt használunk még a mell és a váll, a has és az ágyék táj, továbbá a váll és a csipő bekötésére; az utóbbi két esetben a kendő csúcsát a nyak, illetőleg a derék körül kötött övhöz, amelyet esetleg szintén kendővel készíthetünk, erősítjük.

A testnek egyéb helyein az összehajtott kendőt alkalmazzuk.

A pólyát, amely nem egyéb, mint egy felgöngyölt szalag, a testre helyezve legöngyölni engedjük; ha nem feküdnék jól a testre, tengelye körül elfordíthatjuk. Vigyázni kell, hogy a testet egyenletesen pólyázzuk be, mert ellenkező esetben a vérkeringést a szorítás akadályozza.

27. A tüdővész miről ismerhető fel és hogyan kell védekezni ellene?

A tüdővész külsőleg látható jelei a sápadt szín, a lesóványodás, a köhögés, a gennyes vagy véres köpet, a nehéz légzés, néha erős éjjeli izadás. A tüdővész részint a tüdővészeseknek a köpete, részint a gümőkóros tehenek teje terjeszti. Ellene való védekezésnek nem szabad tünni a padlóra való köpést, a szobákban szárazon való seprését, a szobákban való porolást, valamint tartózkodnunk

kell forralatlan tej ivásától. Minthogy a tüdőveszes ember beszéd és köhögés közben apró cseppecskéket fecskendez szét, melyek a betegséget az egészséges emberre is átvihetik, szokjuk meg azt, hogy a velünk beszélőktől legalább egy karhossznyi távolságra maradjunk. Gondot kell fordítani arra is, hogy lakásunk tiszta, levegős és világos legyen.

28. Hogyan keletkeznek általában a nemi betegségek és hányfélék?

A nemi betegségek általában nemi érintkezés útján keletkeznek és háromféle nemi betegség különböztetnek meg: a húgycsőkankót, a lágýfekélyt és a szifilisz.

Amíg a húgycsőkankó és lágýfekély csak közösülés útján keletkezhetik, addig a szifilisz nemcsak nemi érintkezés, hanem csókolodzás, poharak, evőeszközök, szivarszipkák, pipák, beretvák, hangszerek által is, ha azokat szifiliszben szenvedők használták. A fertőzés ugyanis nemcsak a nemiszerven, hanem a test bőrén vagy nyálkahártyáján előálló sérülés útján is történhetik.

29. Miről ismerhető fel a húgycsőkankó és annak milyen káros következményei lehetnek?

A húgycsőkankó 3—8 nappal a ragályozás után a húgycsőben fellépő csiklandó érzéssel kezdődik, amely vizelés alkalmával heves égető érzéssé fokozódik. Nemsokára a húgycsőből váladék ürül, amely eleinte nyálkás, majd gennyessé válik és akkor sárga vagy zöldes-sárga színű lesz.

Rendes orvosi kezelés mellett a húgycsőkankó teljesen meggyógyul. De ha elhanyagoljuk, átterjedhet a herékre, húgyhólyagokra, vesékre, izületekre, sőt a férfinél terméketlenséget is okozhat. Ha a kankóváladékkal beszennyezett ujjal a szemünkhöz nyúlunk, szemkankó állhat elő, ami sokszor vaksággal jár.

30. Miről ismerhető fel a lágýfekély és annak milyen káros következményei lehetnek?

A lágýfekély 1—2 nappal a ragályozás után keletkezik. A makkon és a fitymán egy vagy több göböcske képződik, melyek elgenyryezve, apró és fájdalmas fekélyekké válnak. Ezek gyorsan terjednek és összefolynak úgy, hogy a makknak és a fitymának nagy része elpusztulhat.

Ha a beteg nem kíméli magát, a lágýék hajlatában fájdalmas, mogyorónyi göbök keletkeznek (dob); ezek orvosi kezelésre visszafejlődhetnek, de hiányos ápolás mellett ökölnyi nagyságot is elérhet.

Ez a betegség nagyon fájdalmas ugyan, de többnyire meggyógyul és nem jár utóbajokkal.

31. Miről ismerhető fel a szifilisz (bujakór, kemény fekély) és annak milyen káros következményei lehetnek?

A szifilisz a legveszedelmesebb nemi betegség nemcsak hosszú tartama miatt, de azért is, mert következményei: a terméketlenség, az agylágýulás, a gerincagysorvadás csak évek múlva jelentkeznek.

Megfelelő gyógykezelés mellett azonban ez a betegség is teljesen meggyógyulhat.

Körülbelül 21 nappal a szifiliszben szenvedő növel történt közösülés után a hímtag valamelyik részén gyorsan növekvő göb keletkezik; ez csakhamar szétesik és fájdalmatlan fekélyé alakul át, melynek szélei porckemény tapintatúak. Ugyanekkor a lágýék-hajlatban is kemény göbök keletkeznek, amelyek nem fájdalmasok és nem gennyednek el.

A szifiliszes méreg azonban a vérbe is behatol és ennek útján az egész testben elterjed. Következményeként a ragályozás útján rendszeren hét hét múlva a bőrön kiütések jelennek meg, később gyakori a torokgyulladás és a szájbán és végbélnyílásban, valamint a test egyéb részein fekélyek lépnek fel.

32. Hogyan védekezzünk a nemibetegségek ellen?

1. Részeg fejjel sohase közösüljünk;

2. Minden közösülés előtt vazelinnel kenjük be a hímvesszőt, a közösülés után rögtön vizeljünk és ne felejtsük el a hímvesszőt szappanos vízzel megmosni.

3. A húgycsőbe csöppentsünk 2—3 csepp 3 százalékos albargin-oldatot és azt mindaddig tartjuk vissza a húgycsőben, amíg harmincig olvasunk.

4. A hímtagot, a makkot és a fitymát 1⁰/₀₀ szublimátos gyapottörklővel alaposan mosuk le.

5. Általában csavargó, tisztátalan, vagy kiütésekben szenvedő nővel ne közösüljünk.

6. Ha nemibetegségben szenvedünk, a nemi érintkezéstől tartózkodjunk és

7. ha nemibetegségünk van, sohase kezeljük azt házilag, hanem azonnal forduljunk orvoshoz.

171. A m.kir. csendőrség--tábornok vagy ennél magasabb rendfokozatban lévő--felügyelőjét, ha valamely csendőrparancsnokság állomáshelyén szolgálatilag megjelenik, a Szolg. Szab. I. rész 559. pont e/ alpontja alapján a Szolg. Szab. I. Rész 588. pontjában előirt tiszteletadások illetik meg.-

A diszszázad kiállítása a Szolg. Szab. 561. pontját a diször felállítására pedig a 384. pont 2 és 3. alpontját kell értelemszerűen alkalmazni.-

A diször vezényléséről tisztí állomásokon a legmagasabb rangú parancsnok, őrsállomásokon pedig az őrsparancsnok gondoskodik.-Ugyancsak ők gondoskodnak a diszörök eligazításáról is.-Működő tanalosztályok székhelyén a diszöröket a tanalosztály állítja fel.-

A diszörök felváltása az őrsökön felvezető nélkül történik.-

448. ponthoz. Ha a csendőr tárgyakat vesz őrizetbe, erről jegyzéket kell készítenie ezt a-mellett, hogy maga és járőrtársa is aláírja, mind azokkal az egyénekkel alá kell iratni, kik a bűnjel megjelölésére szolgáló kéreg papir lapot alá írták.

A jegyzékben/:14.melléklet:/az őrizetbe vett tárgyakat egyenkint és olyan részletesen kell leírni, hogy azonosságuk iránt kétség fel-ne merülhessen. A jegyzékben az őrizetbe vett tárgy tulajdonosát is felkell tüntetni. Joml olvashatóan három példányban kiállított jegyzék egyik példányát a csendőr, amásikat az érdekelt a harmadikat pedig az a hatóság kapja meg, amé-lyik a jegyzékben foglalt tárgyakat átvette. A jegyzék készítettésnél tinta iron és másoló pa-pir használata is megvan engedve.

Ismeretlen származásu bűnjelekről és talált tárgyakról csak a csendőr és az átvevő hatóság számára kell jegyzéket készíteni.

A jegyzék szövegében olvashatatlanul töröl-ni semmit sem szabad esetleges hibákat ugy kell áthuzni, hogy olvasnatók maradjanak.